



Som jag minns det

Olof Sjöstrand j:r

Som jag minns det

Olof Sjöstrand j:r berättar i boken om sitt händelserika liv

rikt illustrerat med fotografier

från uppväxt och ungdomsår i Göteborg med kårliv på Chalmers

till ett omväxlande och mångsidigt yrkesliv som väg- och vattenbyggare.

Efter att ha varit verksam i Malmö, Halmstad och Växjö

som brokonstruktör, lärare och elementbyggare

kom han till Helsingborg och J&W som byggkonsult för nya utmaningar:

- Projektering av motståndskraftiga byggnader i jordbävningsdrabbade länder, vilket medförde många resor till exotiska länder
- Fukt- och mögelskador grasserade på 80- och 90-talen, som behövde utredas och åtgärdas. Biträdde även i jordabalkstvister
- Skrev och ledde arbetet med att utge en heltäckande Murverkshandbok.

Han berättar om prövningar och lycka i tre äktenskap med barn och bonusbarn.

Som pensionär har han ägnat sig mycket åt målning, gjort många målarresor.

Han har varit verksam i olika målargrupper och haft en mängd utställningar

tillsammans med målarkamrater och med sin fru Ellari, keramiker.

Andra stora intressen är skidåkning i alla dess former, Frankrike med franska språket

samt att ta vara på och sprida förfädernas minnen och placera dem i olika arkiv.



Till mina närmaste i den ordning de kommit in i mitt liv

Mina syskon, Carin och Johan

Mina barn, Eva, Ann och Sten

Mina bonusbarn, Margaretas barn, Hans-Olov, Anki och Mia

Ellari och hennes barn, Klas och Marie

SOM JAG MINNS DET

Förord	2
Milstolpar	3
Mina första 25 år	
Förskoleåren	4.
Barndomens somrar	
Ingerskulle i Hällesdalen - Nybyggartiden	
Kristinelundsgatan - de första åren	
Lekskola och Folkskola	14
Skolorna	
Vardagen på Kristinelundsgatan	
Krigsåren i Göteborg	
Hällesdalen	
Tybble	
Läroverksåren	28
Skoltiden	
Intressen	
Skolloven	
Sommarlovsresor	
Yrkesfunderingar	
Militärtjänsten	43
Chalmers	47
Mitt sista år i Göteborg	57
Elva vandringsår	
Malmö	61
Halmstad	69
Växjö	74
Mer än ett halvsekel i Helsingborg	
Jacobson & Widmark	81
Dagmar och Greve Ottos Plats	89
Året efter Dagmar	97
Margareta och Södertäljegatan	100
Åren efter Margareta	120
Ellari och Östhammarsgatan	122
Stort släktintresse	138
Efterord	147

Förord

I mitten av september 2020 uppmanades jag eftertryckligen av min svärson Lars-Olof Andréasson att skriva ner mina minnen. Först nu vid 87 års ålder känner jag mig mogen att ge mig på detta. Jag har valt att kalla dessa minnen *Som jag minns det*. Det har visat sig lätt att skriva på datorn. Skrivandet aktiverar minnena. Saker som jag inte tänkt på dyker hela tiden upp. Jag upplever mig ibland som 6-åring, ibland som 11-åring osv. I första hand har jag skrivit direkt ur minnet och sedan har jag utnyttjat dagboks-anteckningar och fotoalbum för att förstärka och kontrollera minnet.

Berättelserna om en tillvaro som inte längre finns kan måhända vara upplysande och intressanta för senare generationer.

Min uppväxt har varit utomordentligt privilegierad. Jag har fått växa upp i en kärleksfull och kunskapsälskande familj utan pressande krav. Det fanns inga pekpinnar. När vi strävade på efter bästa förmåga räckte det med hyfs och att veta hut. Friheten var stor, man fick sköta studierna utan övervakning, men fick god hjälp när man ville och behövde. Man fick självständigt ta initiativ, det fanns heller inga hinder att fritt utveckla umgänge, intressen och talanger efter eget huvud.

Helsingborg i december 2020
Olof Sjöstrand j:r



Unge herr Olof, två år på Tybble

Som jag minns det

Milstolpar

Född 17 augusti 1933

1940-1944 Folkskola i Göteborg, Götabergsskolan och Landalaskolan

1944-1952 Hvitfeldtska högre allmänna läroverk i Göteborg

1952-1953 Militärtjänst, Uppsala och Ulriksdal

1953-1957 Chalmers Tekniska Högskola, Väg och vattenbyggnadslinjen

1955-1957 Assistent på Avd för Brobyggnadsteknik

1955-1958 Vik lärare vid Tekniska Gymnasiet i Göteborg, Byggnadstekniska ämnen

1959-1960 Brokonstruktör vid Armerad Betong, Malmö

1959-1961 Timlärare och Adjunkt vid Tekniska Gymnasiet i Malmö

1960-1961 Konstruktör vid Sydsvenska Ingenjörbyrå i Malmö, vatten- och
avloppsreningsverk

1961-1965 Lektor vid Tekniska Gymnasiet i Halmstad

1961-1965 Avdelningschef vid Sydsvenska Ingenjörbyrå i Halmstad

1965-1969 Bitr konstruktionschef och utvecklingschef A-Betong, Växjö

1969-2000 J&W Jacobson & Widmark, byggkonsult, Helsingborg

Skrifter

Optimala takbärverk för industribyggnader, 1975

Byggnadsstommar för hallar, 1977

Projektering av industribyggnader, stomval och detaljutformning, 1977

Handbok i projektering med hänsyn till jordbävning, kompendium, 1980

Murverkshandboken MUR 90. 1990

Släktkrönika 2013, redigering och komplettering av Olof Sjöstrand srs Släktkrönika 1959

Mina första 25 år

Förskoleåren

1933-1939

Mina föräldrar är Bengta Amalia, född Carlestam 1898, och John Olof Immanuel Sjöstrand, född 1894, alltid kallad Olle. Jag föddes den 17 augusti 1933 på Vasa förlösningshem på Molinsgatan i Göteborg. Det var på min pappas trettionionde födelsedag och han sa då att han kunde frångå sin princip att inte döpa barn efter sig. Pappa kallades alltid Olle och därför har jag alltid kallats Olof, utom bland mina Chalmerskamrater. Mina två andra förnamn bär jag också med stolthet, Karl efter min morfar, affärsmannen och Theodor efter min farfars farfar, prästmannen som änklings vid 70 års ålder ensam drog upp 8 barn.

Det var alltid roligt att fira gemensam födelsedag med pappa. Särskilt festligt var det då jag blev myndig - 21 år på den tiden - på pappa Olles 60-årsdag.

Jag blev tidigt omhändertagen av mina äldre systrar, Birgitta född 1925 och Carin 1929. Med min yngre bror Johan född 1936 fick jag en lillebror och lekkamrat.

Mina första diffusa minnen är från före 3 års ålder och då från vår bostad på Haga Norra Kyrkogata 8 i Göteborg. Jag står i ett fönster och tittar ut på Hagaparken, då jag inte fick gå ut och leka tillsammans med mina systrar Birgitta och Carin. Har också diffusa minnen från våningen att pappa bar upp och placerade sin cykel i badkaret och att någon var sjuk. Mina tydligaste tidiga minnen har jag från min barndoms somrar.

Barndomens somrar

Sommaren 1936 i Stenungsund

Familjen hyrde ett sommarhög i Stenungsund, söder om järnvägsstationen och nära järnvägen. Det var ett lämpligt läge, då mamma väntade Johan. Minns att vi gick till någon badstrand – Nössnäs? Däremot har jag inget minne av när jag blev samhällets fiende nr 1. Jag hade nämligen stoppat sten i den gemensamma rickepumpen.

Familjen hade före sommaren i god tid flyttat till Kristinelundsgatan 5. Första minnet därifrån är hur mamma skötte om Johan på stora matsalsbordet i matsalen.



Johans dop



Johan bevakad i himmelssängen



Fyra barn i familjen i matsalen



Julen 1936 i björkrummet

Somrarna 1937 och 1938 i Gatan i Hällesdalen

Vi tillbringade dessa två somrar i det ruffiga huset, nära den branta nerfarten Klevet till Hällesdalen. Det går inte att skilja minnen från dessa två somrar, förmodligen är det mer minnen från den andra sommaren. Huset finns kvar och ligger alldeles intill vägen. Man gick in genom en glasveranda, rakt fram låg köket och t h fanns två rum. Trappa upp till en oinredd, ganska mörk vind med sängplatser och ett gavelrum längst bort mot öster. Det fanns också ett gästrum som utbyggnad mot väster. Ladan var spännande och där fanns utedasset längst bort på norrsidan. Det var en stor trädgård med fruktträd och hängmatta däremellan. Vatten togs från en stensatt brunn, där livsmedel, öl och brännvin förvarades svalt på de utstickande stenarna.

Det var inte mycket trafik, men en gång i veckan kom en liten lastbil – pickup skulle man säga idag. Johan satt i en lekhage och jag var tjudrad med sele till en löplina mellan hus och ladugård för att skydda oss för trafiken. Förmodligen var det andra sommaren som jag hjälpte pappa att släpa bort grenar, som han kapat på östra sidan av huset. För att alla skulle se hur duktig jag var släpade jag grenarna genom glasveranda och kök och ut genom andra utgången mot ladan.

Mina föräldrar har alltid varit ovanligt gästfria och de var de också dessa somrar. Jag minns väl hur roligt det var när moster Dagmar kom ner i bil 1937 med kusinerna Carl-Fredrik och Hans. Hans och jag satte oss i förarsätet och tutade som attan. Mormor, morbror Bengt och moster Inga kom också på besök. Farbror Gösta och kusin Gunnar på pappas sida bodde vid olika tillfällen en tid i det utbyggda gästrummet. Familjen Berg och Lindroth gästade oss och särskilt minns jag då Gustaf Ambjörn med familj kom med lustjakt. De blev inblåsta pga oväder och jag minns hur spännande det var att klättra ner i det stora motorrummet i den stora båten, som låg förtöjd över natten nere vid Östen Berntssons brygga.



*Mormor, Olle, Gösta, Bengt, Carl-Fredrik och Hans
Bengta, Johan, Dagmar, Birgitta, Olof och Carin*



*Sällskapet kompletterat med
Ragnhild Steffensson*

En stor händelse var den stora badexkursionen. Carin och hennes kamrat Inger Karlsson ledde karavanen ner för den branta Lisbettan sjungandes *Samborombon en liten by förutan gata...* Det var heldagsbad för hela familjen i den grunda badviken. På vägen dit passerade vi gamla huvudbyggnaden till Hällesdalen nedre. Där huserade på somrarna professor KG Karlsson och hans familj. Professorn satt alltid i vit kavaj vid gaveln av huset. Hans hustru kallade jag *Fessoskan* och då sa hon: "*Fessoskan hit, och Fessoskan dit.*" Hon var flitig med bär och att fiska. Hon hade en speciell plats, där hon tyckte att det nappade bra. Den platsen kallade vi Fessoskans håla och vi kunde uppifrån Ingerskulle se om hon var ute och fiskade. På en bergshylla mitt emot KG Karlssons hade Birgitta och Carin tillsammans med döttrarna Kerstin och Inger Karlsson en spännande teaterföreställning. Jag var alldeles fascinerad.



Badkaravanen



Johans första bad 1938

Som jag minns det

På hemvägen från badet köpte mamma ägg och mjölk hos fru Berntsson. Ibland företogs expeditioner ner för Lisbettan och upp utefter Hällesdalsbäcken för att hämta vatten när brunnen sinat...



Syskon på gungbrädan



Blåbär äts direkt från blåbärsriset

Det var också spännande att följa med pappa, när det kommit gäster och hämta pilsner och brännvin från stenhyllorna i brunnen. Jag minns också att pappa tecknade av korna som gick och betade utanför Gatan och hur jag beundrade dessa teckningar. Birgitta vågade pröva på att mjölka korna. Birgitta och Carin fick gå till Kolhättan och köpa godis och vid hemkomsten fick jag och Johan del av deras inköp.

Vi sprang barfota hela somrarna och ibland skedde då nödvändig sårvård med våtvarmt omslag. Under mammas behandling låg jag på en säng och skrek *Alla tajders, alla tajders...* På min 5-årsdag fick jag det rejäla krocketspel, som vi sedan hade glädje av i många år på Hällesdalen.



Endast två grindar till upp till Skepparns med Gunnar



På promenad med Kihlmans

En dag när vi var på promenad i Starrkärr med Herman och Karin Kihlman med sonen Tor råkade vi ut för ett häftigt åskväder. "Det mullrar," sa Johan. "Synd att dö i så unga år" lär jag ha sagt.

I grannhuset hyrde familjen Holgén sommarnöje, medan pappa Alrik grävde grunden till deras blivande sommarhus längre upp mot Skeppare Olsson i närheten av vårt kommande sommarställe på Ingerskulle. Vi lekte med barnen Holgén och lärde då känna våra framtida grannar Brita, som senare ändrade namn till Elisabeth, Göran och Inger.

Sommaren 1939 i Starrkärr



Flaggan hissas



Höskörd i Starrkärr

Vi bodde i det stora bostadshuset till en liten bondgård några kilometer från Ödsmåls station. Vi kunde följa livet på den lilla bondgården hos Hermanssons. Hela vår familj var med på höskörden och deltog sedan i inkörningen av det torkade höet till logen. Festligt att få sitta högst upp på hölasset.



Ina och mormor när kycklingarna matas



Carin kör tungt lass

Vi hade kycklingar på gårdsplanen och där satt jag också och fantasiseglade i min segelbåt av lådor och med en lakansbit som segel. Badexkursionerna gick i en stor båge ut över maderna. Birgitta och Carin hade en spännande koja i berget ovanför bondgården. Regniga dagar höll Carin skola för Johan, 3 år och mig 6 år. Johan fick gå i gåskola för Carin tyckte att hans gång behövde putsas av och jag fick gå i skrattskola. Förmodligen flinade jag så fänigt. Vi fick säkert lära oss en del annat också.

Mormor och Ina var på besök och farbror Pelle och hans familj kom i sin Adler. Det var så roligt att leka med jämnåriga Inger och vi luktade gärna framme vid bilens kylare på den fina bensindoften.

Pappa hade spanat in en tomt i Hällesdalen somrarna innan och denna sommar var vi där på besök tillsammans med mormor. Det var fullt med höga enar och bara några kvadratmeterstora fria gläntor mellan dem. Efter uppröjning bildades en stor plan, som vi kallade Lyckan. Sedan fick man med armarna treva sig fram genom täta grenar i tallskogen innan man kom fram till den vackra utsikten och den tilltänkta platsen för huset. Då sa mormor: *Här är kaffeplatsen...* En söndag i augusti kom en arkitekt från Borohus till Starrkärr. Mamma och pappa satt hela dagen på verandan med arkitekten och ritade igenom hela huset. Mamma hade klara idéer om hur det skulle vara. Huset beställdes prompt och förkrigsmaterial kunde levereras. Möjligen var det den regniga söndagen, då det hade kommit så mycket regn att det bildades en sjö i backen nedanför boningshuset. Vi passade på att bada i det gulbruna vattnet. Det var häftigt. En gång följde jag med på pappas cykel till en bergsprängare som han anlitat för att spränga bort berg för grunden till huset. Pappa hade ångrat sig och ville inte anlita honom. Han hade då med en halvliter för att kunna annullera uppdraget. Allt avlöpte väl.

Dagen före min födelsedag var mamma och pappa borta för att köpa födelsedagspresent till mig. Jag sprang ner på ett gärde och gömde mig bakom en höhässa för att överraska dem. Jag kastade mig ner och slog i mitt högra knä mot en sten och det blödde nog en del. Men där har jag ett mycket kärt ärr. Natten före födelsedagen sov jag tillsammans med pappa i väntan på uppvaktningen. Födelsedagspresenten var en skrinna, som kom till utomordentlig nytta på Hällesdalen i många år, bl a för alla matttransporter från Klevet.

När vi var tillbaka i sta'n bröt kriget ut. Jag tror att jag då fick en bok av Elsa Beskow: Olles skidfärd... Det blev mitt andra krigsminne. Något år tidigare hade nämligen Johan och jag varit med mamma, troligen till Röda Korset på Engelbrektsgatan vid Heden, och lämnat lakan som förbandsmaterial till kineserna i kinesisk-japanska kriget.

Ingerskulle i Hällesdalen – Nybyggartiden

Det var som Birgitta sa en riktig Shangri-La-dal som mamma och pappa hittade. En liten isolerad dal med några få småbruk, fiskare och skutskeppare och endast två andra stugägare, lärare som pappa.

När Hitler ockuperade Danmark och Norge i april 1940 evakuerade familjen till det inte helt färdigbyggda huset på Hällesdalen. Pappa hade ordnat en taxi med stort släp. Släpet var fullastat med möbler och nödvändiga tillhörigheter, bl a Johans vita förlängningsbara barnsäng. Det var fortfarande sträng vinter och det var massor av snö. Vi hade landgång in till huset innan jorden återfylldes mot grundmurarna. Det var spännande att upptäcka allt i huset, se de öppna vindsbjälklagen fyllda med sågspån innan golvbräderna lades på och att krypa genom den hemliga gången mellan de stora sidogarderoberna på ovanvåningen. Faktiskt hade jag glädje av dessa upptäckter när jag på Chalmers läste byggnadsteknik...



Evakuering till Hällesdalen



Snöintern april 1940



Nybygget



*Taklagsfest Johannes Persson t v
Leif och Axel Carlsson t h*

Det var ju spännande att följa bygget. Traktens kunniga män fick jobb. Axel Karlsson körde upp allt virke och material från Skepparns klippa via kärret och den branta utsprängda vägen upp till Ingerskulle med sin trogna häst Vega. Julius Berntsson var med på sprängningen för grunden och la plattorna runt huset. Snickare Johannes Persson, som sålt tomten, och Axels son Leif jobbade på bygget. Målare Jacobsson målade hus och satte fast trapppräcke med svavel.

Som jag minns det

En dag när byggmästare Josef Martinsson var på besök, lekte Johan och jag nere vid den nyuppgrävda brunnen nedanför Lyckan. Det var vinter och det fanns inga brunnsringar lagda. Det var ett tunt istäcke på brunnen jäms med marken. Rätt som det var kröp Johan ut på isen och kom ner i vattnet. Jag högg tag i honom och drog honom in till fast mark. Sen blev jag hyllad som räddare för denna enkla och självklara insats.

Efter evakueringen återvände pappa och Birgitta till Göteborg till arbete och skola, medan mamma, Carin, Johan och jag bodde på landet. Carin gick då en halv termin i folkskolan nära Videsgårde. Mamma hade placerat en soffa längst in i den s k ytterkällaren, där det endast var halv gånghöjd. Det skulle vara vårt skyddsrum. Jag tror att jag en gång såg ett flygplan med tyska nationsbeteckningar som flög mellan Orust och fastlandet.



*Uppröjning av tomten de första åren.
Skeppare Olsson hjälpte till med trädfällning.*



Uppsågning till ved

Det blev så mycket virke över på bygget att byggmästare Martinsson föreslog att han kunde bygga ett redskapsskjul. Men pappa ville ha en sportstuga i skogen nedanför Lyckan för sina matematiska studier. Jag var ofta med honom där och ritade bilar. Senare flyttades sportstugan av Leif Carlsson med traktor i en uppröjd gata genom skogen upp till den fina utsiktsplatsen. Det blev Lillstugan när den byggts ut med kök och extra sovrum. Senare har åtminstone ytterligare två utbyggnader skett.

De första åren hade vi endast ett enkelt taggtrådsnät närmast huset för att hindra korna som betade i hagarna kring vår tomt. En natt efter släktresan 1945 vaknade mamma och jag av betande kor på södra gaveln. Ut i pyjamasen för att valla ut korna. Sedan sattes det upp ett rejält staket runt den stora tomten, som täcker hela kullen, - inga kaffeplatser från ev framtida grannar skulle kunna störa.



Utklädda till fest hos Norbecks.

Birgitta, Olof, Johan, Carl-Fredrik, Klas Bertil Rehnvall, Carin och Ulla Rehnvall

Redan första sommaren bjöd mamma och pappa in grannar och vänner till midsommarfirande. Det dansades kring majstången på Lyckan. Jag blev så kär i den betydligt äldre Daga Linder. Men det hjälpte inte att jag plockat sju blomster... De vuxna samlades inne i stora rummet och det sved ordentligt i ögonen, om man vågade sig in där i den tjocka tobaksröken. Vi hade midsommarfirandet i många år tills Dagmar Hultmark tog över och sedan fortsatte det hos Friznes.

Sedan har jag tillbringat somrar, skollov och semestrar på Hällesdalen. Och det har blivit många besök där, även efter det att Carin och Lars tog över i samband med arvsskiftet efter föräldrarna.

Kristinelundsgatan – de första åren

Familjen flyttade våren 1936 till Kristinelundsgatan 5 inför Johans födelse. Det var en ljus och solig lägenhet på femte våningen mot väster och norr. Fyra stora rum i fil, tambur, lång korridor, stort kök med gasspis och jungfrukammare. Från tamburen kom man in i pappas herrum med balkong och utsikt västerut mot Vasaparken och norrut ner till Domkyrkan. Från herrummet kom man till björkrummet och vidare till matsalen och flickornas rum. När eftermiddagssolen sken in i björkrummet blev det en kaskad av regnbågsfärger från prismorna i den stora ljuskronan. Pappa sov alltid på ottomanen i sitt herrum och hade bullerskydd till familjen med mellanliggande tambur och björkrum. Märkligt att vi klarade oss med ett enda WC även under stora fester som fyra studentexamina, mammas 50-årsfest, systrarnas stora bröllop och flera andra stora fester. WC utan tvättmöjlighet låg i i ena ändan av korridoren och i den andra ändan låg badrummet.

I början sov mamma med Johan och mig i matsalen. Mormors kusin Johanna Larson hjälpte till i hushållet och bodde då i jungfrukammaren. Sen blev det många omflyttningar mellan rummen, men pappa hade säkrat sin bullervall.

Som jag minns det

När vi flyttade in fanns det fler kakelugnar som revs ut utom den i herrummet. Det fanns ringklockor i alla rummen med signal till köket, nästan som i Downtown Abbey. Jag tror aldrig de användes, möjligen någon gång från matsalsbordet i matsalen.

Vi fick stor frihet i hemmet. Johan och jag fick bygga hyddor i korridoren av virke vi fick i snickarverkstaden nere på Chalmersgatan. Vi byggde kycklingburar att ta med till landet. *"Det skulle vara sommar jämt"* sa jag då. En gång tog jag mig alltför stor frihet, när jag lekte brandbil med min trehjuling och tände på tidningspapper på det lilla flaket där bak. Mamma ingrep resolut.



Med mormor på balkongen

Skolorna

När jag var 6 år ville mina föräldrar att jag skulle gå i någon lekskola. Det fria livet skulle ta slut. Det fanns inte barnkrubbor och dagis på den tiden. Först tog mamma med mig till *Mjolk- och brödsolan* på Föreningsgatan vid hörnet mot Carl Grimbergsgatan. Det var förskräckligt med massor av barn som satt vid långbord och drack mjölk. Jag bönade och bad om att slippa den skolan. I stället blev det Kindergarten *Smått folk* på hörnet mot Götabergsgatan. Där trivdes jag bra och inför julen lärde jag mig sången *O Tannenbaum, O Tannenbaum* på tyska. Hade ingen aning om vad som försiggick i den stora världen; det var vi förskonade ifrån. Under förskoletiden gick Johan och jag i Missionsförbundets söndagsskola i Betlehemskyrkan på Vasagatan. Det var en snäll gammal farbror som ledde lektionerna.

Min bästa kamrat under denna tid var Tor Kihlman, bekant genom föräldrarnas umgänge. Tor, sedermera professor på Chalmers, var ett år yngre än jag och mycket påhittig, som han sedan väl utvecklat. Jag sa om honom: *"Han är min bäste kamrat, för han lyder mig i allt."*

Jag började folkskolan hösten 1940 i Götabergsskolan i ljust tegel, inte långt från hemmet på Kristinelundsgatan. Älskade min lärare, fröken Karin Aulin, även om det hände att jag fick smäll på fingrarna med linjalen. Jag hade svårt att sitta still. Hon lärde mig också att knyta skorna, vilket jag fortfarande gör på ett opraktiskt och invecklat sätt...

Vi fick lära oss bokstäverna och skriva dem sida, upp och sida ner i en upplinjerad skrivbok. Man skulle också massakrera tidningar med att klippa ut bokstäver. Började läsa om *Mor är rar, Far rar, Tor är fyra år osv.*

Jag är vänsterhänt och man skulle bara skriva med höger hand, så det så. Det var ändå inte så illa som för min vänsterhänte morbror Bengt, då man bakband hans vänsterarm. När jag då skulle skriva *Rut har en bok* så slant pennan och det blev *Rut har en bak* utan varje avsikt. I läseboken fanns det en tupp och när jag visade den för pappa brukade han se till att tuppen värpte en slant. Det första jag själv kunde läsa var stationsnamnet Kode på tåget till landet.

Vi fick också rita och måla. Jag minns härliga färggranna höstäpplen och på nyåret fick vi rita våra julklappar. Kanske inte så välbetänkt. Vi sjöng mycket, psalmer och Alice Tegnér's visor. En dag när vi sjöng *Åh, se det snöar, Åh se det snöar* väste det så lustigt till i min tandglugg, så att jag började flabba. Det blev omedelbar transport till rektorn för uppsträckning.

Vi fick betyg redan första terminen Framsteg, uppförande och ordning. Jag kom hem med B i Framsteg. Det väckte besvikelse, men pappa lovade mig en Tvåkrona om jag kom hem med A. Det gjorde jag på våren, men hade i stället fått B i ordning, och det var inte heller bra. Men jag fick i alla fall min Tvåkrona enligt avtal. Höstterminerna i andra och tredje klass hade jag också B i ordning, men se'n rättade det upp sig.

Vid skolavslutningen med föräldrarna närvarande hade vi en liten kabaré och jag sjöng Rabarberknopp som vill opp opp, opp.

Det var jobbigt att läsa. Andra året var jag inte säker på min läsning. Jag minns att man fick kämpa med Tom Sawyers äventyr. Men jag blev intresserad av att skriva små teaterpjäser med namn plockade ur almanackan och fröken såg till att de fick uppföras. På

lördagarna läste fröken ibland ur Kiplings Djungelboken och särskilt fäste jag mig vid den modiga Rikki-Tikki-Tavis kamp mot glasögonormen. Vid våravslutningen i Tvåan fick vi uppföra Ruskaby skola och det var riktigt roligt.

En av mina bästa kamrater var Lars Almbring, som bodde längre ner på Götabergsgatan. Lars hade vita möss och det saknade jag. En gång bad jag honom ta med mössen hem till oss. Mössen kom loss och det blev ett väldigt hallå och rolig musjakt. Vi var båda förälskade i Elisabeth Sterner och delade på inköp av en kamratering till henne à 1,25. Vi var alla mycket förtjusta och tillsammans kramades vi tre i hennes källare.

Sten Sahlén var min andre kamrat, som bodde uppe bland landshövdinge-husen i Landala. Vi var nog mest hemma hos honom och jag minns väl vägen dit – dubbelt så lång som skolvägen. Vi göt ofta tennsoldater i deras kök. Det var inte så bra, eftersom de innehöll bly. Förresten minns jag hur vi lekte med och pillade på kvicksilverkulor på golvet, när en termometer råkat gå sönder.

Jag var också mycket tillsammans med Ragnvald Berg, bekant genom föräldrarna. Vi spelade innebandy i deras korridor och hade radioutsändningar. Vi använde hörlurar till kristallmottagare som mikrofoner och kunde koppla ljud till en radio med vanliga skarvsladdar. Vi läste upp Dagens Dikt och gjorde intervjuer vid brusande vattenfall med ljud från badrumskranen mm mm.

I tredje klass flyttades jag till Landalaskolan i rött tegel på västra sidan av Molinsgatan. Min lärare hette Gunnar Ewaldz, en mycket uppskattad lärare. I det nya ämnet Geografi lärde vi oss först om Göteborg och sedan började vi med Skåne. Här vaknade min studielust på allvar. Att läsa om åsar, åar och städer och se de färggranna kartorna fascinerade. Jag blev nog klassmästare på att snabbast rabbla upp Skånes städer.

I ämnet räkning väcktes också min läslust. Man fick fritt fram för att räkna tal i läroboken. Då jag låg på sådär 700 à 800 tal kände jag mig pressad då jag ”hade en i hälarna”, som låg på kanske 400 à 500. Betygen i andra klass var synnerligen släta, men det måste ha hänt något på våren i tredje klass då jag fick riktigt bra betyg.

I Musik fick vi lära oss *do remi fa so la so*. Min sångröst var då som nu usel, jag kan inte hålla ton. Jag fick ett välförtjänt BC+, mitt enda underkända betyg på hela skoltiden, men jag är stolt över det plus, som den humoristiske läraren gav mig. Plusset fick jag för att jag kunde sångtexterna så bra...

Jag hade en gång med mig en halvmeterlång penna och magister Ewaldz råkade slå sönder den med sin pekpinne, när han skulle tillrättavisa en annan elev. Han var djupt ångerfull och bad mig upprättat om ursäkt. Vi fick skriva med stålpenna och bläck, som fanns i särskild behållare framme i skolbänken.

Magister Ewaldz ordnade uppskattade utflykter bl a till terrängen runt olika vattentorn, där vi fick leka spännande äventyrslekar.

På rasterna puttade vi kula och åkte kana på vintrarna. På en rast hade Johan klått upp en av mina klasskamrater. Han blev inkallad till magister Ewaldz för tillrättavisning. Jag minns hur stolt jag var över att min tre år yngre bror kunnat klå en av mina klasskamrater. På hemvägen från skolan utefter Molinsgatan smet vi in på gårdarna och hoppade över stängsel och murar från innergård till innergård. Det gällde att se upp för negativt inställda vaktmästare. På planen framför Vasa kyrkan blev det ibland brottning, som kunde övergå i slagsmål.

Landalaskolan var välutrustad. Där fanns gymnastiksal, skolsköterska i särskilt hus, sy-, metall- och träslöjd, badanläggning med små sittbaljor och en liten bassäng att doppa sig i. Från gymnastiken minns jag hur besvärligt det var att byta om. Jag hade både linne

och livstykke, som knäpptes framtill med många knappar och på sidorna hängde strumpeband i vilka man knäpte fast långstrumpor.

Vid avslutningen av fjärde klass spelade vi Gustav Vasas äventyr i Dalarna för föräldrarna som publik. Jag spelade Gustav Vasa och var så nervös när jag skulle tända ljus. Efter flera misslyckade försök brast jag spontant ut i: *"Dom har dåliga tändstickor nu för tiden"* till allmän förnöjelse.

Vardagen på Kristinelundsgatan

Den långa korridoren utnyttjades flitigt för lekar. Vi hade olika bollspel och från trapetsen i dörröppningen till matsalen hoppade vi långa hopp ända ut till ytterväggen genom den fem m långa matsalen, när vi väl flyttat undan möbler och knutit upp taklampan. Johan och jag lekte ibland indianer och när Birgitta kom hem från skolan togs hon tillfånga och bands av de tappra indianerna. En gång när jag som scout tränade livlinekastning "lyckades" jag krossa glaset över WC, men jag tror att vi aldrig satte in något nytt glas. Ventilationen hade väl blivit bättre av detta....

Om vi var bråkiga och stimmiga vid måltiderna påbjöd pappa halvtyst, vilket innebar att vi inte fick prata med varandra. Om vi uppfört oss riktigt illa blev det heltyst och det innebar att vi endast fick svara på tilltal. Stämningen vid matbordet blev säkert dämpad. Jag fick smörj bara några få gånger med risknippe på ändan och det var säkert välförtjänt.

Under denna tid var jag mycket tillsammans med Leif Pineus och Johan höll ihop med hans lillebror Arne. Det hade ett gästfritt och öppet hem med mamma Eva och pappa Kaj. Vi gjorde mycket bus och dumheter. Från Pineus balkong hängde vi ner någon tom plånbok i ett snöre, i princip som man fångar krabbor. När någon farbror eller tant böjde sig ner för att ta upp plånboken hissade vi snabbt upp den. Värre var det med de 5 liters vattenbomber som vi i dubbla brödpåsar släppte från vår balkong. Det kunde ha gått mycket, mycket illa. Småpojkar kan vara riktigt farliga.

En annan kamrat var Benny i Kristinelundsgatan 3. Vi spelade Coronne hemma hos honom och hade hemligt tillhåll i källaren där han bodde.

Med några klasskamrater bildade jag cykelklubben 4:an och vi gjord långa cykelturer avslutade med bad i Landvettersjön bortom Råda och Mölnlycke. När medlemsantalet minskade kallade vi oss för cykelklubben 3:an.

Under krigsåren var det nästan ingen biltrafik i våra kvarter trots närheten till Avenyn. Till Olof Nilssons speceriaffär levererades öl med häst och vagn. Vid avlastning band kusken ihop frambenen på hästarna. Pappa hade ofta knäckebröd och sockerbitar med till hästarna. Flickorna hoppade hage på Chalmersgatan och på Götabergsgatan puttade vi kula. Kom det någon bil fick vi flytta på oss. Man lekte mycket i Vasaparken, klättrade i berg och i träd, spelade fotboll med träd som målstolpar, fast det inte var tillåtet. Med mitt tidtagarur blev det utmaningar både i terrängloppet i backarna i parken och i cykelloppet Vasaparken runt. Nu hade det varit omöjligt med den häftiga trafiken och trafikljusen. Vi växte verkligen upp i en stimulerande och fridfull stadsmiljö.

På vår gata var vi synnerligen väl försedda med butiker för våra dagliga förnödenheter. I vårt gathörn fanns två speceriaffärer och i nästa gathörn fanns ytterligare en speceriaffär. Tre mjölkaffärer fanns i de tre närmaste gathörnen. Det fanns också i detta kvartersområde två fiskaffärer, charkuteributik, elaffär, kemikalieaffär, cigarraffär, tre godisaffärer, skomakare, snickeriverkstad, gummiverkstad och gelbgjutare för upprepade lödningar av ramen till min hårt utnyttjade trehjuling. I vårt gathörn fanns en

Som jag minns det

brevlåda och i angränsande kvarter fanns ytterligare två brevlådor. Fram till åtta- nio- tiden på kvällen kunde man lägga brev på spårvagnarnas baksidor nere vid Valand. Vilket socialt nätverk med alla vardagskontakter och vilken samhällsservice fanns det inte då. Som i Paris med bageri och andra affärer i nästan varje gathörn.

Mitt emot på Kristinelundsgatan låg Slöjdföreningens skola, en konstskola med spännande konstelever. Numera HDK Högskolan för konst och design. På ett kvarters avstånd låg också Röhsska museet, Tekniskt gymnasium och Chalmers Tekniska Högskola. I deras lokaler på Vasagatan finns nu Konsthögskolan Valand, som 2020 gick samman med HDK.

Från Vasakyrkan, som bara låg två kvarter bort, hördes klockslag varje kvart och med lägre ton slogs heltimmarna. I ungdomsåren hade jag ibland svårt att somna och låg och räknade kvartarna...

Läget var helt enkelt fantastiskt med några kvarters avstånd till Götaplatsen med Stadsteatern, Konstmuseet, Konsthallen och Konserthuset. Dessutom låg hela raden av biografer utefter Avenyn, den närmsta fanns i grannkvarteret. Inom 10 minuter med språng var man på alla dessa kulturinstitutioner...

Det lästes aftonbön när vi gått och lagt oss. Jag tyckte särskilt om en vers i ”Tryggarekan” (Tryggare kan ingen vara...) för jag ville ju att Hitlers flygplan skulle störta:

Gläd dig då, du lilla skara,
Jakobs Gud skall dig bevara,
För Hans vilja måste alla,
Fiender till jorden falla.

Om vi varit snälla fick Johan och jag efter aftonbönen sjunga Studentsången, som vi redan då tyckte mycket om. Sen tog jag över aftonbönerna och då tyckte Johan att de blev alltför långa. På Marie Bebdålsedag, som då var en helgdag, kom pappa in till oss utklädd till trana i vit nattskjorta och en lång bred pappstrut på huvudet och gav oss godis. En tradition han medförde från Småland.



Tranan kommer

När Alice Tegnér dog i maj 1943 fick man höra det i radio. Jag hade tidigare ej mött döden och blev mycket tagen av det och behövde mammas tröst.

Vi hade flera släktingar som bodde hos oss då de studerade i Göteborg. Så passerade kusinerna Åke, Inger, Karl-Axel och mammas kusin Dagny.

Vår bostad på Kristinelundsgatan 5 rymmer tjocka lager av minnen från 49 år. Mamma och pappa bodde kvar till 1985, då pappa dog och mamma flyttade till en tvåa i Johanneberg.

Krigsåren i Göteborg

Jag tror att det gick två flyglarm i Göteborg i början av kriget. Vi skulle då snabbt ner till ett trångt skyddsrum i källaren, där vi fick sitta på enkla träbänkar. Man kan undra hur säkert det var i ett murverkshus med träbjälklag. Vid ett flyglarm hann mamma Bengta inte komma ner innan det blåstes faran över. Bordsilvret skulle packas först.

Utanför alla källargluggar staplades sandsäckar och innergården fylldes med stora bredstaplar. Även på Avenyn fylldes de breda trottoarerna med vedstaplar. I stället för kol fick man värma husen med ved. Vi fick då varmvatten för bad endast en gång i veckan. Men ibland värmdes mamma upp en större gryta på gasspisen för något extra bad.

Det rådde mörkläggning för att inte vägleda fientligt flyg. De brittiska bombplanen flög ner vid 22-tiden och återvände vid 02-tiden. Mamma var alltid så angelägen att jag skulle hinna somna före kl 22 för att inte bli orolig, Strålkastare spelade på himlen, för vägledning eller för bevakning. Gatubelysningen var avskärmad liksom cyklarna, så det var mörkt att cykla hem från scouterna. Alla fönster täcktes för, utom i björkrummet, som vi aldrig använde kvällstid. På Götabergsgatan stod några gengasbilar parkerade, annars fanns det inga bilar på Kristinelundsgatan eller Chalmersgatan. De dök upp först efter kriget och då var det fri parkering. Det rådde ransonering på det mesta, kött, mjöl, socker, kaffe osv osv. Mamma bytte ofta kuponger med ungarlän Axel Henning.

Pappa blev mycket besviken när han som 45-årig inte blev inkallad vid krigsutbrottet 1939. Han engagerade sig då i Hemvärnet och kom på sommaren 1940 hem från ett introduktionsmöte i Uddevalla, stolt med en båtmössa på huvudet. Han blev först mot sin vilja kompanichef för 10:e kompaniet i Göteborgs Södra Hemvärnsområde, men blev mycket snart starkt engagerad i Hemvärnet. I sina memoarer berättar pappa: *"Efter ett dylikt kvällskurstillfälle samlades befälet vid mitt kompani i mitt herrum, där vi vid en porlande källa av gin och tonic water och under väldiga rökmoln sammangaddade oss. Vi hade lärt oss att när halva ammunitionsförrådet var slut, skulle det anmälas till befälhavaren. Palmgren (en av plutoncheferna) såg att ginflaskan var tömd till hälften och anmälde: 'Endast halva ammunitionsförrådet kvar.'"*

Sammanhållningen inom 10:e kompaniet var utomordentlig. Det rådde en kamratlig atmosfär. När pappa avancerade till områdesbefälhavare för Södra hemvärnsområdet gjorde han sina plutonchefer till kompanichefer i sitt hemvärnsområde. Det hölls många sammanträden i rökmolnen i pappas herrum, ibland avslutade med Bengtas vickning i björkrummet. Mamma sa, när hon märkte hur nerrökta gardinerna hade blivit i herrummet: *"De byts inte förrän Hitler är besegrad."*

Hemvärnets ammunition och uniformer förvarades i pappas tamburgarderob. Unga grabbar kom för att prova ut uniformspersedlar.

Som jag minns det



Anmälan

Det var ofta fältövningar på söndagarna och en gång när pappa kom hem i sin uniform passade mamma på att fotografera Johan och mig vid sidan om honom. Johan gjorde honnör och skulle bli hemvärnsman.

Några gånger när vi kom med tåg från Ödsmål kunde vi se de s k permittenttågen med tyska soldater på spår längst bort på Göteborgs Central. Det var skrämmande.

Till sin 50-årsdag på Hällesdalen inbjöd pappa även flera av kamraterna i Hemvärnet med fruar. Det blev smockfullt i huset. I sportstugan, senare flyttad och omdöpt till Lilla stugan, ordnades massförläggning på madrasser. Vi hade inte elektricitet och alla hade fått order om att ha med ficklampa. Jag fyllde 11 år samma dag och jag har aldrig fått så många ficklampor i samband med min födelsedag.... Några av dessa hemvärnsmän blev vänner för livet, de s k "lingvännerna": Carl Herman Ebeling, Ragnar Harling och Axel Henning. På senare år kompletterades med vännen Per Swartling, SJ:s distriktschef i Göteborg.

Honnör



Uppvaktning på 50 årsdagen av Hemvärnet

Avsked dagen därpå vid Klevet

Vid krigsslutet som firades i Göteborg på Götaplatsen paraderade Hemvärnet och pappa ledde där stolt sitt Södra hemvärnsområde. Det var tjockt med folk ända från Lorensberg upp till Götaplatsen. Mamma, Johan och jag stod uppklätrade på en vedstapel mitt emot Lorensbergsteatern. Till min skam måste jag erkänna att mamma fick tvinga mig att följa med ut på denna fredsmanifestation. Jag ville vara hemma för vi hade en historieläxa... Det var väl inte så viktigt med babylonierna eller vad vi nu läste en sådan här dag, borde jag ha tänkt.



Julen 1945 med julkrubban



och innan Birgitta reser till Uppsala

Hällesdalen

Vi växte upp i ett mycket gästfritt hem, både i sta'n och på landet. Ofta kom mammas och pappas syskon med familjer på besök. Det fanns billiga s k 10-dagars biljetter. På så sätt har vi fått lära känna vår släkt och leka med många av våra kusiner. Nästan alla av de tolv kusinerna på mammas sida och ungefär en tredjedel av de 35 kusinerna på pappas sida. Det har lagt grunden till min släktkärlek.



Vi följer mormor, moster Dagmar, Carl-Fredrik och Hans till Klevet



Med kusinerna Bo, Nils och Mats på badbryggan

En dag på Hällesdalen hade ganska fasta rutiner. Vid tolvtiden var det alltid kaffe på Lyckan utom vid regnväder då vi satt på glasverandan. Alla samlades från olika håll från olika aktiviteter. Med pappa blev det intressanta pratstunder och mamma berättade om gamla tider. Hon hade alltid handarbete med, t ex att riva trasor till trasmattor. Middagarna åts i glasverandan, när vi var många och hade gäster.

Vi hade ingen bil. Specerier och kött levererades en gång i veckan från Hellkvists lanthandel i Ödsmål. Vi hade ingen elektricitet med kyl och frys, vilket medförde att mamma fick steka köttbullar och kåldolmar halva fredagsnatten. Mjölk och ägg hämtades hos Gerda Karlsson eller Maria Persson. Blåbär plockade vi i skogen och vi barn fiskade. Ibland bakade mamma bröd i källarens bakugn.



Grönsaksland grävdes först nere vid gamla pumpen och sedan utökades odlingarna med många fruktträd och stora odlingar på den tillköpta tomten vid nya infarten. Vi hade TC i källaren. Telefon, wc och ny infartsväg fanns inte 1947. Först kom elen, troligen 46 eller 47, sedan de bofasta först fått el. Telefon fick vi 1949. 1950 körde första bilen in på nya vägen. WC dröjde länge. Varje sommar företogs en expedition för att sänka avfall i Hakefjorden. Något miljötänkande fanns inte då.

Johan och jag hade härligt kamratliv på Hällesdalen, ”befriade från hushållsarbetet”, och vi höll oss undan så gott vi kunde, medan systrarna fick hjälpa till i det omfattande arbetet i ”gästgiveriet”.

Jag var tillsammans med de jämnåriga grannpojarna Göran Holgén och Lennart Nenne Appelgren, medan Johan höll ihop med Bosse Appelgren. Alla dessa kamrater är nu borta. Vi hade stora friheter och kunde disponera tiden sedan vi plockat lite blåbär, rensat något land eller kupat potatis. Mamma hade listigt placerat lådan med verktyg i en av kökets lådor, så man var tvungen att sticka in näsan där för att hämta något med de risker det kunde medföra. Vi lärde oss snart att inte fråga vad vi skulle göra, för då blev alltid svaret: *Plocka kottar*. Ytterkällaren blev dock med tiden mycket välfylld med kottar...

Lyckan var den stora samlingsplatsen. Där spelades fotboll med enar som mål. Krocket spelades ofta och vi utvecklade så småningom de sk Hällesdalsreglerna, som jag fortfarande hävdar. Vi hade också spännande lekar som Påve vink och Rymmare och fasttagare. Tomten var då så tätbevuxen, så man kunde smyga sig osedd bakom enarna ända fram till Lyckan.

Vi pojkar ägnade oss mycket åt fri idrott på Lyckan. Vi grävde hoppgröpar för längd- och trestegshopp och höjdhopp. Spjut provade vi på med kamraten Linders spjut. I elvaårsåldern investerade jag i ett tidtagarur och då tävlade vi om att slå ”världsrekordet” i *Hällesdalen runt*. Mestadels innehade Göran den titeln, men det var roligt när man någon gång kunde erövra den. Vi följde med vad som rörde sig i sportens värld och jag kunde hela världsrekordtabellen.



Johan tar tiden på Lyckan

Första sommaren hämtade Pappa och Carin vår älskade Skäddan, en roddeka i Svanesund. Minns en inledningsfärd med mormor och alldeles för många i båten, men dock på ganska grunt vatten i den inre Hällesdalsviken. Skäddan blev till stor glädje för oss i många år. Mamma skötte omsorgsfullt om den varje år.



Mormor ror, mormor är rar

Vi levde härligt badliv, dök från skeppare Olssons båtar nere vid bryggan. Vi simmade med lätthet ut till Yttersta skäret, där vi någon gång levde friluftsliv med grillning. En gång simmade vi med fölgebåt från Orust och över fjorden till Hällesdalen – ungefär en kilometer. Vi seglade med roddbåten Skäddan med en badrock som segel, en åra som mast och en åra som roder. Oj, vad vi drev... När bigarråerna var mogna vid Sestervikens läskedrycksfabrik rodde vi över dit för att hjälpa till med att plocka ner dem.

Som jag minns det

Vi åt oss då fördärvade på bären och fick kämpa hem med proppfulla, sprickfärdiga magar.

Med Appelgrens motorbåt kunde vi surfa på en platta. Vi var ofta ute med Skäddan och dörjade på kvällsfiske och hade uppkrattade musslor som agn. Det var torsk, vittling och spätta mest, och när vi kom hem på kvällen masstekte mamma de små vittlingarna. En gång när kusin Hans var med simmade vi i augustimörkret hem efter båten i mareld. Det var som att simma bland stjärnor...



Robinsonad på Yttersta skäret, Lennart, ego och Göran

Johan och hans kamrat Bosse Appelgren höll också på med att bygga ett eget hus, Spiklyckan, av restvirke som de fick av Hultmarks.



Spiklyckan



byggdes av Byggando

Göran var mycket påhittig och ordnade ibland fyndiga upptäcktspromenader, där man skulle upptäcka gömda bokstäver och sedan sätta ihop ord.

Vi hade kycklingar, medan Göran och Lennart båda hade kaniner. Ibland släppte Lennart ut kaninerna strax före läggdags och på så sätt fick vi utsträckt tid för att klara av kaninjakten. På kvällarna skulle vi också gå och hämta mjölk hos Karlssons eller Perssons efter deras mjölkning. Ibland hade vi då sällskap med våra kamrater. På hemvägen svängde vi mjölkkannorna i stora cirklar. Minns inget missöde.

Göran, Lennart och jag byggde en koja högt uppe i ett träd så man måste klättra upp till den i en repstege. När den var klar inbjöd vi bröderna och någon annan till invigningsfest med kottkrig. Någon fick en kotte i ögat, festen avbröts och sen var vi aldrig där. Vi byggde också en koja på hemlig plats och hade elaka planer på att tillfångata yngre bröder. Man var då inte så snäll.

Lennart hade marinbiologiskt museum i gavelrummet uppe på deras vind. Vi hjälpte också till att samla in material, snäckor, krabbor, tång...

En sommar åkte mamma och jag in till Sahlgrenska för att ta mina polyper. Jag minns insomningen med eter som mycket obehaglig som i ett surrealistiskt tillstånd att höra nedräkningen i ett stort ekorum. Efter operationen fick jag som tröst mycket glass och på nätterna kunde jag ligga och lyssna på Gunder Häggs lopp i USA.

En annan gång hoppade Johan och jag från verandatrappan på Hällesdalen. Johan hoppade rakt på en lång blomsterpinne, som gick in i pungen på honom. Jag tyckte så synd om honom. Mamma och jag körde honom i skrandan till Klevet, där taxi väntade till Svenshögens sjukstuga. Allt gick bra och Johan klarade sig.

Pappa Knut Appelgren var skolbibliotekarie på sin skola och han tog varje sommar med ett försvarligt sommarbibliotek till deras sommarstuga. Han smög också med någon sexualupplysningsbok. Vi fick fritt låna där och läste mycket. Lennarts föräldrar gjorde också mycket annat för oss barn. Pappa Knut kunde vara sträng och bister, men han hade ett genuint intresse för oss barn. Han lät spränga och bygga upp en tennisbana på deras tomt och han byggde en bastu i deras redskapsbod och mamma Hellen bjöd ofta på god jordgubbssaft och saftiga bullar...

När Skepparen fyllde jämt bjöd han på stort kalas. Alla grannskapets barn satt i det minsta rummet, där vi lekte Ett skepp kommer lastat och så snottrade vi. På kaffekalasen hos Gerda och Axel Karlsson eller hos Perssons skulle man ta av alla de sju sorternas kakor.

Som jag minns det

Tybble



Tybble Gård

Min glädje kände inga gränser när vi fick åka till Tybble. Det gjorde vi på julloven eller andra lov. Jag minns att på en sådan resa före kriget fick vi var sin banan.



Kokslovet 1939 med hunden Kim

När Johan och jag fick åka ensamma bodde vi i mormors rum på ovanvåningen i det stora huset. Där bodde också morbror Bengt och moster Inga med kusinerna Håkan, Lena och Eva. Senare bodde vi hos moster Dagmar och kusinerna Carl-Fredrik och Hans. Vi var ute i skogen och fick vara med att köra hem timmer på slädar. Vi åkte skidor till den fruktade Himlabacken eller Jordbacken, där inbromsningen skedde i ett brant motlut. Vi tränade också backhoppning i den svagt lutande Tybbleträdgården. Trivdes bra nere i stallen hos hästarna, både de kraftiga ardennerna och de nordiska hästarna.

På senare år kom man med i det livliga umgängeslivet i Tybblefamiljerna, träffade sysslingarna Hökerberg både på godset Säbylund och på julfest på Tybble. Var på fotbollsmatch på Eyravallen och gick på bio med Hans och såg Tredje mannen. Det rädde

en trevlig och glad atmosfär på Tybble och det var så spännande för en stadspojke med den annorlunda lantmiljön.

När morbror Torsten fyllde 50 år i augusti 1944 bjöd han på ett förtrollande kalas för släkt och affärsvänner på Tybble. Kusinen Axel Annell, lampfabrikören, hade eklärat trädgården med massor med lampor. Jag var 11 år och som jag var i skarven mellan de äldre och yngre kusinerna fick jag sitta med i festsalen. De äldre kusinerna satt i ett sidorum och de yngre utspisades i köket. Jag hade nyligen berusat mig på slattar av madeira på pappa Olles 50-årsfest på Hällesdalen och blivit nykterist. När servitrisen då kom förbi min hörnplats bland alla vuxna med vinflaskan sa jag varje gång ståndaktigt *Nej tack*. Jag minns att det var trevligt att sitta med mammas kusiner Karin König och Nils-Olle Löfstedt.

Jeremias i Tröslösa, släkten Carlestams hovpoet och som tidigare varit hyresgäst hos morfar Karl och mormor Maria, läste telegrammen och jag minns hur festligt de lät när han läspande deklamerade: *O, Tovvsten, O, Tovvsten, O Tovvsten Carlestam....* Efter middagen dans i stora salen. Jag var så förtjust i kusin Birgitta och vi dansade hela tiden. Hon lång och tittade i taket och jag kortare och tittade på fötterna för att se vart de tog vägen... Vi hade kul och var ute i lekstugan också.

Nästa dag var hela familjen samlad för lunch och fotografering på Tybbletrappan. Familjens ”hovfotograf” Sam Lindskog kom ut med sin stora bälgkamera och fotograferade först hela släkten med föräldrar och barn. Det var ett festligt skådespel när han höll på med sin fotografering. Sedan fotograferade han mormor i mitten omgiven av sina 16 barnbarn, det ikoniska kusinfotografiet. Detta kusinfoto är ett slags kitt mellan oss kusiner och en slags symbol för vår goda sammanhållning genom alla år och släktmöten. Kusin Hans blev inklippt för han måste cykla iväg och hämta tårtorna.



Mormor med alla sina 16 barnbarn på Tybbletrappan i augusti 1944

Översta raden: Hans (inklippt), Carl-Fredrik, Jan, Birgitta S, Åke

Mellanraden: Lena, Carin, Birgitta C, Mormor, Olof, Gösta, Johan, Mats

Nedersta raden: Gunnar, Margareta, Eva, Håkan

Som jag minns det

Mormor dog i augusti 1947 på Hällesdalen och det blev begravning i Almby i slutet av månaden. Mormor låg med öppen kista på Lit de parade ute på Tybbleverandan och sedan bars kistan in till Almby kyrka genom öppningen i kyrkogårdsmuren. Jag upplevde då ett känsligt möte med döden.

Många gånger har jag sedan dess besökt Tybble. På väg till inryckning i lumpen, då Gudrun Hökerberg bjöd mig på sin skolbal. På senare år bl a på hemväg från praktikarbete i Umeälven. Sedan Tybble Gård rivits har kyrkan ordnat en minneslund kring den gamla gårdslinden, en gång planterad av morfar Karl Karlsson och Jeremias i Tröstlösa. Senast var vi några kusiner där i oktober 2016 efter det vi överlämnat *Tybble gårdsarkiv* till Stadsarkivet i Örebro.



*Under gårdslinden 2016 kusiner och ingifta .
Fr v Barbro, Lena, Thomas, Carin och Olof*

Foto Gösta Carlestam

Skoltiden

På våren efter fjärde klass fick man tentera in till läroverket i svenska och matematik. Jag hade valt Latinläroverket eller som det mer officiellt heter Hvitfeldtska högre allmänna läroverk. Först vid en samling i slutet av augusti fick vi reda på om vi kommit in. Det var ju spännande förstås. Jag blev placerad i klass 1 d och någon sa att de var de sämsta som sattes i den klassen, men det ville vi inte tro på.

Vi fick börja med tyska – *an, auf, hinter, in*.... Först i tredje klass började vi med engelska. När Johan började på läroverket 1947 hade man svängt om efter kriget, så han fick börja med engelska. Vi äldre förståsigpåare tyckte det var helt förkastligt; man skulle börja med tyska för att lära sig grammatiken ordentligt... *An, auf, hinter, in*...

Franska måste man börja med i fjärde klass för att komma in i gymnasiet. Vår lärare Ivar *Ischidor* Johanson gick i början av höstterminen runt i bänkraderna och idisslade: "*Schluta läsch franschka, pojkar. Schluta läsch franschka.*" Han ville väl ha en mindre klass, men vi lyssnade inte på honom i den frågan. Han exercerade de franska verben militäriskt. Vi rabblade och rabblade och det har jag haft nytta av hela livet. Det har alltid varit lätt att ta upp franskan igen. Verbens böjningar sitter hyfsat, men jag tycker han gick väl långt när han fick oss att rabbla *passé simple* också. Däremot fick vi en värdefull minnesregel: *d, p, t, s(sch), x och zäta (schäta), äro schtumma i ordschlut.*

Under realskoletiden hade vi Tage Långström som en mycket uppskattad klassföreståndare. Vi hade honom i Modersmålet. Han gjorde grammatiken lite rolig genom att vi fick ta ut satsdelar och ordklasser i små berättelser om Kalle Svensson. Han var välvillig och lät oss arrangera klassens timma ibland på lördagarna. Vi hade bl a sketcher och diktläsning. Det mest plågsamma var att vi skulle hålla föredrag med en kamrat som opponent. Det var mycket nervöst. Jag valde Jeanne d'Arc i tredje klass och jag tror att det var Charles Darwin i fjärde klass.

Skoldagen började med morgonbön och missade man den 3 ggr blev det nedsatt ordningsbetyg. Vi hade 1 ½ timmes frukostrast. Ibland mötte mamma i dörren med en korg med tomma mjölkflaskor för att vi skulle kila ner och handla i mjölkaffären. Skoldagen höll på till halv tre eller halv fyra. Det var mycket läxor, ibland i tre ämnen utom till måndagarna som var läxfria tack vare ecklesiastikministern Arthur Engberg, som månade om skolbarnens söndagsledighet. Man gick i skolan även på lördagarna. Vartannat år hade vi bara halvdag på lördagarna, men vartannat år kunde vi hålla på till halv fyra. I andra klass hade vi då gymnastik näst sista timmen och utmattade hade vi den sista timmen tyska för en lärare som vi kunde koppla av och busa för. När det var åhörardagar hade alla förbjudit sina föräldrar att komma, men Sven Wollter hade inte lyckats förhindra detta, utan hans mamma dök upp och kunde iaktta buslivet. Hon sa till Sven att om vi slutade busa och skötte oss skulle vi få var sin klubba vid avslutningen. Vi ändrade oss naturligtvis inte och Sven, som den gode skådespelare han redan då var, kunde rapportera att vi skött oss och vi fick också var sin ej alls förtjänta klubba enligt löfte...

Redan i första klass hjälpte jag en kamrat Wennergren (man använde alltid efternamn på den tiden) med matten till hans mammas stora tacksamhet. Under senare år gav jag privatlektioner i matte till yngre elever.

Som jag minns det

En gång i andra klass fick jag underkänt på en provräkning och då kände jag mig mycket nere. Det var säkert nyttigt för mig.

I fjärde klass spelade jag mycket schack med Morgan Wallengren och läste en del i en schackbok. I samma klass lockade Bo Johnson med mig till sin tyngdlyftarklubb. Jag prövade på att lyfta, men det var inte min grej.

Pappa tyckte vi skulle lära oss dansa och vi gick en eller två terminer på Akademi för dans. Vi fick lära oss foxtrot, slowfox och tango och det har ju varit till glädje i alla tider, men tango kan jag inte dansa nu.

Inför gymnasiet skulle vi välja reallinjen eller latinlinjen. Jag diskuterade mycket med min kamrat Lennart Johansson. Han hävdade reallinjen och jag latinlinjen, men när det kom till kritan så valde vi båda tvärtom.

Jag upplevde gymnasiet som en klar nivåförändring. Vi började med Homeros och matematiken blev mer abstrakt med bokstäver i stället för siffror. Vi hade lektor Karl Sjögren i både matematik och fysik, en ypperlig lärare, korrekt och sträng och han var vår klassföreståndare. I Franska hade vi Filip Liljeholm, en polyhistor, som undervisade även kristendom och i matematik. Hans lektioner handlade mer om Frankrike och dess saftiga päron... I spec matte hade vi Estrid Wikström och i kemi Ido Leden. Vi hade Urban Ohlander i engelska, humoristisk och kultiverad och lite disträ. Vi fick alltid berätta var vi var någonstans. Jag vurmade mycket för litteraturhistoria. Gösta Dannsjö var en ungdomlig lärare som stimulerade. Alla utmärkta pedagoger och personligheter.

Som enskilt arbete i sista ring valde jag att läsa Dr Jekyll and Mr Hyde tillsammans med Birgitta Lundberg. När jag var hemma hos henne på Tegnérsgatan för att gå igenom glosor dunkade det ibland kraftigt i taket. I våningen ovanpå bodde hennes pojkvän och sedermera make Hans Christensen, som svartsjukt dunkade i sitt golv. Jag tycker mycket om Birgitta, men jag uppvaktade aldrig henne. När det var gymnasistbal på Hvitfeldtska bjöd jag Birgitta för att ha ett sällskap.

Ibland följde jag med Sten *Stinne* Karlgren hem efter skolskrivningar. Han fixade en pytt och det var fint att tillsammans uppleva ledigheten på eftermiddagen efter genomförd skolskrivning.

Vi hade två-tre läxor varje kväll. Jag var en riktig plugghäst; läxläsningen ökade från två till tre timmar per kväll under gymnasietiden. Men det var roligt att få grepp om saker och ting och ibland hjälpte jag kamraterna med matten. Hade inga svårigheter med studierna. Tillsammans med Sven Olofsson och Rolf Jacobsson löste vi matteproblem i skolans bibliotek när vi hade någon håltimme.

Sista året hade vi vårt klassrum borta i Handelsinstitutet. Det gav oss stor frihet och vi spelade t ex ofta bordtennis på rasterna. I mars var det studentskrivningar i svenska, matematik, fysik och specialmatematik. Ett av ämnena i svenska var: *1891 – Ett betydelsefullt år i svensk litteraturhistoria*. Ett kanonämne för mig som hade huvudet fullt av det årets debutanter - Selma Lagerlöf, Gustaf Fröding, Werner von Heidenstam och Oscar Levertin... Sedan följde den s k abiturienttiden, då vi repeterade och förberedde oss för den muntliga examen i maj. Skolmössorna broderades av mammorna. På min mössa stod det *Final i giss-dur?* Roligast var Erik Mårtensson, som kom i stormhatt med texten: *I år tar man studenten med storm...* Arvid Hamdahl, en humoristisk latin- och historielärare, vikarierade denna tid för Gösta Dannsjö, som var inkallad på repetitionsövning. Han gjorde det mycket lättsamt för oss och lät oss repetera Sveriges kungalängd. I den muntliga examen var man fyra elever som tenterades tillsammans i

fyra ämnen av läraren i resp ämne med en censor närvarande. I min grupp var Rolf Jacobsson, Sven Olofsson och Sture Hasselquist.



Studentexamen firades med eftertryck. Vi tog studenten tidigt i maj och hade mer än en månad ferier innan det var dags att rycka in till militärtjänsten. Studentexamina i stans olika gymnasier var utspridda över hela maj månad. Man gick då runt på varandras studenthippor och jag räknade mängden av "hipptimmar". På våra hippor bjöds det på läsk och tårta. Någon sprit smakade jag inte förrän i lumpen efter studentexamen. Tog en paus i studentfirandet när PeÅ och jag åkte ut till Hällesdalen på ett par dagar. Jag var uppfylld av Lin Yu Tangs Konsten att njuta av livet och vi diskuterade livligt med syster Birgitta.

Intressen

Johan och jag följde ibland med pappa på söndagarna på upptäcktsfärder i hamnen och till olika stadsdelar, när vi inte tog buss från Bastionsplatsen eller tog sporttåg med s k gaffelbiljett. Man åkte ut med Boråsbanan och gick genom vildmarken bort till Västra Stambanan eller tvärtom. Ju längre man stannade kvar på tåget, ju längre fick man kämpa med en längre vandring.

Under läsåret 1947-48 blev jag intresserad av att gå över till farbror Arvid och faster Lena för att lägga deras barn, Sigrid *Simia* 5 år och David *Tatten* 3 år och läsa sagor för dem. Efteråt kändes det så vuxet att få sitta ner och dricka kaffe och prata med Arvid och Lena.

Under skoltiden utvecklade jag många intressen. Det slår mig att jag i allmänhet hållit fast vid dessa intressen.

Scoutliv

Började i Vargungarna i KFUM då jag var 9 år. Trivdes mycket bra med kvällsmöten och utflykterna, där det gällde att följa pilspårning till slutpunkten i form av en cirkel. Knopslagning och minnesträning var ju kul, men hopprepsprovet var svårt. När Djungelboken uppfördes i KFUMs hörsal fick jag, insmetad med choklad, spela Mowgli.



Som Mowgli i Djungelboken



Stolt efter flygturen över Göteborg

Som scout engagerade jag mig kraftigt i KFUM:s Landsinsamling. Nästan varje dag i februari 1946 höll jag på och sålde talonger för denna landsinsamling. Jag gick runt på lunchbarer, på gator och i hyreshus och lyckades bli bäst i Göteborg. Som belöning fick jag en 15 min flygtur från Torslanda över Göteborg. Klart jag var stolt.

Vår avdelning Väpnarna leddes av Björn *Nalle* Döbeln, en verklig ledargestalt, som vi såg upp till. Han biträdades av Stig *Myggan* Ruist, mycket sympatisk och humoristisk. Började i patrullen Vargen med *Lunte* Bengt Lundin som patrulledare. Möte en kväll i veckan och utflykter oftast med tåg någon söndag i månaden. Det gällde att avlägga prov som att laga mat, stoppa strumpor och lägga förband mm mm. Ibland hade vi övernattningsläger i scoutstugan i Hovås med spännande nattövningar i den klara stjärnnatten. Till jul gick vi hem till behövande i det dåtida slumområdet Haga och delade ut julkorgar. Det var nyttigt att se en annan sida av tillvaron.

Efter några år blev jag patrulledare för patrullen Renen. Jag engagerade mig med liv och lust. Utöver avdelningens veckomöten och utflykter hade vi egna möten hemma hos varandra, mest hos Lars Larsson och även egna utflykter och tävlingar. En regnig höstsöndag 1949 försökte jag då blåsa liv i en brasa och drog på mig lunginflammation. Jag fick stanna hemma från skolan i tre veckor. Även året därpå fick jag lunginflammation.

För att bli fullödigg tredjeklass scout skulle man genomföra en hajk tillsammans med en kamrat. Det var Lars Brundin som ordnade denna häftiga hajk för mig och Wilander i Hindåsterrängen med övernattning i tält, matlagning och där vi skulle orientera oss till

vissa mål runt en avlång sjö. I den månskensklara kvällen reste vi tältet och hade sedan en lång dags vandring framför oss.

Bengt *Thyllet* Thylén kom som ledare efter Björn Döbeln. Han stimulerade oss med tävlingar mellan patrullerna. Han var en god ledare och samlade oss patrulledare för samråd med planering av aktiviteter och utflykter. St Georgsdagen den 23 april firades varje år och då ville man ha kortbyxor oberoende av vädret. På Gustav Adolfsdagen, den 6 november var det morgontidig minnesgudstjänst i kylan borta i Masthuggskyrkan. På eftermiddagen marscherade stans läroverk ner till Gustav Adolfsstatyn på Gustav Adolfs torg. Ett år fick Johan bära läroverkets fana och utbringa det fyrfaldiga levet för "hjaltekonungen". Det var alltid Flickläroverket som marscherade snyggast, men så hade de också exerceerat under sin gymnastiklärares ledning. Efteråt gick man på Bräutigams konditori och åt Gustav Adolfsbakelser och tittade på flickor.

Första sommarlägret var i Sönderborg 1946, längst ner i Jylland på gränsen mot Tyskland. Eftersom det inte fanns skog där för våra lägerarbeten skulle alla ha med sig ett risknippe. Mamma hjälpte mig att hugga buskslanor uppe hos Katarina på Plan, som vi sedan fraktade till Göteborg och lämnade i scoutlokalen innan avfärd. Jag var så spänd på denna resa, tyckte det skulle bli så roligt så att jag hade svårt att somna. Tidig väckning och *Lunte* stod på gatan och väntade på mig. Vi for ut med Sessanlinjen till Fredrikshavn. Hade aldrig åkt med så stor båt och var allt lite skraj.

Tågresan ner genom Jylland blev en skakande upplevelse genom det nyligen befriade Danmark. Vid tåguppehållen trängdes danska barn i hopp att få någonting av oss från krig förskonade. Vi delade med oss av frukt och godsaker. Jag minns hur något barn försökte krypa ner under tåget för att ta upp något som fallit ner där. Det var hjärtslitande.

Efter lång dag kom vi i mörkret fram till Sönderborg och fick marschera till den stora lägerplatsen. Jag fick ont i axeln, då ryggsäcksremmen klämt till en nerv. Jag blev stel och sa då, som jag trodde: *"Jag har fått stelkramp. Vad skall jag göra?"* Förmodligen hade jag pratat mycket under hela tågresan och då sa en ledare till mig: *"Håll igen munnen och släpp inte in några bakterier, så skall det nog gå bra."* Jag skrev brev hem och berättade om vad jag råkat ut för och berättade också för ledarna att jag skrivit om detta. De blev alldeles förskräckta, men det blev inte mamma....

Det var ett mycket stort läger, välorganiserat som ett litet samhälle. Vi gjorde sedvanliga lägerarbeten med portal, staket osv. Det var ransonering på det goda vita brödet. Man måste äta två mörka bastanta sk pansarbröd innan man fick ett vitt bröd.

Det var stora samlingar och vi gjorde utflykter till Sönderborg och såg fångelsestället där Kristian II, Kristian Tyrann i Sverige eller Kristian den Gode i Danmark, satt fängslad. Vi var också med om en minnesceremoni i Dybböls skansar, där Danmark hade lidit ett stort nederlag under kriget mot Tyskland 1864. Det var mycket gripande.

Men trots alla dessa upplevelser längtade jag hem så oerhört och led av det. Jag skaffade mig emellertid flera brevvänner på lägret, som jag sedan livligt korresponderade med. Längst hade jag kontakt med Bent Preben Pedersen, något år äldre. Han kom till om cyklande till Hälledalen något år senare och vi gjorde då också en tur till Göteborg och Liseberg.

Hemvägen från Sönderborg gick med färja Aabenraa – Faaborg på Fyn på natten. Jag var livrädd för att åka färja. I Faaborg marscherade vi till en skola där vi övernattade på golvet i en gymnastiksal. Den hoprullade jackan blev en bra huvudkudde. I Köpenhamn fick vi bo i en dansk scoutväns familj. Jag hamnade i Hvidovre. Pappan hade motorcykel med sidvagn. Med min kamrat och jag i sidvagnen och mamman bak på

Som jag minns det

bönpallen for vi in till Köpenhamn. Jag minns att vi var uppe i Runde Taarn och vi gick på Tivoli. Mamman skickade med ett paket med danska wienerbröd och kanske något mer. Tyvärr glömde jag det på tåget ut till Ödsmål...



*Lars skojar vid avfärden
till Sönderjylland 1946*



*Några år senare som patrulledare
på väg till pingstläger*

Pingstlägret i Östad var höjdpunkten för året. Man åkte ut på den smalspåriga Västgötabanan efter bolmande ånglok. Vi såg till att fönstren var öppna när vi for in i tunnlarna. Vi tyckte kolröken luktade så gott...

Året därpå for jag på Ådalslägret, vackert beläget vid Ångermanälven. Timmerstockarna flöt på ett så rogivande sätt utefter älven. Det var också ett stort läger bl a med eget postkontor. Vackra lägerbål i slutningen ned mot älven. Vi gjorde en härlig vildmarkshajk. Långa marscher och svår kamp mot myggen med hjälp av illaluktande myggolja.

På hemvägen stannade jag i Stockholm, där pappa mötte, då han vikarierade som generaldirektör på Kungliga Överstyrelsen för Yrkesutbildning, KÖY. Vi bodde i farbror Nils och faster Dagmars lägenhet på Kammakargatan och var ute hos morbror Torsten och moster Birgit i Nockeby, där jag träffade en av mormors kusiner lektor Carl Larsson.

Ett februarilov åkte vi till Storlien och gjorde dagliga skidturer, bl a till Snasahögarna och Blåhammaren.

Sommaren 1949 var det läger på Bårholmen, en ö utanför Henån. Ön var obebodd och vi hade fantastiska äventyrstävlingar, där patrullens stafett bl a skulle framföras av någon simmande över ett sund. Vår patrull Renen hade ett eget litet lägerområde vid en skyddad liten vik. Minns att Johan och kusinen Ulf gjorde succé med sitt besök med patrullen *Stålmusen*.

En gång kom Lars med sina kamrater i seniorscouterna från Bårholmen. Det ordnades övernattnings i Sportstugan och mamma Bengta ville dela ut kuddar, men någon svarade: "*Behövs inte. Vi har plånböcker*".

Mitt sista scoutläger ordnade jag samma sommar för min egen och en annan patrull ute på Djurnäs udde på Orust, mittemot Hällesdalen. Det gällde att planera matinköp, hålla koll på intendenturen och ordna tävlingar och aktiviteter. Vår båt Skäddan var då en oersättlig tillgång.

Skidåkning och skridskoåkning

Det var mycket kallt och fanns mycket snö och is på vintrarna under 40- och 50-talen. Vi åkte kälke i Vasaparken, där det ibland spolades vatten till en vådlig isbana mellan vallar nerför den branta backen där. I Himlabacken nedanför Latinläroverket höll vi på med utförsåkning eller wellpappåkning, pulkan var inte uppfunnen då. Det var livsfarligt eller åtminstone farligt för knäna när vi hade fixerat benen, låsta som de blev med låg fästpunkt på skidorna. Ibland for vi med tåg till Hindås eller andra ställen för långfärdsåkning.

På jul- och februarilov åkte vi skridsko på havsisen på fjorden mellan Orust och fastlandet eller på det gamla trankokeriets damm i Hällesdalen. På Heden i Göteborg spolades de upp en stor skridskobana och de spelades musik i högtalare. Där kunde man träffa Birgitta Lundberg omsvärmad av killar. Bandy var populärt, såväl på Heden som på Härlanda tjärn med klasskamrater. Tillsammans med scouterna eller med chalmerskompisarna skottade vi rent is för att spela bandy på olika sjöar. Ishockey kom till Sverige först med Lennart Hyland. Pappa hade inspirerats av Carl Herman Ebeling skaffat skridskosegel och det provade jag några gånger när det var glanskis på Delsjön.

Mitt intresse för skidåkning har blivit livslångt. Förr var det riktiga snövintrar, utmärkta för långfärdsåkning och sedan utförsåkning både i fjällen och nere i Alperna. 1980 for jag första gången med Per-Olof Hakeman till Hopfgarten i Österrike. En bonde hade ordnat en sittlift där man satt i trädgårdsstolar. Puckelpisten uppe i Hohe Salve blev en övermäktig provning. Sedan har det blivit många skidsemestrar med familj och skidgäng till Norge, svenska fjällen, Österrike, Frankrike och Italien. Vid 77 års ålder åkte jag utan vidare svarta pister och besegrade då den brantaste backen i Madonna di Campiglio. Det blev min Grand Final med Friskis och Svettisgänget, som jag då hade hållit ihop med i ca 15 år. Numera blir det bara ett litet "Vasalopp" ute på Vasatorps golfbana utanför Helsingborg, när det finns några snöflingor...

Orientering

När jag gick i tredje klass på läroverket ordnades en kurs i orientering. Jag blev eld och lågor för denna sport. Varje år gjorde hela läroverket en skolutflykt till Aspen och läroverkets stora sportstuga. Där fick jag god övning i orientering av äldre gymnasister. Tillsammans med Lars Brundin tränade jag löpning i Skatåsterrängen omkring Härlanda Tjärn. Höst och vår var det orienteringstävling varannan eller var tredje vecka. Man samlades nere på Drottningtorget för bussfärd ut till tävlingsområdet. Man klädde om i buskarna och efter tävlingen tvättade man av sig i någon bäck eller i någon sjö. Det var sällan det fanns någon dusch. Efteråt låg vi i någon skogsbacke, åt vår matsäck och hade allsång. Hemkommen ville alltid pappa se på mina vägval, som inte alltid var de bästa. Lars var betydligt mera framgångsrik. På tisdagarna hade jag kraftig träningsvärk i trapporna på Hvitfeldtska. Man hade nämligen inte lärt sig betydelsen av stretching för musklerna.

Som jag minns det

Fotografering



Våren 48 Bengta syr



Johan läser med pimpelankan vid sin sida



Bengta vid gasspisen. Värmeskåp i hörnet.



Kusin Åke jobbar med en rituppgift

Mitt intresse för fotografering väcktes när jag fick låna mammas fina bälgkamera med slutarslang för dokumentering av våra sportbragder. Mamma Bengta var intresserad av fotografering redan från unga år och lär ha kopierat själv. Tack vare henne har vi syskon fått en ovärderlig skatt av minnen. Hon tog en eller två rullar per sommar och med dem beskrev hon vårt sommarliv. Hennes bilder är väl planerade och berättar alltid något intressant. Hon gjorde också i ordning ett flertal album till var och en av oss, vilka jag här kunnat utnyttja.

Senare fick jag en lådkamera och sedan en vanlig kamera. Jag prenumererade på fototidningar, köpte fotoböcker och hade fotolampor och fotoblixt. Familjen måste ha varit tålmodig när jag ockuperade vårt enda badrum för kopiering i en röd lampas sken.

Under tjugo år 1957-1977 fotograferade jag endast med dia-bilder. Bilderna finns i magasin i sommarstugan i Ugglarp. Därefter har jag samlat fotografier i album fram till 2005, då jag gick över till digitalkamera. Sedan dess har jag samlat fotografierna i min dator. Och sedan 2019 fotograferar jag med mobilkameran.

Målning



Målar i Torstens stora rock



Afton vid Hakefjord sept 1956

Birgitta hade fått en målarlåda med oljefärger, men hon var inte intresserad och jag fick överta den. Redan under gymnasiet började jag måla tillsammans med Janne Setterbom och Lennart Appelgren. Vi var fascinerade av modernisterna. Janne och jag försökte oss på det under nattliga övningar i mitt studentrum och sedan gjorde Lennart och jag det i Hällesdalen. Sedan har jag i mera impressionistisk anda fortsatt att måla och gått på många målarkurser.

Sedan 70-talet har jag målat med olika målargrupper, först med den s k ”Halmstadgruppen” och sedan med Nio Målare i Helsingborg. Med Nio Målare har jag haft många utställningar och även haft separatutställningar på olika företag. Sedan har det blivit många utställningar tillsammans med Ellari och hennes keramik såväl hemma i vår Målarstuga, garage och keramikverkstad som på gallerier.

Folkdans med Polkagrisarna

Carin tog mig med i Polkagrisarna, hennes folkdanslag som hon bildat med sina gymnasiekamrater. Jag lärde mig schottis, hambo och polka och vi dansade också kadriljer. Jag blev dödligt kär i Lena Manne, en skolkamrat till Carin, fotograferade henne och väntade på henne utanför flickläroverket. Att hon stod ut med den fyra år yngre parveln... När vi hade s k lekstuga, dvs en festlig danskväll, gällde det att gå runt bland flickorna och be att få anteckna sig för olika danser.

När Polkagrisarna uppförde sitt spex Carmen i KFUMs hörsal var det roligt att vara med och hjälpa till i kulisserna på något sätt. Har sedan alltid haft glädje av att kunna dansa folkdans någorlunda.

Vid en dansfest som Carin eller Birgitta hade hemma hos oss måste hambodansen på träbjälklaget i björkrummet avbrytas abrupt. Ljuskronan i våningen under svajade högst oroväckande. Tanten inunder klagade och det gjorde hon också när Johan och jag släppte ner skorna på golvet, när vi skulle gå och lägga oss.

Som jag minns det

KGF och förälskelser

Per-Åke PeÅ Walton var karismatisk ordförande när jag i tredje ring gick med i KGF, Kristliga Gymnasist Föreningen. Jag blev senare sekreterare, då Mats Furberg, sedermera professor i Filosofi, blivit ordförande. Syster Carin hade tidigare varit sekreterare. Det var ett stort kamratgäng som höll ihop och träffades på möten med samkväm och föredrag på KFUM eller på olika skolor. En gång hade vi Biskop Bo Giertz som gäst och föredragshållare. Ibland var vi på lägermöten på olika folkhögskolor som Önnestad och Flämslätt eller på Åh stiftsgård. Det var både fotboll och litterära diktkvällar och andaktstunder. Pär Lagerkvist, Nils Ferlin och Strindberg var våra husgudar. Vi träffades ofta på söndagsgudstjänsten i St Johannes kyrka i Nedre Masthugget, där den populäre prästen Nils Oderstam predikade. Ibland möttes vi också till Aftonsången i Örgryte gamla kyrka eller Mariakyrkan vid Stampen. Jag hade bevarat min barnatro och tro från konfirmationen.

Jag var mycket förtjust i Ragna, något år äldre. Hon bjöd mig på sin gymnasistbal på Flickläroverket. Hon var mycket beläst och hade bestämda åsikter. Det var helt platonskt och jag upplevde det som intellektuellt mycket stimulerande. Men efter en tid kände jag att jag blev dominerad av henne.

Under Chalmerstiden var jag våren 1955 tillsammans med Boel Ahlmark. Vi var mycket kära i varandra och vi kysstes och kramades på våra rum. På sommaren praktiserade jag i Turkiet och längtade förtvivlat efter brev från henne. Under hösten märkte jag att hennes intresse hade svalnat. Det tog lång tid för mig att inse detta och det var en stor besvikelse.

Sedan uppvaktade jag flera andra flickor, men det blev ingen fart på det från min sida. Jag var blyg och hade svårt att närma mig flickor på allvar.

Skolloven

Det var skollov två dagar i oktober och en dag i november. För att spara koks och ved i februari under den kallaste tiden infördes en veckas lov, det s k Kokslovet. Senare kallades det Skurlov. Och nu har skolan både Allhelgonalov och Februarilov. Jullovet varade till omkring 15 januari. Höst- och februariloven tillbringades alltid i Hällesdalen. På senare år firade vi även jul och nyår där. Då gällde det att bära hem vatten från Skepparns klippa, eftersom vattnet var avstängt för vintern. I regel for mamma, Johan och jag ut någon dag innan för att ”elda upp” huset. Vi låg då alla tre i köket med god värme från den vedeldade spisen.

På dessa lov ledde pappa långa promenader i tassemarkerna. Mindre än två timmar var det inte att tänka på. Mamma gick med ner till Gatan och återvände sen för att laga middagen. Det var alltid intressanta samtal med pappa. Av Birgitta och Carin fick vi höra om studielivet i Uppsala och om Birgittas tingstjänstgöring i Klippan. På kvällarna samlades vi framför brasan. Det fanns bara en radiokanal och vi ägnade oss mera åt läsning och åt att vara tillsammans.

Under några jullov tillverkade Lennart och jag bengaliska eldar som vi kallade Lunkentussar, bestående av salpeter, kol och svavel. Ett jullov började vi också att skriva på en deckare...

Johan och Bosse trotsade vinterkylan med att lägga ut backor med långrev, som Skepparn hjälpt dem med.

Efter Släktresan 1945 följde kusin Bertil med till Hällesdalen. Vi hade funnit varandra vid vårt besök hos Stures familj i Alvesta. På skrivmaskinen som pappa fått i 50-årspresent skrev vi tidningen *Havsböljan* med karbonpapper i 5 ex. Redaktionen utgjordes av Bertil, Johan och mig som krävande chefredaktör. Hela tiden manade jag redaktörerna: *Skriv, Skriv!* Vi hade berättelser från livet i Hällesdalen och mycket annonser. Vi jobbade mycket som annonsackvisitörer. Minns Blenda Lyséns: "*Van plättvändare får plats.*"

Appelgrens stora öppna veranda var som skapt för vår sommarrevy med sketcher. Ridån var upphängd på ett snöre mellan pelare. Stolar och bänkar hade satts ut för föräldrar och syskon. I olika sketcher uppträdde Göran, Lennart, Johan, Bosse och jag. I pausen sålde vi läsk och bullar, som vi hade inhandlat på en tur till Svanesund.

Jag minns att jag var avundsjuk på klasskamraterna som hade sommarnöje på Styrso och Brännö och tyckte de hade det så flott med simskola och seglarskola och sådant. Den mänskliga svagheten att tycka att gräset är grönare hos grannen i sin pryldo! I själva verket hade vi det lika bra i vårt paradiset med vårt kamratskap och våra fria, självständiga äventyr på Hällesdalen.

Sommarlovsresor

Under dessa somrar blev det också avbrott för olika resor utöver de många scoutlägren.

Släktresan 1945

Tidigt väcktes mitt intresse för släkten. Det hände mörka kvällar på Hällesdalen att pappa tog fram sina släkttavlor och jag kunde då bekanta mig med min namne och farfars farfar Theodor.

I juli 1945 fick jag följa med pappa och mamma på en niodagars släktforskarresa till Småland. Med tåg, buss, taxi och cykel for vi runt för att besöka våra förfäders trakter, boplatser och gravar. I tur och ordning besöktes följande platser med släktanknytning: Ljungby, Angelstad, Kåna, Alvesta, Växjö, Gårdsby med Tofta by och kyrka, Gasslanda och Sjöatorpet, Lenhovda, Kosta, Ekeberga, Löfsjö, Algutsboda och Grimmansmåla på väg till Emmaboda.



Framför Theodors kyrka i Algutsboda

Pappa berättar i *Resejournal från släktforskarresa 1945* om sina egna minnen från de besökta platserna. Han skriver också om sina förfäder och sätter sig med inkännande fantasi in i deras levnadsförhållanden. Ett referat av denna resejournal finns i OB-arkivet¹.

Det var väl inte allt som fastnade hos 12-åringen, men jag har ändå många minnen från denna resa blandade med Gunder Häggs och Arne Anderssons världsrekordlopp, Ulf Peder Olrogs *Samling vid pumpen...* och Povel Ramels *Johanssons boogie-woogie-vals....*

Från Ljungby minns jag starkt pappas berättelser när han var 6 år och tillsammans med brodern Nils gästade en tant och hennes syster. I Kåna beskrev pappa var slaget vid Lützen stod. Vi var inne i hans barndomshem, komministerbostället. Pappa berättade om hur julbocken på julaftonen hade varit förbi och lämnat julklappar. I Alvesta träffade jag kusin Bertil första gången och vi fann varandra direkt. I Växjö bodde vi hos tant Ina på Prästänkehemmet och där träffade vi också Gösta, men Carl-Johan var inte hemma då. Minns mycket väl besöket i Sjöatorpet vid Helgasjöns strand. Torpet var rivet, men det fanns en brunn med brunnsstång och pappa pratade med de som bodde där. Minns också cykelturen upp till Gårdsby kyrka och vidare till Theodors komministerboställe, skjutsrättaregården i Gasslanda, där vi fick komma in i den dåvarande arrendatorns bostad. Efteråt gick vi ut på ett nyslaget gärde med vacker utsikt mot sjön Innaren. Mamma dukade där upp kvällsmat. Gösta följde senare med på en längre cykeltur till Kosta och Orrefors. Vi övernattade på vandrarhemmet i Orrefors, där mamma också dukade upp en härlig kvällsmat på en stor kvarnsten. På natten lyckades jag väcka upp hela den manliga avdelningen på vandrarhemmet. Jag hade i sömnen skrikit på Johan, när vi hämtade vatten hos Skepparn i Hällesdalen. I Algutsboda fanns fortfarande kyrkstallarna kvar och vi cyklade även ut till komministerbostället i Åsgjöl.

I Växjö fick jag tillfälle att hjälpa till med klockringningen i det gamla tornet med trappstegsgavlar. Hos tant Ina upplevde vi också den totala solförmörkelsen med sotade glas.

Scoutlägren i Sönderjylland 1946 och i Ådalen 1947 samt lägren 1949 på Bårholmen och i Djurnäs, som jag arrangerade mitt emot Hällesdalen, har jag skildrat tidigare.

Konfirmation i Björkeby 1948

Under juli månad konfirmationsläste jag i Björkeby i Småland tillsammans med kamraterna från Hällesdalen Göran och Lennart och en klasskamrat Bengt Levin. Vi bodde för oss själva i den gamla flygelbyggnaden till prästgården. Vår präst Einar Ehrnström och hans maka Edith var gamla vänner till mina föräldrar. Konfirmationsundervisning 5 da'r i veckan på förmiddagarna. Det var traditionell katekesundervisning och inläring av psalmer. Jag pluggade gärna in dem uppe på den vackra rullstensåsen, som går i en båge utanför prästgården. Bengt satt på en trädgårdsbänk utanför flygeln och pluggade med en flicklampa tills han somnade med ficklampan tänd. Varje kväll var det kvällsandakt, då prästen spelade piano, ibland egenkomponerade pianostycken, som jag faktiskt tyckte om.

¹ OB-arkivet, Olle-Bengta-arkivet är ett arkiv som innehåller digitaliserade dokument betr mina föräldrar.

Vi hade mycket fritid, spelade fotboll i prästgårdsträdgården och vi fick hjälpa till med att köra hem ved till prästgården. Vi hade tagit med oss våra cyklar på tåget och åkte ofta ner tillsammans med prästbarnen till sjön Nömmen för att bada omsvärmade av flugor. På lördagarna då vi var lediga gjorde vi olika cykelturer till Nässjö och Vetlanda och även Nömmen runt.

Det var Olympiska Spel i London och vi hade prenumererat på GP under juli månad och lyssnade ibland på reportagen därifrån. Vi uppskattade också mycket Sven Arefeldts kluriga visor när han lekte på pianot.

Efter konfirmationen gjorde pappa, mamma och jag en resa på samma sätt som de gjort med Birgitta och Carin. Denna resa gick till Gotland. På vägen dit besökte vi farbror Birger och faster Inga i deras sommarstuga i Näshult. När vi skulle stiga ombord på båten i Kalmar blev mamma betänksam, då hon hörde den gotländska besättningen tala så konstigt. Det var under Kalla krigets tid och hon trodde att de var ryssar och blev orolig för båtens destination, men pappa kunde säkert lugna henne.

Visby blev en härlig upplevelse med den medeltida stadsbilden. Jag blev fascinerad av ringmuren och de många kyrkoruinerna. En kväll var vi på kyrkospelet *Petrus da Dacia* i en kyrkoruin. Sagolikt.

Vi fortsatte till Stockholm, där morbror Torsten tog emot och körde oss ut till moster Birgit och kusinerna i Nockeby. Vi var på den stora utställningen *Wiens konstskatter* på Nationalmuseum och det väckte ett konstant intresse hos mig. Jag fäste mig särskilt vid Cellinis berömda saltkar.

Skogshuggarläger i Värmland 1949

Jag hade börjat drömma om att bli jägmästare och nappade på att delta i ett skogshuggarläger som Uddeholmsbolaget arrangerade. Vi var några göteborgsgymnasister som deltog. Det var en hygglig skogsvaktare som ledde oss. Vi fick röja sly och mindre tallar. Vår kocka lagade en förfärlig mat, men man fick hårdna ut. Lägre pågick under en månad och vi fick lön eller var det flitpeng. Det var mitt enda sommarjobb under skoltiden.

Vi utmanade traktens grabbar på en riktig fotbollsmatch med domare. Vår skogsvaktare tog oss med på en lördagsutflykt till Mårbacka. Vi hade våra cyklar med oss och på lördagskvällarna cyklade vi ca en mil ner till Ekshärad på logdans. Titulatur var fortfarande *comme il faut*, men jag brukade lägga bort titlarna med flickorna redan under den första dansen. Men jag var ack så blyg...

Språkresa till St Albans i England 1950

Kursen ordnades av Gunnar Löfquist, lärare i engelska på TGG och hans hustru Gerd. Vi for ut med Sessanlinjen och bodde längst ner i ett logement på båten och hade där en egen liten trevlig matsal. På samma båt färdades Tore Lundberg från TGG och jag blev inbjuden upp till den eleganta andra klassens matsal.

I St Albans bodde och åt vi i Dioceasan House och hade också lektioner och föreläsningar där. En lärare som jag uppskattade var den rödhåriga Roy Owen, som varit stridsflygare. Senare gifte han sig med Berit, en kamrat från KGF-tiden i Göteborg. På fritiden pratade vi elever svenska skall erkännas. Inte långt från vårt hus fanns en pub, där jag blev förtjust i och även påverkad av deras cider. St Albans var en litet samhälle med

storgata och dit gick vi för att äta Fish & chips, en nyhet. Vi besökte också de romerska lämningarna i utkanten av staden.

Vi gjorde utflykter till närbelägna Hatfield House med sin labyrint och till Whipsnade Zoo. Vi besökte också Cambridge, tittade in i något college och den stora kyrkan. Vi puntade på floden Cam och blev bjudna på afternoon tea hos Roy. Där var framdukat kakor och jag försåg mig av alla sorterna som jag var van vid hemifrån, men det var ett ordentligt etiketsbrott.

En kväll var vi på en dansrestaurang och jag vann tillsammans med en okänd något äldre dam apelsindansen, där vi lyckades behålla apelsinen mellan våra huvuden. Priset en flaska Gordons gin ville kamraterna vi skulle provsmaka på rummet, men jag behöll den för att kunna ge den till pappa som present vid hemkomsten. Kvällen avslutades troligen redan vid midnatt traditionsenligt med *God save the King*.

Kursen avslutades med att vi bodde - kanske var det en vecka - på hotell i London nära British Museum, som vi då passade på att besöka. Tillsammans besökte vi Ben Jonsons pub Ye Olde Cheshire Cheese på Fleet Street med sågspån på golvet, en av Londons äldsta pubar, ombyggd 1667 efter den Stora Branden. Vi fick också röra oss fritt i sta'n och det var en utmaning att hitta rätt med tunnelbanan. Vi hann också med ordentliga utflykter till Richmond Castle, Wimbledon med en tennismatch och Brighton.

Jag var mycket tillsammans med Inga-Lisa Mårtensson, en förskollärarinna och hennes väninna. De litade på min orienteringsförmåga och vi avverkade ambitiöst sevärdheterna. Redan i St Albans hade jag blivit dragen till Inga-Lisa och vi blev riktigt kära i varann. På båten hem satt vi på däck i månsken på en lugn Nordsjö och kramades och det gjorde vi också i en park i Göteborg kvällen innan hon fortsatte hem till Stockholm. Vi brevväxlade en tid, men se'n dog det ut.

Cykelturen till Storlien och Norge 1951

Efter skolavslutningen for jag tillsammans med Lennart Johansson, min gamle kompis och KGF-kamrat på cykeltur till Storlien. Med mitt lilla indiantält och spritkök klarade vi oss bra. Vi tältade fritt och frågade om lov när vi kunde se någon ägare. Vi bröt granris till sovbädd. En natt blev vi väckta av att kor höll på och beta precis utanför vårt tält. Mat köptes hos lanthandlare under vägen och då och då tog vi ut lite pengar på våra sparbanksböcker. Vi skrattade gott när vi en gång provianterat vitt bröd och rödsprit och inte tänkt på att det kunde misstolkas. Efter Göteborg var det nästan bara grusvägar, ofta ojämna som tvättbräden och med farligt löst grus i kurvorna.

Första da'n stannade vi hos en släkting till Lennart i Vänersborg och blev bjudna på middag. Färden fortsatte genom Dalsland, där vi såg akvedukten i Håverud. I Värmland kunde naturligtvis inte Mårbacka undvikas. Jag tjugades av det vackra landskapet vid sjöar och åar och älvar med sina bågbroar. Någonstans i Värmland fick vi lift med en bonde med hans häst och vagn. När jag skulle lasta upp min cykel på flaket, rörde hästen på sig och ett stålskott vagnshjul körde över min stortå. Vi fick skjuts till en sjukstuga och där blev jag omlagd. Vi klippte upp min sandal och fortsatte se'n till Mora. Vi frågade där några killar om det var varmt i vattnet, men de svarade bara: "Höpp i!"

Vi cyklade upp genom Finnmarken med de milsvida utsikterna. Jag vill minnas att vi passerade Ytterhogdal. I Östersund besökte vi hembygdsparken Jamtli och for ut till Frösön för övernattnig. Det var midsommarafton och vi knackade på i en bondgård för att köpa mjölk och fråga om vi kunde få sova på höskullen. "*Kom in*" sa man och vi

hamnade i ett glatt midsommarkalas. Någon drog hemiska skrönor om vad som kunde finnas i korvar. Vi sov gott på höskullen och nästa dag deltog vi i gudstjänsten i Frösö kyrka och besökte sedan Wilhelm Petterson-Bergers hem där.

Färden fortsatte till Åre och den mäktiga Tännforsen, Sveriges största vattenfall. Vi besteg Åreskutan innan vi fortsatte till Storlien, där vi tog tåget ner till Trondheim. Där cyklade vi runt i staden och besökte den storslagna Nidarosdomen.

Vi for sedan med Hurtigrutten ner till Bergen och sov uppe på däck. I Bergen cyklade vi runt i backarna och gick på Tyskebryggen, som den då ännu kallades. Med den hissnande vackra Bergensbanan åkte vi vidare till Oslo, där vi uppsökte en familj, där frun, Bitten Lomsdal, var en ungdomsvän till mamma Bengta. Vi bodde där några dagar och cyklade runt i staden och upp till Holmenkollen.

Från Oslo fick vi lift med en norrman i en pick-up och han bjöd oss på korv och bröd: *"Fire korvar på hver knut!"* I Strömstad uppsökte vi Gunhild, en av deltagarna i Engelskursen, Hon bjöd oss på middag och i julinatten cyklade vi genom kalla dimslöjor i sänkorna hem till Hällesdalen.

Biltur till Skåne med Vilhelm Alan 1951

Vilhelm Alan, österrikisk lärare på Tekniska Gymnasiet i Göteborg, frågade mig en gång vid besök på Hällesdalen om jag ville följa med på en biltur till Skåne och det nappade jag på direkt. På den tiden for man genom alla städer, så ock genom Norreport i Halmstad. Infarten ner till Hälsingborg (så stavades det på den tiden) utmed Hälsovägen blev en upplevelse. Rikstväan fortsatte förbi de vackra Glumslövs backar före nerfarten till Landskrona. Vi åkte runt Skånes kuster och kom slutligen till Birgitta i Klippan, som där gjorde sin tingstjänstgöring på Norra Åsbos Tingsrätt. På något sätt ordnade hon så att vi kunde övernatta hos henne. Hon tog också med oss på kvällen till Tingsrätten och visade de moderna lokalerna.

Yrkesfunderingar

Under realskoletiden drömde jag om att bli journalist och smög längtansfullt omkring GP huset nere vid Centralen. Jag provade med att skriva reportage om klasslagets handbollsmatcher. Sedan blev jag med mitt stora friluftsintrasse mycket intresserad av att bli jägmästare trots de dåtida dåliga framtidsutsikterna för jägmästare. Jag undersökte en hel del om utbildningen på kolarskolor mm, men mina ögon satte stopp för dessa planer.

Under KGF-tiden funderade jag på att bli präst eller på att studera filosofi. Mitt stora intresse för litteraturhistoria gjorde att jag också tänkte på att bli lärare i svenska. Jag minns att jag sommaren efter studenten resonerade med pappa om mina framtidsplaner, när vi gick ner för att bada i Svanhalsen. Läkare kunde jag inte tänka mig, det var jag för känslig för. Vi provade uteslutningsmetoden och kom fram till att Väg- och vattenbyggnadsutbildningen skulle passa bra. Jag sökte och kom in redan under lumpatiden, så jag kunde börja på Chalmers direkt efter muck. Jag tycker det blev ett bra val. Jag har fått utvecklas i arbetet som ingenjör och träffat många inspirerande människor. Det har naturligtvis också danat mig till noggrannhet. Alla beräkningar skall kontrolleras mer än en gång, vilket också medfört en yrkesskada i form av kontrollbehov och detaljsinne.

Militärtjänsten

1952-1953

Vid mönstringen blev jag uttagen till underofficersutbildning i armén och blev inkallad till utbildning som stabsbiträde på AUS Arméns underofficersskola i Uppsala. Vi ryckte in 14 dagar före midsommar och blev då inte utsläppta förrän vi lärt oss att hälsa med honnör och göra exercis på kaserngården. Men vi fick hempermission lagom till midsommar. Som nybliven student var jag fisförmän och tyckte det var förnedrande att hålla på med exercisen. Men efterhand luttrades jag och trivdes med fältlivet, men uppskattade mer kamratlivet. Våra dagliga övningar leddes av sergeant Jönsson, en trygg skåning från P7 i Ystad och en hygglig fanjunkare Gustafsson.

Vi utbildades till tjänstgöring på staber i fält. Vi skulle föra läget på kartor och skicka krypterade telegram med hjälp av den sk tabben, en platta där man med remsor flyttade om bokstäverna. Det gällde att ha förståelse för de taktiska beslut som officerarna gjorde. Att efter pass ute i fält sitta på lektioner var en prövning att hyfsat maskera den oundvikliga sömnen. De försökte utbilda oss i stenografi, ganska meningslöst, men det var nyttigt med skrivmaskinskursen. Det var roligt med övningsskjutningarna med kpist. Särskilt roligt var det med de nattliga cykelorienteringarna som kapten Ekengren ordnade i Uppsalas omgivning. Kapten Ekengren ordnade också en lätt maskerad kulturmanöver, då vi var förlagda i 16-manna tält invid hans sommarstuga alldeles invid Skokloster, som vi då kunde besöka.



Livet på luckan



84-17-53 Sjöstrand i stabsarbete

Man hade ledigt på kvällarna, men skulle stå uppställda vid sängarna eller ligga till kojs kl 22, utom på onsdagarna, piglördagen, då vi var lediga till kl 24. Oftast skyndade jag mig i säng för att slippa stå i givakt vid sänggaveln vid kvällsinspektionen. Morgnarna förgylldes av den tuffa Kersti Adams-Rey som spelade musik och pratade i vår grabbiga stil. Det var ett väldigt hallå om att hålla reda på sina grejor. Regelbundet användes någon timme att med fanjunkarn gå igenom att all vår utrustning var intakt. Det fixade vi lätt. Hade man t ex tappat en handduk, rev man helt enkelt sönder en handduk vid tvättinlämningen och fick då vips två ny rena. Då vi låg 16 man i samma tält under manövrarna gällde det att hålla reda på framför allt strumporna. På en manöver enbart för

oss blev vi förlagda ute hos ortsbefolkningen. Ett par kamrater hamnade hos Nils Ferlin. Han hade varit nedstämd men trevlig.

Särskilt bekymmersamt var det en gång för Olof Pettersson, sedermera professor i statskunskap, när han på en manöver legat med sin pjäxa in i nyingen och bränt håll på sulan innan han vaknade. Inför bytet till nya kängor hjälpte vi honom med att bygga upp en ny sula med lädersnören och konsistensfett. Man undrar hur soldaten som sedan fick dessa kängor klarade sig över kaserngården...

Efter 6 månader flyttades vi till InfKS Infanteriets Kadett Skola i Ulriksdal för att trimmas i tjänstgöring i högre staber i fält. På Ulriksdal hade vi en mycket kulturintresserad kapten Fleetwood. Han tog oss bl a med på besök på Ulriksdals slott, där han tydligen var hemtam.

Det blev fler manövrar där högre officerare i karriären ledde fältslagen. De var väldigt ambitiösa och målmedvetna. Vi deltog i en manöver uppe i Härjedalen mitt i vintern. En gång fick jag i uppgift att vara tillfångatagen rysk general. Jag hade inte fått någon information överhuvudtaget och den stackars utfrågande officeren fick till slut ge upp. En annan uppgift som vi gärna gjorde var att tillhandahålla varmt rakvatten till officerarna. När vi på fritiden skulle ner till bygdegården i byn för att dansa använde vi spark.

Fritiden under militärtjänstgöringen



Carin i studentrummet



Philochoros lekstuga

Det var ju förmånligt att vara förlagd både till Uppsala och Ulriksdal norr om Stockholm. I Uppsala var jag tillsammans med Carin, som då läste juridik vid Universitetet och hennes vänner, framförallt den speciella och spännande Gertrud Piipo. Genom Carin deltog jag också i det anrika folkdanslaget Philochoros dansövningar och lekstugor och utflykter. Fick också uppgiften att tillsammans med en tjej skriva och framföra en rimmad berättelse på en s k lekstuga om något som hänt i folkdanslaget. Kamraterna på luckan hade då sett mig på lördagsnatten iförd endast långkalsonger som de sa, men det var ljusa läderbyxor, som jag fått låna av Carin. Hon hade nämligen hand

Som jag minns det

om folkdanslagets manliga folkdräkter. All utprovning skedde i hennes lilla studentrum, så lämpligt försedd med en skärm.

Jag passade också på att besöka släktingar i staden. Någon gång hos Villes familj och någon gång hos Ruts familj. Jag trivdes särskilt bra med kusin Gunnar, som var duktig med fotografering och framkallning. Han hade också motorcykel och jag - utan körkort - fick prova att köra den ut till Villes sommarstuga i Björklinge.

Jag umgicks också mycket med mina studentkamrater som studerade juridik: Lars Frykman, som jag mest höll ihop med, och Lars Wigart, Anders Stendahl och Mario Bergström. Genom Carin och dessa studentkamrater kunde jag delta i nationslivet på Göteborgs Nation med gasker och sista april. Pappa bjöd mig att tillsammans med sysslingen Gudrun Hökerberg delta i vårbalen.

Vintern 1953 inträffade de förskräckliga översvämningarna i Holland, då havet bröt igenom skyddsvallarna. Det ordnades arrangemang i Uppsala med insamlingar för att hjälpa offren.



Teatergruppen med Jörgen Cederberg

Det var otroligt så mycket man hann med under Uppsalatiden. Konsert med Marian Anderson i Universitetets aula och gästspel av en amerikans danstrupp som leddes av kusin Margareta Sjöstrand. Vi var också ett gäng från luckan som gick på Kursverksamhetens teatercirkel, som leddes av blivande radiomannen Jörgen Cederberg. Med i vår grupp var också en teaterfrälst tant, som bjöd hem oss allihop på avslutningen. Jag gick också på en kvällskurs i oljemålning. En kamrat från Sveg och jag hyrde ett kyffe på en innergård intill Skandalhuset. Vi fick själva hålla värmen i en kamin. Han tränade violoncellspel och jag målade eller läste. Sen var det ju ett utmärkt tillhåll över helgerna.

När vi kom till Ulriksdal låg ju Stockholm för våra fötter. Vi måste gå ut genom kaserngrindarna i uniform, men i skogen bytte vi om till civila kläder, som vi medförde i en liten resväska. Där lämnade vi vår uniform under helgen i skogen. Vilka risker man tagit !

Jag umgicks en hel del med Bengt Lundgren, sedermera kemist på Leo i Helsingborg och med Olle Benner. En helg lånade Olle och jag ihop trekanter av kamraterna. Dessa trekanter kunde man knäppa ihop till ett tält. Vi cyklade iväg ner mot Enköping och besökte Härkeberga kyrka med Albert Pictors medeltida kalkmålningar. Vi kom också förbi Håtuna, där en gång Håtunaleken ägde rum. Olle och jag liftade också ett par gånger till Stockholm för att göra sta'n. Vi övernattade då i hans föräldrahem.

Min kamrat i underslufen, 1493-15-52 Söderberg, var en i själen redan gammal man, uppvuxen som enda barn med gamla föräldrar. Han var ängslig, orolig, rökte cigarr och såg redan då fram mot sin pensionering. Han var mycket intresserad av kyrkklockor och i Uppsala fick han fin kontakt med domkyrkovaktmästaren. Jag följde med honom någon gång till klockringningen i Domkyrkan. Vi var uppe i tornet och han visade invariant både Storklockan och Tornan, ett krigsbyte från staden Torun i Polen.

I Stockholm gästade och övernattade jag ofta hos moster Birgit och kusinerna i Nockeby. Åke var ju mycket tekniskt intresserad. Han hade skaffat bandspelare och spelade in mig utan att jag visste det. Jag blev mycket chockad, när jag för första gången fick höra min egen göteborgska röst... Åke tog en gång med mig till Operan, där de spelade Wagner. Det var en majdag. Vi hade legat ute på Järvafältet i en försvarsövning. Operan var lång med flera akter och jag plågades svårt vid försöken att hålla mig vaken. Den sommaren lärde jag känna och älska Stockholm. Härliga Djurgården med dans på Skansen och säkert mycket, mycket mer, men här är minnet diffust.

Chalmers

1953-1957

Upplevde att det blev ett helt nytt sätt att studera. I stället för lektioner gick man på föreläsningar och läste i professorernas kompendier och utförde ritövningar först hemma och sedan de två sista åren på vår ritsal. Efterhand lärde man sig att ransonera föreläsningarna till de värdefulla och innehållsrika. Under de två sista åren var jag med i en liten grupp som bevakade föreläsningarna och sålde föreläsningsanteckningar till kamraterna med en liten förtjänst, som räckte till en avslutningsfest på Trägår'n.

Nollningen första hösten var rolig, men den avslutande nollgasken på Marstrands fästning blev för mig mycket blöt. Jag blev ordentligt berusad, fick med mig fel ytterrock och kamrater hjälpte mig hem. Utan husnycklar blev jag då tvungen att ringa på ytterdörren. Mamma fick komma ner och öppna för mig. Hon, min underbara mamma, sa inget när jag utsatte henne för mitt bedrövliga tillstånd. Nästa dag kämpade jag med gröten och gick på föreläsning, men jag var tvungen att gå hem igen. Sedan blev jag lite försiktigare på gaskerna.

Professor Anzelius föreläsningar i Mekanik var mycket krävande liksom hans tentor. Det var den enda tentan jag körde på. Ett godkänt där var ett klart överbetyg. Under första sommarferien läste jag under praktiken i Hamburgsund en överkurs i matematik om singulära punkter för högre betyg. Jag tyckte studierna var stimulerande och hade ingen omtenta på hela tiden.

Pappa hade tidigare föreläst i matematik för första årskursens alla avdelningar. Men när jag skulle börja på väg- och vatten hade föreläsningarna delats upp i två grupper. Pappa ville inte vara min lärare och valde den andra gruppen. På så sätt fick jag fin hjälp med matten av pappa. Jag smet också in på några av hans föreläsningar för att avnjuta hans föreläsningskonst.

Till Paris genom att lifta

Tor Kihlman kom med en idé till Lennart Appelgren och mig att vi skulle lifta till Paris under påsken. Vi hade alla en tre veckors ledighet framför oss, eftersom ingen av oss hade någon omtenta under denna tentamensperiod. Själv blev han förhindrad att delta.

Lennart och jag startade resan med att ta spårvagnen ut till *Mölnadal*. För säkerhets skull sände vi vykort till våra föräldrar. Det var ingen svårighet att lifta på den tiden. Via färjan Helsingborg – Helsingör och Strandvejen kom vi på kvällen till *Köpenhamn*. Vår entré var magnifik. Två mc-killar hade plockat upp oss och vi susade in på Ströget fram till Rådhusplatsen. Ströget hade ännu inte hunnit bli gågata.

Efter övernattnings på vandrarhem for vi med spårvagn till en ändhållplats så långt söderut som man kunde. Detta var vår strategi att komma loss från större städer.

På en dag kom vi snabbt till *Lübeck*, men sedan behövde vi två övernattnings innan vi kom till norra Holland. I Tyskland blev Autobahn en ny och spännande erfarenhet. I Sverige fanns bara motorvägen mellan Lund och Malmö. En annan ny upplevelse var genevern i Groningen. Vi liftade över den stora skyddsdammen mot Ijssel Meer ner till *Amsterdam*, där vi hittade ett litet hotell i ett smalt hus vid Prinsengraacht eller någon annan graacht. Trappan var så smal så vi fick hålla ryggsäckarna framför oss när vi skulle upp till rummet på översta våningen. Det var en dubbelsäng och det hade vi aldrig upplevt. När vi lagt oss drog vi, pryda som vi var, i täcket tills det höll på att

spricka helt sönder. Då la vi av och kunde sova på var sin kant av sängen. Vi charmades av Amsterdam, dess kanaler och graachter och med de smala husen.

I Amsterdam underlättade vi resan genom att lösa vi tågbiljett via Bryssel till *Mons* vid franska gränsen. Det var nämligen allmät känt att det var svårt att lifta i Belgien. I *Bryssel* tittade vi på Manneken Pis och besökte gallerian. När vi sökte hotell ville vi i fortsättningen se rummet först och försäkra oss om separata sängar.

I *Mons* hade vi lyckan med oss och fick lift med en lastbil med kålhuvuden som skulle till de gamla Hallarna i Paris. Vi var storslagna och bjöd chauffören på middag på en vägkrog och kom överens om att hjälpa honom att lasta av kålhuvudena i Hallarna mot att han sedan skjutsade oss till ett hotell. Det mörknade under körningen på den smala landsvägen och plötsligt när vi passerat en kulle lyste hela himlen upp av ljuset från Paris – la Ville lumière.

Vår entré i *Paris* var inte mindre magnifik än den i Köpenhamn. Med lastbilen for vi runt i Hallarna i natten till ett antal smågrossister för att lasta av några lådor kålhuvuden här och några lådor där. Chauffören fick svårt att hitta en adress och frågade två bedagade prostituerade om vägen. Han tackade: "*Merci, mes dames!*" De tog illa upp av detta, snäste på munnen och sa: "*Mademoiselles, s'il vous plaît !*" Efter avslutat arbete åt vi löksoppa på en restaurang med chauffören och i soluppgången körde han oss till ett hotell. Vi sov ut och duschade och när vi skulle betala var det alldeles för dyrt för vår skrala reskassa att stanna kvar. Vi gav oss ut på jakt efter nattlogi och hamnade till slut långt söderut på vänstra stranden.

Vi vandrade och vandrade i Paris, som var alldeles svart av all kolrök och såg en massa sevärdheter och muséer. Särskilt minns jag Louvren och Jeu de Paume, det historiska bollhuset där den permanenta impressionistsamlingen då var inrymd samt Musée Rodin. Stora konstupplevelser för oss som börjat måla. I Jeu de Paume köpte vi en massa vykort på de stora impressionistmålarna. Triumfbågen besteg vi och i Eiffeltornet nöjde vi oss med andra våningen, men det var ändå storslaget. Det blev väldigt varmt, man gick i bara skjortärmarna. Någon lunch ersatte vi med att köpa bröd och ost och en flaska vin, som vi intog i parken vid Pont Neuf-bron. Sista dagen var vi på Printemps och köpte presenter till dem därhemma.

En kväll gick vi på Folies-Bergère, men de flesta kvällarna var vi uppe i Montmartre och hos Mère Catherine på Place de Tertre. Vi fick då lång hemväg, ner till Seine, passerade förbi Notre Dame och uppför Rue St Jaques. Där fick man se upp för det låg clocharder på trottoarerna och sov i den varma luften ovanpå gallren till tunnelbanan

Första anhalten på hemresan gjorde vi i *Metz*. Sta'n var mycket krigsskadad och fruktansvärt smutsig. *Heidelberg* blev vår nästa anhalt, där vi besökte slottsruinen och gick på ett studentcafé på kvällen. I Tyskland fick vi på påskaftonen lift med en långtradare och blev inbjudna till Påskaftonsmåltid och övernattning. Dagen därpå fick vi lift med en svensk familj till *Hamburg*. Vi blev bjudna på middag innan vi åtskildes. Färden fortsatte upp genom Jylland innan vi kunde ta Fredrikshavnsfärjan till Göteborg. Jag har alltid velat minnas att resan tog tre veckor, en vecka ner till Paris, en vecka där och sedan en vecka hem. Nenne och jag hade samma intressen och kom bra överens. Ett väl utnyttjat påsklov. Och kostnaden för det hela var ca 300:- per man.

Som jag minns det

Chalmerscortègen



Maten lagas på Frufri(d)dagen



Ekipaget med Tor på släp i barnvagnen

Chalmeristernas Cortège på valborgsmässoafton är en begivenhet i Göteborg. Det är första årskursens elever som genomför den. Till lasbilsflak byggs olika tablåer som illustrerar aktuella händelser. Och vi dricker mycket öl under de dagar, då vi bygger flaken på Gamla Chalmers innergård. Ett av flaken vårt år visade den sovande TV-utredningen och de gossarna låg bara på sängar och vilade under hela cortègen. Vårt gäng illustrerade Hylands påhitt med Frufridagen, där alla husmödrar skulle få fritt och herrarna skulle laga maten. Vi var ute på Wokatz skrot och fick låna en vedeldad spis. Med rökbomber försökte jag som pappan iförd islandströja laga någon mat, medan vi hade Tor Kihlman, som låg och skrek i en barnvagn på släp efter lastbilen. Snacka om våghalsighet. Pappa klarade sin Frufridag hemma genom att värma upp köttbullar, dvs mammas "halvfabrikat" som han uttryckte det.

Geologiresan

Vår uppskattade professor i Geologi, Gunnar Beskow, ordnade alltid en geologiresa för första årskursen i maj månad. Vi for mot Borås och upp på det småländska höglandet för att studera morän och följde sedan Lagans dalgång söderut för att titta på basalt i norra Skåne. Avsikten var att vi på lördagsnatten skulle övernatta i Kristianstad, men vi lyckades övertyga professorn om att det pågick en Karneval i Lund och att vi föredrog att åka dit. Han insåg detta och vi kom till Lund, lagom till karnevalståget genom sta'n. Någon av oss uppmärksammade en skylt *MEDFÖLJER EJ TÅGET*. Vi tillskansade oss denna skylt och hängde då med karnevalståget och på så sätt kom vi gratis in på karnevalsområdet i Lundagård. Jag stötte på vännen Tor Kihlman, som också var i Lund. Han tog med mig till den gästfria familjen Munck af Rosenschöld i Hypoteksföreningen och deras stora och eleganta lägenhet där på Kyrkogatan mittemot Domkyrkan. Där var det öppet hus med flera äldre lundensare. Tor och jag inbjöds att övernatta där i deras strykrum och kallades följaktligen för strykpojkarna. Lyckades fixa biljett till Hasse Alfredssons roliga spex *DJINGIS KAHN* med den välkända kupletten:

*Ja, nu skall vi ut och härja,
supa och slåss och svärja,
bränna röda stugor, slå små barn och säga fula ord.
Med blod skall vi stäppen färga,
Nu änteligen lär jag
kunna dra nå'n riktig nytta av min Hermodskurs i mord*

Detta besök medförde att jag blev kär i husets dotter Eva. Kärleken var besvarad. På karnevalsningen var vi uppe på Akademiska Föreningens tak och såg ut över Lundaslätten. Sedan liftade jag ner till Lund någon gång, men jag förstår inte varför jag inte fortsatte bekantskapen.

På söndagen hade det ordnats studieresa till Stenshuvud. Deltagarantalet lär ha varit reducerat med endast några få trötta deltagare. Geologiresan fortsatte till Bjuv och Helsingborg med fest på restaurang Kvarnen där och inkvartering på olika ställen i staden. Sista dagen bjöds vi på lunch på någon industri, då vår professor höll ett bejublat avslutningstal: *Nu får det vara slut på förtjusningen och berusningen ...*

Bokskogen hade just slagit ut i Skåne och gjorde ett starkt intryck. När jag kom hem, var jag så hes av allt skrålande att jag nästan helt hade tappat talförmågan.

Under de två första studieåren lästes de grundläggande ämnena matematik, mekanik, hållfasthetslära, husbyggnadsteknik, ritteknik och kanske något ämne till. Undervisningen i husbyggnadsteknik var föråldrad med gammal teknik och jag minns att efter tredje terminen tvekade jag om mitt yrkesval, men tveksamheten kom på skam. Under dessa år hade vi föreläsningar förlagda till Gamla Chalmers på Vasagatan, där pappa också var rektor på Tekniska Gymnasiet, TGG. Båda hade vi då bara ett huskvarters skolväg.

Efter två år flyttade vi upp till Nya Chalmers på Gibraltar-området. Då fick jag min längsta skolväg under hela skoltiden, ca 1 km fågelvägen! Mestadels tog jag motorcykeln dit. Väg- och Vattenbyggnadsteknik hade en egen byggnad och där hade vi också årskursens egen ritsal. Där tillbringade jag mycket tid med kamratlivet, ölbrickning och även ritande och beräkningar för alla övningsuppgifter.

Praktiktjänstgöringar

För att få examen godkänd krävdes 6 månaders praktik på olika byggen. Min första månad gjorde jag i september 1953 på Värmeverksbygget nära Järntorget. Det var månaden innan jag började på Chalmers. Jag fick bära plank och spikrensa formbrädor och sådant. Det var tidiga morgnar på cykel till jobbet. Det var något nytt att vara med i arbetsboden på rasterna med medhavd matsäck. Det var en annan tid, då murarna ännu var kungar och dominerade byggena, innan de trängdes tillbaka av byggmästarna. Varje vecka fick man lönekuvert med sedlar och mynt.

Hamburgsund 1954

Farleden mellan Hamburgön och fastlandet skulle muddras upp och grynnor och grund skulle sprängas bort. Jag jobbade i tre månader juli-september som pinnpojke och assisterade på dykpråmen.

Som jag minns det

Det var en härlig sommar. Hade köpt motorcykel och for hem till Hällesdalen varje helg. Jag hyrde ett rum och hade tillgång till ett kylskåp i källaren, så jag kunde fixa matsäck till rasterna. Middag åt jag som "pensionatsskurk" tillsammans med två andra ungar på ett litet trevligt sommarpensionat med i övrigt mest äldre tanter. Den äldre kamraten var ingenjör och hade båt. Ibland var vi ute och fiskade i den vidunderligt vackra Fjällbacka skärgård. Den andre kamraten hade bil och vi for in till bryggdansen i Fjällbacka. En gång åkte vi till maskeraden på ett hotell i Fjällbacka. Jag hade draperat mig i ett lakan som Julius Cesar.

Denna sommar målade jag mycket på Hamburgön och i kringliggande fiskelägen, inspirerad av den vackra bohusländska naturen med de granitröda klipporna.



Vi firade pappas 60-årsdag genom att han med mamma och Carin kom upp till Hamburgön. Johan hade kommit några dagar innan till mig och då skrev vi ihop hyllningsvisan till honom: *I Smålands mörka skogar, Du ante dagens ljus...* på melodin Med gamle Highland Rover... Födelsedagen firades med en expedition till hållristningarna i Tanum och avslutades med middag på Grebbestads hotell och tågresa hem till Hällesdalen. Det var den enda jämna födelsedagen, då pappa flydde från uppvaktning och stor fest.

Turkiet 1955

Genom internationellt utbyte av praktikantplatser kunde man praktisera utomlands, även i Turkiet. Då var det väldigt avlägset och exotiskt. Jag förberedde mig genom att intervjua dels ett par som hade jobbat i Turkiet, dels föräldrarnas gode vän Per Swartling som hade byggt järnvägar där på 30-talet. Mamma hjälpte mig att köpa strykningsfria nylonskjortor, men det visade sig att de blev olidligt täta i värmen därnere.

Med ett s k studenttåg for jag till Venedig. Efter några dagar hos en privatfamilj och måltider på universitetets Mensa – matsal för studenter - fortsatte jag till Florens och Rom. En upplevelse att få möta Italien och dess kultur.

Med billigt studentflyg flög jag från Rom till Istanbul och tillsammans med några från studentflyget hann jag med att se Hagia Sofia och köpa kaffekoppar till mamma i basarerna, innan jag tog tåget till Ankara för att där uppsöka Vägförvaltningen i Turkiet – Karajoullari. Där kunde man inte hitta mitt brev, men jag hade ju mitt. Jag fick välja praktikplats och valde Izmir, där en tysk och två danska studenter också praktiserade.

Första tiden bodde vi i Selcuk, en gammal turkisk lantby söder om Izmir. Det blev inte mycket praktik för oss. Vi var ute och tittade på när caterpillarna jobbade någon gång. En hygglig ingenjör hade hand om oss och ordnade utflykter med jeep till romarstaden och de vita varma källorna på kalkstensklipporna i Denizli. Vi besökte också Pergamon och Troja. Praktiken övergick till kulturupplevelser. Selcuk ligger också alldeles i närheten av Efesos, den gamla romarstaden, som vi passade på att besöka ett par gånger. Vi fick någon gång låna en jeep och kunde fara ner till kusten och bada i Medelhavet. Jag passade också på att måla några stadsmotiv inne i Selcuk till de turkiska smågrabbarnas förtjusning.

Maten var hemsk. Våra magar tålde inte den oljiga maten. Vi försökte få kocken på vår enkla restaurang att minska på oljan på kycklingen och gick ut i köket till honom och vände på tallrikarna. Bäst var de saftiga vattenmelonerna. Efter en tid flyttades vi till ett annat vägbygge nära Balikesir, mitt emellan Izmir och Istanbul. Vi bodde i den lilla byn Kepsut och välkomnades med kollektiv dans i ring på torget. Där fick vi tillfälle att följa bygget av en vägbro. Vi följde betonggjutningarna och kollade armeringsritningarna, men hade i övrigt inget annat att göra än att sitta i verkmästarvillan och spela kort. Jag målade också några tavlor av det brunbrända bergslskapet. Målningarna från Turkiet finns i Ugglarp.

Sommaren blev ett möte med en annan kultur. Ett exempel: Inne i Kepsut visades storköpmannens unga dotter upp i ett fönster med trågaller en dag i veckan.

När praktiktiden var slut för jag med den tyske kamraten till Izmir. Vi hade inte kunnat göra av med praktiklönen och vi shoppade i basaren presenter till våra kära därhemma. Vi sa övermodigt: *It's wonderful spending liras*. En kväll var vi på den internationella handelsmässan. Plötsligt började det brinna i en paviljong. Våldsamt aggressiva turkar slog med järnspett på paviljongen. Det var mitt under kalla kriget och vi begrep ingenting. Vi trodde att det var någon sovjetrepubliks paviljong som brann och slog vilt i våra ficklexikon. Slutligen upptäckte vi att det var den grekiska paviljongen som brann. Några greker hade skändat ett Atatürk museum i Grekland och det hade blossat upp en konflikt mellan grannländerna, vilket alltid är latent. Jag hade planerat att ta mig till Grekland med båt via någon grekisk ö, men gränsen stängdes. Även flyg från Izmir stängdes. Enda möjligheten att komma hem var med flyg från Ankara. Jag blev så upprörd och förbannad över detta nationella hat och detta hinder. Det fick bli vanlig landsvägsbuss upp till Bandirma vid Marmarasjön för att därifrån ta färjan till Istanbul. På bussen rådde festligt folkliv. Hela familjer kom ombord med höns. Från Bandirma gick det färja till Istanbul över natten. Jag låg och sov på en bänk. När jag vaknade var min kamera borta.

I Istanbul tog jag kontakt med svenska konsulatet och de hjälpte mig ordna en flygbiljett till Athen. Då försvann det mesta av mina praktikpengar. Den svenske konsuln bjöd mig emellertid ut till sitt sommarställe över lördagen, då han också skulle ha andra gäster. Dumt nog tackade jag nej till en spännande upplevelse, för jag ville hem så fort som möjligt.

I Athen bodde jag några nätter på universitetets vandrarhem och gjorde staden. Var uppe på Akropolis, satt där och tecknade och skrev någon dikt om nationalismens förbannelse. Min skrala reskassa medgav endast någon måltid och tomat. Jag uppsökte en bekant till mamma från Örebro. Han var svensk konsul i Athen. Jag skulle naturligtvis ha lånat pengar, så jag hade haft råd att ta bussen till Delfi. Tågbiljett till Köpenhamn och Göteborg hade jag redan och kunde lugnt anträda en tre dygns resa via Wien försedd med frukt och tomat. På resan upp genom Grekland och Jugoslavien var det inga problem. I min åttamannakupé kom det hela tiden nya människor, välförsedda med matsäck som de generöst erbjöd sig att dela med mig.

I Wien måste man ta sig med spårvagn från Wien Südbahnhof till Wien Westbahnhof för vidare resa till Köpenhamn. Jag pratade med den unge konduktören och frågade om jag kunde få växla några pengar till österrikiska mark för spårvagnsresan. Då inbjöd han mig till att komma med till hans föräldrahem. Han hade flickvän och scooter och körde oss i skytteltrafik runt i Wien och upp i Wienerwald. En oväntad upplevelse av denna härliga stad. Men allt har en hake. På kvällen ville han krypa upp i min säng. Jag hade aldrig varit med om något sådant. Det var mycket obehagligt och jag avvisade honom direkt. Vi kunde skiljas som vänner nästa dag då jag fortsatte till Köpenhamn, nu bara ett dygn bort.

Harrseleforsen i Umeälven 1956

Denna sommar fick jag en ordentlig och värdefull praktik på ett stort kraftverksbygge vid Harrseleforsen i Umeälven. Följde arbetena med formsättning, armering och betonggjutning och utförde beräkningar för transport av stora formelement. Hade eget rum i en rallarbarack.

På vägen upp stannade jag hos kusin Hans, som arbetade på någon gård nära Väneren. Moster Dagmar var också där och hushållade åt honom. Minns att Hans och jag var ute en kväll på en dansrestaurang i Karlstad. I Sundsvall hälsade jag på en chalmerskompis, som var där på praktik och vi gick på Knaust på kvällen.

På fritiden passade jag på att fiska i Umeälven och måla. Med motorcykeln åkte jag på lördagskvällarna till logdans någonstans. Passade på att se mig om och var nere i Vännäs och Umeå. Jag hängde också med några från kraftverksbygget till travbanan i Skellefteå.

Fick ledigt en långweekend. Då jag for jag genom landet ända upp till Tärnaby. På vägen hälsade jag på och bodde hos Max Eliasson, en chalmerskompis, som praktiserade där. I den ljusa lördagsnatten for jag med honom och hans vänner på dans, först till Wilhelmina, bara 6-7 mil bort och sedan till Dorotea, lika mycket till, mer än 25 mil totalt den natten. Men vad kan man inte när man är ung... På hemvägen hälsade jag på hos morbror Bengt och moster Inga på Tybble. Ett kärt återseende. Mina ögon blinkade som den värsta blinkfyr för jag hade kört utan skyddsglasögon. Det gick inte att ha dem på då de slammade igen av vägsörjan som stänkte upp. På 50-talet var fortfarande många vägar inte asfalterade.

Kårstyrelsen

Jag engagerade mig i kårarbetet, först i studiestödsnämnden, där man tillstyrkte eller avstyrkte studiestöd och studielån. Sedan blev jag vald till vice ordförande i kårstyrelsen 1956. Vi hade en bra ordförande i Bengt Fredriksson. Sekreterare var Tor Kihlman och med var också Helge Wahlgren och Kjell Olsson, som jag fortfarande har kontakt med. Till styrelsen knöts även klubbmästaren Arne Johansson. Kontinuiteten i kårarbetet kunde uppehållas med en anställd vd, PG Berntsson och en sekreterare. Vi träffades nästan dagligen på luncherna i vårt styrelserum. När vi svävade ut för mycket manade alltid Tor: "Effektivitet, effektivitet." Den största frågan under vårt år var tillbyggnaden av kårhusets matsalsbyggnad. Ordföranden och jag deltog i Sveriges förenade studentkårens och Teknologföreningens styrelsemöten i Stockholm.

Tor Kihlman, som jag hade god kontakt med sedan tidigare, var mycket påhittig och kreativ. Tillsammans med honom och Lasse Kristiansson åtog vi oss att för Handelstidningen lösa uppgifterna i studentskrivningarna i matematik. De löste realgymnasisternas uppgifter, medan jag tog hand om latinstudenternas. Det gällde att hinna lämna lösningarna till HT så att de hann gå i tryck till 3-tiden för de nyfikna abiturienterna och det gick bra.

Rolig var hans Sputnikfest hösten 57 då man klädde sig i störhjälm med en väckarklocka fastsatt ovanpå. Värden, iklädd Chalmers läckande dykardräkt, fick finna sig i ett testande bad i badkaret.



Oluf Sjöström
v. ordf.
Bengt Fredriksson
ordf.
Helge Wahlgren
inf. chef
1956
Tor Kihlman
sekr.
Kjell Olsson
5:e led

Som jag minns det

Varje år inbjöd studentkåren vid Technische Universität i Berlin till en 14-dagars Studentenwoche där. Ingen i styrelsen hade tid, men jag sköt på några tentor och åkte ner. I dessa studentveckor deltog teknologer från flera olika europeiska länder. En gemytlig Gerhard Müller hade arrangerat ett mycket omväxlande program för oss. Vi besökte Kraftwerk Reuter, ett stort koleldat kraftverk, flyktingsläger, Rathaus Schöneberg, där Willy Brandt var regerande borgmästare i Berlin. Detta Rathaus blev senare känt från Kennedys tal där: *Ich bin ein Berliner*. Vi besökte också Freie Universität i Dahlem, där jag på kvällen på en fest lärde mig bugga. Vi kunde fritt åka in i Östberlin, det var före muren. Det var väldigt roliga veckor. Vi hade även andra ”givande” studiebesök som t ex ett whisky-distilleri och Kindls stora ölbryggeri. Inför besöket där tillhöll oss Gerhard med stort allvar: *”Jede Frage ist verboten”* för att vi inte skulle försena den efterlängtnade provsmakningen efteråt.

Även nästa års kårstyrelse hade inte tid att åka på denna studentvecka, så jag erbjöd mig villigt att där representera Chalmers Studentkår än en gång. Jag hade blivit god vän med Gerhard och hans syskon och var också några gånger hemma hos dem. Gerhard frågade om jag inte kunde ordna något lämpligt pensionat i Sverige för de tyska studenternas sommarvistelse. Jag fick tag i gamla Särö hotell som stod tomt och mycket nergånget. Gerhard nappade på detta och sedan hyrde han hotellet två somrar och ordnade resebyrå för sina studentkamrater. Första sommaren 1957 var jag ofta där och hade mycket roligt tillsammans med de tyska vännerna. Sommaren därpå kunde jag ju inte vara med, då jag var på studieresa i Europa. Tyvärr fortsatte vi inte att hålla kontakten. Jag har varit dålig på det, upptagen av allt det näraliggande.

Assistent på Brobyggnadsinstitutionen

Professor S O Asplund hade väckt mitt intresse för brobyggnadskonsten. Under mitt sista läsår blev jag också anställd på Brobyggnadsinstitutionen, där Kjell Magnusson var t f professor. Jag fick sätta ihop och rätta skrivningar och jag skrev också en uppsats om hängbroar. Hade också en tjänst med övningsräkning i byggnadsstatik för treorna.

Seglingar med Johan



Klart för segling med Kuttra 7



Syskonsegling

Pingsten 1957 följde jag med Johan och Anna-Lena på en segeltur i hans båt Kuttra 7 bort mot Stigfjorden. Jag hade just haft en luftvägsinfektion med hudavlossning. Mamma hade uppmanat mig att vara varmt klädd. Men det blev en mycket varm natt och jag vaknade i kokande tillstånd. Jag var tvungen att rusa ut ur båten, klä av mig och springa runt på klipporna vid Skåpesundsbron för att kyla ner mig. Det var då jag fick ”fnatt”, sa Johan och Anna-Lena efteråt.

Vid midsommar samma år hängde jag också med då Johan skulle segla Anna-Lena till Rönnäng och Marstrand. Hon skulle sedan därifrån ta sig vidare till sitt jobb på Paddan i Göteborg. Johan och jag fortsatte mot Kåringön. När vi kom ut på öppet hav fick vi mycket hårt väder. En vantskruv lossade till ett av maststagen. Vi närmade oss då bränningarna. Vi kunde inte slå och lägga oss på en annan bog. Situationen var livsfarlig. Medan jag styrde med andan i halsen lyckades Johan i sista stund reparera och fästa fast vantstaget. Det var skönt att stiga iland på Stora Hermanö den kvällen.

Mitt sista år i Göteborg

1957-1958

Vikariat på Tekniska Gymnasiet i Göteborg

Elof Frändberg, lektor i byggt teknik på Tekniska Gymnasiet, hade begärt ett års tjänstledighet för att engagera sig i MRA, Moral Rearmement - Moralisk upprustning. Pappa, som var rektor, erbjöd mig att vikariera ett år som lärare i byggt tekniska ämnen för de två sista årskurserna. Jag tyckte det lät intressant och tog mig an denna utmaning. Året innan hade jag också haft lite undervisning i byggnadsteknik på TGG. Det blev en nyttig repetition av chalmersstudierna.

Jag trivdes mycket bra med elever och undervisning. Ordnade studiebesök på motorvägsbygget på Hisingen och till Tjörnbröarna. Varje år gjorde avgångsklasserna en studieresa utomlands. Jag kunde utnyttja mina goda kontakter med vännen Gerhard Müller på Technische Universität i Berlin och han hjälpte mig med flera studiebesök. Vi for ut med buss ner genom Jylland och hade tillgång till bussen i Berlin. Detta var föremuren så vi kunde också besöka Östberlin och förfäras över smaklösheten på Stalinallé. Under veckan blev jag sjuk med hög feber och var tvungen att stanna kvar. Jag utnämnde en reseledare för hemresan. I Jylland råkade de ut för ett riktigt snöoväder, så alla i bussen fick gå ut och skjuta på när bussen fastnat i en snödriva.

Under detta år var jag kollega med vännerna Birgitta och Hans Christensen. Genom föräldrarnas umgänge med kollegiet kände jag mig hemtam att delta i kollegier och kollegiefester. Till kollegiets vårfest hade klubbmästaren Tore Lundberg bett mig att hålla talet till kvinnan. Jag jämförde då kvinnan med min nyinköpta yppiga förkrigs Pontiac...

Jag blev mycket överraskad när avgångsklassen våren 1958 bjöd in mig till deras 60-årsjubileum i Göteborg. Måste erkänna att jag inte kände igen en enda, men vi hade en mycket hjärtlig och rolig lunch tillsammans.

Studieresan i Europa 1958

Jag lyckades få två studieresestipendier för att studera brobyggnader i stål och betong i Europa. Det underlättade nog att jag var sommarledig från Tekniska Gymnasiet och ingen annan hade tid att genomföra en studieresa. Stipendierna var väl tilltagna och räckte till inköp av en Pontiac 38 och två och en halv månads kringflackande i Europa.

Johan och hans fästmö Anna-Lena och hans kamrat Örjan Strannegård ville följa med hela vägen ner till Rom och sedan på återvägen till Geneve eller Basel, där de sedan tog tåget hem.

Redan i Hannover hade jag ett möte med professor Zerna, känd specialist på förspänd betong. Han dök upp i en röd Porsche med sin eleganta fru i bredbrättad hatt. Jag intervjuade honom och sedan bjöd han oss alla på lunch och lotsade oss därefter ut ur sta'n med sin fru och Porsche.



Nödvändig vattenpåfyllning

I Kasselbackarna fick vi stanna för att fylla på kylarvatten, som då togs från en närbelägen bäck. Sedan hade vi vattenflaskor med i bilen. Vi kunde komma upp i 105 km/tim, men då behövdes en liter olja vid följande tankning.

Vi tog oss ner via studentstäder i Tyskland och sedan var det en sensation att möta värmen och cikadornas sång när vi körde ner för Alperna mot Italien. Vi stannade upp vid Comosjön, innan vi fortsatte till Verona och Venedig. Efter Venedig besökte vi Palladios Villa Rotonda i Vicenza, som gjorde ett starkt intryck på oss.



På Comosjön

Ibland gruffade hotellägarna med att låta Johan och Anna-Lena dela rum. Det gick i allmänhet bra när jag förklarade: *"Sie sind ja doch verlobten."* Men i Venedig fungerade det inte. Anna-Lena fick ta ett rum i den fuktiga bottenvåningen, medan vi tre killar

bodde torrt och bra en trappa upp. På natten kom en katt genom fönstret in i Anna-Lenas rum och med ett klagande *Il gatto, il gatto* smög hon sig upp till oss.

I Rom besökte jag en dag professor Morandi, chefskonstruktör till arenorna för Olympiska spelen 1960. Efter besöket hos Morandi skulle jag köra tillbaka in i Rom i rusnings-trafiken för att träffa de andra. Vi hade skaffat biljetter till Operan. Jag var jäktad och i gatularmet hörde jag inte att motorn var igång, när jag smällde igen bildörren. Men det var bara att öppna motorhuven och dra ut en tändstiftskabel. Johan hade den andra nyckeln, så efter föreställningen kunde vi öppna bilen och köra till vårt vandrarhem på Tiberns andra strand.

På vägen upp mot Genua klagade Johan och Anna-Lena i baksätet på att bilen gungade så. Och mycket riktigt. Vid genomfarten genom Genuas hamnkvarter säckade en bakfjäder ihop. Märkligt nog strax utanför en bilverkstad. Hastigt och lustigt fick vi skaffa logi hos en privatfamilj. Det var inte särskilt fräscht och lakanen var smutsiga. Anna-Lena och Johan flydde ut till en restaurang på kvällen, medan Örjan och jag stannade kvar. Örjan var lite förtjust i husets lilla dotter och spelade piano med henne, tror jag.

Vi gjorde Nice och i Marseille klättrade vi den mödosamma vägen upp till Notre-Dame-de-la-Garde. Vi såg Sveriges VM-final i fotboll på hotellets TV.

Sedan började min studieresa på allvar, när jag lämnat mitt resällskap i Geneve eller Basel. Jag for till Stuttgart för att i tre veckor auskultera hos professor Fritz Leonhardt, författare till standardverket *Spannbeton für die Praxis*. Jag fick fritt vistas på hans ingenjörbyrå och studerade ritningar och gick på hans föreläsningar. Blev bekant med ett polskt ingenjörspär. Jag bjöd dem med på några dagars bilresa till Österrike och Bodensjön, då vi också studerade broar. På denna resa gick den andra bakhjulsfjädern sönder, men jag var ju van.

Efter tre veckor i Stuttgart kom min gode vän Nils Hansson från Chalmers ner till Stuttgart. Vi hade kommit överens om att resa upp genom Rhendalen, där vi passade på att se de imponerande stora broarna över Rhen. Vi pratade oupphörligt hela tiden och jag var verkligen stimulerad av denne briljante man. Vi gjorde också Schwarzwald och passade på att provköra racerbanan Nürburgring söder om Köln. Vi gjorde studiebesök på de stora stålverken i Ruhrområdet och blev mycket väl mottagna av en överingenjör där. Luften var påtagligt dålig; den hade en gulaktig ton. Vi svängde upp i Holland för att se på de stora invallningsarbetena till polderar i IJsselmeer. Efter besök på världsutställningen i Bryssel for Nils hem medan jag fortsatte till Brygge, där jag intog musslor. När jag kom hem till Hällesdalen några dagar senare insjuknade jag i gulsot, förmodligen orsakad av musslorna.

Efter ett läkarbesök i stan fick jag ordinationen att helt undvika socker och att röra mig så lite som möjligt. Detta var i slutet av augusti. Jag gick hem och la mig till sängs i björkrummet och läste historia och betongteknik. Jag följde ordinationen slaviskt och gick upp endast för att gå på toaletten. Efter ett tag åkte mamma och jag ut till Hällesdalen och där låg jag till sängs hela tiden med undantag för att poströsta i Ödsmål i pensionsomröstningen. Först i början av november gav vi upp och jag sökte mig till Epidemisjukhuset. På en läkarrond frågade jag överläkaren om jag inte kunde få någon motion. När han hörde att jag legat still sedan slutet av augusti blev han alldeles förskräckt och sa: *"Upp och rör på Dig, pojke!"* Mamma kom ut till Epidemisjukhuset. Vi gick i de branta trapporna och mina knän skallrade mot varandra. Hela den hösten var jag försvagad. Jag hade fått ett jobb hos byggentreprenören Armerad Betong i Malmö på

deras konstruktionskontor med början 15 oktober, men jag fick det uppskjutet till efter nyår.



Insnöad i Hällesdalen julen 1958 med Pontiac 38

Någon dag före nyår lämnade jag föräldrahemmet och Göteborg i min Pontiac 38, fullastad med böcker och några möbler jag köpt på rea till mitt studentrum där. Under hela chalmerstiden hade jag stått i bostadskö. Man fick byta köplats till Malmö och det gjorde att en etta i ett nybyggt hus där stod och väntade på mig.

Elva vandringsår

Malmö

1959-1961

Armerad Betong 1959-1960

Mitt arbete på Armerad Betongs konstruktionsavdelning bestod i att beräkna och utföra ritningar för betongbroar. Det krävde stor noggrannhet. Först granskades arbetet av den stränge konstruktionschefen Sven Hildeberg och sedan minutiös kontroll av Vägverket. På den tiden utfördes beräkningar med räknesticka och vi ritade för hand på stora ritbord. Det var långt före datoriserade CAD-ritningar.

Chefen Sven Hildeberg var svårt rörelsehindrad och tog alltid taxi till arbetet. Vi unga turades om att hämta honom i lägenheten och hjälpa honom in i taxin på morgnarna och sitta kvar på kontoret tills han behagade att åka hem. Hildeberg var sträng och fruktad. Det var inte tillåtet med kafferaster och en gång försä jag mig och berättade om ett radioinslag med bygganknytning vi hade hört när vi fikade. Det var inte bra.

Jag hade trevliga arbetskamrater. Lasse Ring var en erfaren och hjälpsam brokonstruktör liksom Jan Tengroth, som jag umgicks med. Mest höll jag ihop med Lennart Åhrén och Lasse Anker på fritiden. Efter våra gemensamma luncher fortsatte jag vanan hemifrån i pappas efterföljd att ta en kort stunds tupplur på en ditsläpad solsäng. Sedan har jag inte fortsatt med det.

Jag fick ta hand om en sommarpraktikant Lennart Sunemark. Han studerade arkitektur, men var öppen för att se hur ingenjörer arbetade. Han var pigg och läraaktig och hjälpte mig med några enkla grejor. När vi hade en kraftig värmebölja och det var svårt att arbeta i 30 graders värme fixade han öl åt oss. Vi blev mycket goda vänner och umgicks ofta.

Men jag tröttnade på den insnörda tillvaron med Sven Hildeberg och sökte efter drygt ett år ett jobb på Sydsvenska Ingenjörbyrå med nästan 50 % ökad lön.

Sydsvenska Ingenjörbyrå SIB 1960-1965

Professor Gunnar Weijman-Hane, professor på Chalmers i Vatten- och Avloppsteknik, ägde byrå. Avloppsrening hade börjat bli på modet. Vi hade mest uppdrag för mindre kommuner. De stora städerna hade inte kommit igång. Min uppgift var att beräkna och göra ritningsunderlag för vatten- avloppsreningsverk. Man hade en konstig ordning med att kartriserskor färdigställde ritningarna från vårt underlag. Det kunde bli anledning till små dispyter. Bertil Rylander var ingenjörbyråns vd, en god ledare, mycket sympatisk och en god mentor. Jag trivdes mycket bra med arbetet och arbetskamraterna.

På lördagarna hade vi halv arbetsdag. Jag njöt av att köpa blommor på Möllevångstorget och sedan gå hem och laga en god lunch inför lördagskvällens nöjen. På sommaren 1960 fick vi 10 lediga lördagar. Några år senare infördes allmänt lediga lördagar.

Tekniska Gymnasiet i Malmö TGM 1959-1961

Det lockade mig att fortsätta att undervisa, som jag gjort sedan 1955. Jag tog kontakt med rektor Sjöberg sommaren 1959 och fick en timlärartjänst med kvällsundervisning. Det var ambitiösa elever, som gick sitt andra kvällsår, medan de hade sina arbeten på dagarna. Kvällsundervisning fyra dagar i veckan mellan 18 och 21. Vi hade en lång paus och vi fikade då tillsammans på ett fik. Efter detta kvällsår ville de byta ut de återstående två kvällsåren till ett dagår. Jag fick erbjudande av rektor att fortsätta som en adjunkt med deras byggtekniska undervisning på dagtid. Genom tillmötesgående från min chef Bertil Rylander på SIB fick jag tjänstledigt på deltid och kunde då ta detta jobb. Jag trivdes mycket bra med klassen, med undervisningen och kollegorna.

Även på TGM gjorde man för avgångsklassen en studieresa utomlands. Jag kunde då kopiera resan till Berlin, där min vän Gerhard Müller hjälpte mig med studiebesöken. Vi åkte ned med tåg och Sassnitz-färja. Det var i slutet av april och när vi kom in i Tyskland blommade äppleträden så vackert.

När vi var inne i Östberlin hade just Gagarin blivit den första människan i rymden. Då stack en journalist fram en mikrofon framför nosen på mig och frågade: *"Was halten Sie vom ersten Mensch im Weltraum?"* Alldeles perplex och med tanke på kalla kriget tänkte jag här gäller det att uttala sig diplomatiskt: *"Ich hoffe dass etwas gut daraus kommt!"*

Under det sista läsåret på TGM tyckte jag det var lockande att söka lektorat på något Tekniskt Gymnasium. För civilingenjörer krävdes inte doktorsgrad, utan det räckte med bra betyg. Jag sökte och fick både Borlänge och Halmstad och valde då Halmstad.

Ungkarlsliv

Under tjugo år 1957-1977 fotograferade jag mest med diabilder. På sommarstället i Ugglarp finns 70 magasin med familjebilder från dessa år, allt förtecknat i en liten pärm. Där finns dessutom 13 magasin med bilder från resor, släktmöten och läroverksbygget i Halmstad. Bilderna vittnar om ett livligt och omväxlande liv. Det vimlar av vänner och familjeliv med utflykter och resor, vardagsliv och fester. Denna skatt har jag av praktiska skäl ej utnyttjat här. Istället har jag hämtat bilder för detta och tidigare kapitel ur en annan guldgruva, de fotoalbum, vilka mamma Bengta gjorde i ordning för tiden fram till 1967.

Min första egna bostad låg på Södra Förstadsgatan i Malmö. Det var en etta på 39 m² med ordentligt kök, badrum och liten hall. Jag tyckte det var roligt att skaffa möbler och trivsamt inreda mitt första egna hem.

Under dessa år i Malmö hade jag god kontakt med mina kusiner Ingemar och Lars-Gunnar Juhlin. Redan de första dagarna i Malmö efter nyår var jag hembjuden till Ingemar och Ethel till ett dignande julbord. Där var också faster Kerstin och kusin Birgitta Juhlin. Framförallt var jag tillsammans med Lars-Gunnar och hans hustru Rita. Jag var ofta hos dem på Fosievägen. Vi gjorde mycket tillsammans, lyssnade på musik och gick på kyrkokonserter. Jag lockade med honom på morgongymnastik och vi åkte med gamle Pontiacen till Sjöbo för utförsäkning. Då var det bekvämt att sitta på stigbrädan och fika. Jag var också med på deras studentikosa fester, särskilt minns jag en Första Maj lunch på Krogen i Lund. Den pågick mellan Lundastudenternas uppträdande vid ettiden fram till kvällskonserterna vid sextiden. På hemvägen i Malmö gick jag rakt in i en lyktstolpe, då jag spanade på en snygg flicka på andra sidan gatan...

Lasse Anker, Lennart Åhrén och jag höll ihop som tre glada ungar. Vi gjorde ofta utflykter med min Pontiac. En gång gjorde vi slottsturen och besökte några slott innan vi kom till Skärvalid *mittemot* Kopparhatten. Vi rasade ner i branten till Skärån och klättrade upp till Kopparhatten för att sedan rutscha tillbaka ner igen och uppför branten till den väntande bilen. Uttröttade och hungriga intog vi med omsorg det storslagna smörgåsbordet på Spången. Vi blev proppmätta och när hovmästaren kom och frågade vad vi önskade till dessert, bad vi att få slippa...

En blöt kväll kom vi förbi Pildammsparken och vi kastade oss i och simmade ut till en liten ö. Riktigt, riktigt dumt ur många synpunkter. Men tack vare den otroliga tur jag begåvats med blev det inte några konsekvenser, varken rättsligt eller medicinskt.

Göran Granath och jag odlade kulturella intressen. Han var skolkamrat till Johan och studerade på Tandläkarhögskolan. Vi gick på konserter och teater på dåvarande Malmö Stadsteater, numera Malmö Opera, och fortsatte med the i hans studentrum.

Jag umgicks också med mina kamrater från Chalmers och bjöd hem dem en kväll. Jag var helt spritfri under 1959 för att skona levern efter gulsoten, men jag bjöd på Standard Selection whisky och gin-grogg. En tid efter denna fest hade jag bjudit Ingemar, Ethel, Lars-Gunnar och Rita på middag. De såg lite konstiga ut senare på kvällen, men till slut kom det fram. Det var ju bara vatten i ginbuteljen. Mina kompisar hade spelat mig ett spratt...

En valborgsmässoafton for jag tillsammans med två chalmerskamrater till Köpenhamn. På köpenhamnsbåten åt vi en god middag och sen skulle vi roa oss. Vi bad taxichauffören köra oss till ett ställe där det var hålligång. Vi hamnade då på en fest i Färöarnas Hus. Där var det dans och flickor. Vi var väl ute och svängde runt med några av dem. Senare lämnade en av kamraterna oss och återvände till Sverige. Folke Willner och jag fortsatte. När vi på småtimmarna började söka hotell såg det hopplöst ut. Vid 4-tiden fick vi dock ett rum på Bangs Hotel på Badstustraede, en tvärgata till Ströget. Vi törnade in i ett jättestort sovrum. På morgonen när vi vaknat, såg vi en massa tidningsurklipp i glasramar. Vi började läsa och då visade det sig att i detta rum, i gamla Studenterforeningen, hade Strindbergs Fröken Julie haft två illegala föreställningar efter urpremiären på Dagmar-teatret. Pjäsen hade nämligen blivit förbjuden att uppföras även i Danmark. Strindberg själv var närvarande, men lämnade föreställningen i mellanakten i våldsam svartsjuka. Han ansåg att Jean var alltför närgången mot hans hustru Siri von Essen, som spelade Julie. Sedan lär han ha irrat omkring i staden. Håren reste sig på oss när vi läste om denna teaterhistoriska händelse.



Inför avfärd med mamma och pappa till Småland 1959

På sommaren 1959 efter semester och segling med Lars gjorde mamma, pappa och jag en släktresa med Pontiacen ner till Småland. Vi besökte bl a Kåanna och Birger och Inga på deras sommarställe i Näshult. Vi fortsatte med att åka runt längs Skånekusten. Väl framme i Malmö var det roligt att jag kunde bjuda dem på övernattning i min lilla etta. Pappa låg i sängen, medan mamma och jag låg på madrasser på golvet.



Våren 1960 bytte jag till en ny blå Volvo PV 544 och var mycket stolt över den. Sommaren 1960 gjorde mamma, pappa och jag ytterligare två bilfärder. Den första gick till Bullaren och Dalsland.

Som jag minns det



På vägen mot Åmål tog pappa posten vid en Karl XII-skylt som uppmanade att rasta i Ed. Vid middagen på Åmåls Stadshotell bjöd pappa på en kvarting punsch. Dagen därpå gick mamma till bolaget och inhandlade några liter renat för att göra svart-vinbärs-brännvin åt oss barn.

Vi gjorde en andra resa den sommaren tillsammans. Jag hade anmält mig till en kurs i Industriellt byggande i Oslo och det var roligt att få sällskap dit med mina föräldrar.



Birgitta och Per i min lya

Mina syskon kom på besök. Birgitta och Per kom på middag, när de var på besök hos Pers mamma i Lund. Johan och Anna-Lena kom ner en weekend och vi gick då tillsammans med Göran Granath på Stadsteatern. När Carin och Lars var på besök bjöd jag på en stark drink med Worchester-sauce. Inte utan anledning kallade Lars den för *The Malmöe killer*.

Under 1960 blev jag mycket god vän med Gustav Sundström, skicklig avlopps- och soptippstekniker på SIB. Vi åt ofta lunch på Tandläkarhögskolan, där hans fru Marianne studerade. Vi umgicks mycket och gjorde utflykter med min Pontiac. En vinterdag for vi tillsammans med ytterligare ett par till Österlen, där Gustav också ville titta på några reningsverk. Efter en förträfflig middag på ett gästgiveri fick jag punktering. Medan vi tre karlar bytte däck satt flickorna bak i bilen och sjöng nog så passande: *Vi här bak i bilen, vi har det bra...*

Det måste ha varit på pingstaftonen 1960, som Gustav och Marianne hade fått besök av släktingar, men oturligt nog var de bjudna på ett bröllop, som de då inte alls ville gå på. Jag fick då i uppdrag att ta hand om deras gäster och vi for i väg till Köpenhamn. På den charmiga restaurangen *Syv smaa hjem* fick jag en ingivelse att skicka ett ”tröstande” telegram till Gustav på bröllopet. På natten återförenades vi då Marianne och Gustav kom hem. Gustav slet av sig flugan och berättade om vilken nyfikenhet telegrammet väckt hos två stadiga damer som satt på ömse sidor av honom, så han blev ordentligt hopklämd. De ville kika i telegrammet, men Gustav sa helt enkelt: *”Affärstelegram, bara,”*

Gustav var även privatflygare. En vacker majdag kom han in på mitt kontor och sa att jag skulle följa med på en flygspaning för avrinningsförhållandena i Ystad. Vi for i väg till Bulltofta. Väl uppe i luften hade han inga kartor och styrde mot Trelleborg. Jag fick upp min fickalmanack med kartor och sa att vi måste fortsätta längre österut. Väl i Ystad flög vi omkring men kunde väl inte undersöka avrinningsförhållande närmare. På hemvägen sa Gustav plötsligt: *”Olof, Du måste spana in en bra landningsplats utan krafledningar.”* Det var bara ett skrämskott för att testa mig, sa den skämtsamme Gustav. När vi närmade oss Bulltofta såg det ut som han fick en lös bit av en spak i handen, men det var också bara en test. Jag förstod hans bryska skämtlynne och trivdes mycket bra med honom och hans förtjusande fru Marianne.

En gång på hösten 1960 hängde jag med Lennart Sunemark på en danskväll i Kramers restaurant. Det slutade med att jag bjöd hem sällskapet till mig och med i sällskapet var även en fröken Dagmar Tullberg. Hon var frimodig och rolig. Jag blev förtjust i henne och vi började träffas. Vi for ibland med båten till Köpenhamn. Man åt middag på båten och i Köpenhamn gick vi gärna till Wieds vinstue. Jag var ofta på Birkagatan 9 hos de blivande svärföräldrarna och systrarna Aina och Inga. Svärfar Gösta, bankman hade efter sin pensionering lärt sig väva. I källaren hade han 6 vävstolar och hade vävstuga en gång i veckan, då han hjälpte damerna med uppsättning och material.

Över nyår for Gustav och jag med några tandläkarstudenter med tåg på en skidresa till Radstadt i Obertauern. Dagmar hade följt mig till Köpenhamn, men kunde inte följa med på resan, då hon skulle till Stockholm för utbildning till laboratorieassistent.

Första dagen i Österrike skulle jag köpa nya skidkängor med inre och yttre snörning. Det drog ut på tiden. Gustav och vår rumskamrat, en Kewenter, hade under väntetiden provianterat diverse drycker åt oss. Vi åkte upp till vårt pensionat och när vi gick ur taxin sprack pappkassarna, som de haft stående i snön under deras väntan. Flera flaskor gick sönder och påminde oss under veckan vad vi gått miste om med sin goda doft. Och givetvis var det mitt fel !!

Jag hade stukat tummen under julen på Hällesdalen och hade fått gipsförband på Sahlgrenska före avfärden. Men det gick ändå bra att åka skidor. Förbandet gav ett gott stöd. Men Gustav hånade min fåfänga, då jag tog av mig gipsförbandet på kvällarna, då vi var ute och dansade. Vi deltog också i det häftiga nyårsfirandet i Alperna – Prosit Neu

Som jag minns det

Jahr ! Med denna resa närmade sig slutet på det glada ungarlivet. Det var en rolig period med stor frihet och livligt umgänge.

Under vintern då Dagmar var i Stockholm hade vi en intensiv brevväxling. Jag var också uppe i Stockholm och hälsade på henne. Vi gick på Operan och besökte Per och Birgitta i Södertälje. Jag var lycklig och det blev allvar av. Den 1 april 1961 på påskaftonen förlovade vi oss på Hällesdalen. Gun och Tore Lundberg kom på påskdagen i strålande vårväder ut till Hällesdalen med en stor bukett röda rosor.



Nyförlovad på Hällesdalen



Vi gifte oss den 13 maj

Bröllopet var storslaget med frack. Dagmar och jag ville inte lämna den glada bröllopsfesten före nattamaten....

Vi gjorde en lång bröllopsresa ner genom Europa till Italien. Efter Venedig körde vi över bergen till Florens, där det just pågick en slags fotbollsmatch i medeltidsdräkter och mot *tre* mål. Roligt och intensiv folkstämning. Vi fortsatte söderut till Amalfi, Pompei och Paestum, innan vi vände norrut mot Rom. Vi fångade upp Lennart Sunemark någonstans i norra Italien och hade sällskap med honom till Genève. I Monaco besökte vi Casinot och lyckades vinna. För vinsten köpte vi en fin flaska konjak. Hemkomna var det dags att förbereda packning till Halmstad, där en trea i två plan väntade i ett nybyggt loftgångshus.

Seglingar med Lars 1959, 60 och 61

I tre år seglade jag med svåger Lars i Bohuslän med hans Folkbåt. Första sommaren seglade vi ut genom Göteborgs skärgård, där björkarna redan i midsommartid stod vissna och gula pga den svåra torkan. Ingemar Johansson hade just nockat Floyd Patterson i New York. Alla hälsade från båtarna med vänsterjabben. Vi gick på krogen i Marstrand. När vi kom tillbaka till båten tyckte Lars att vi lika gärna kunde sätta fart mot Kärningön. Vinden tilltog i natten, vi klarade det men kom fram på morgonen helt uttröttade.

Vi var ute ungefär en vecka varje år och angjorde fiskelägen som Koster, Havstenssund och Smögen. I Smögen gick vi gärna på Smögenbaden och dansade. På vägen mellan Smögen och Lysekil övernattade vi några gånger på Brandskären, en underbar naturhamn. På hemvägen till Hällesdalen gick vi genom Nordströmmarna och sen dog vinden. Det blev sen natt innan vi kom fram och då väntade mammas nattamat.

Till Lars 90-års dag skrev jag denna drapa:

Till flydda tider återgår
min tanke än så gärna.
Jag minns det som igår
vårt möte i Väpnarnas kärna.

Ledar´n för patrullen Vargen hette Brunte,
vi levde scoutliv där, som, sunt e´.
Du ordnade tredje klassens hajk för Wilander och mej
och i scouterna träffade Du en häftig tjej.

Förstod Dig tidigt på latin
se´n väntade Du i många år på Din blondin.
Du spelade handboll och fick väl utstå folklig dans,
började på Amphion, utvecklades se´n mer i assurances.

Bohusländska seglarveckor på sextiotial
väcker ännu minnen hos Din personal.
Direkt från krogbesök i Marstrand
i natten seglade vi ut på upprört hav
till Karingön och steg i land
stolta över att **ej** ha gått i kvav.
Minns också en gång i litet sund
hur vi mitt i åskan gick på grund.

Goda minnen från alla andra da´r består.
Vi bugar och skålar för Dina 90 år !

Halmstad

1961-1965

Tekniska gymnasiet i Halmstad

Det tekniska gymnasiet hade startat 1960, året innan jag kom dit och jag var som den först anställda lektorn den ”äldste”, fast jag kanske var Sveriges yngste. Man hade börjat verksamheten i provisoriska lokaler i en folkskola och fortsatte där även under mitt första läsår. Rektorn Thorild Forsner var en utomordentlig ledare och grundlade en fin anda av samarbete inom både lärar- och elevkår. Han var omtänksam och lade upp schemat efter var och ens önskemål med en ledig dag i veckan och sovmorgnar för de som så önskade. Han visade mig stort förtroende och lät mig vara med i planeringen för det nya gymnasiet.

Hösten 1961 startade bygget av det nya gymnasiet på SlottsJordanen och vi i det nya kollegiet fick tillfälle att påverka utformningen av lärosalar och laboratorier. Det var givetvis intressant för mig som byggare att kunna följa och studera byggverksamheten. Efter ett år kunde vi flytta in i en del av den nya skolan och året därpå var skolan färdigbyggd. Byggnaden var praktisk och välplanerad. Vi hade moderna laboratorier. För oss byggare fanns det både vatten- och betonglaboratorier. Jag hade ett eget stort rum bekvämt liggande mellan två av byggklassernas lektionssalar. Jag undervisade i mekanik, hållfasthetslära och i olika byggnads-tekniska ämnen och dessutom ritteknik och fältmätning. Jag trivdes mycket bra med undervisningen och upplevde det som utvecklande.

En episod som visar hur det stora livet kommer in i det lilla livet. Chrustjovs missiler var på väg mot Kuba och vi höll på med en besvärlig ekvation, då jag hörde en kommentar från de bakre bänkraderna: *Varför gör man detta. I morgon får vi ändå dra på oss marschkängorna.*

Det rådde en kamratlig anda i det unga kollegiet. Vi umgicks flitigt med varandra i våra hem. Särskilt umgicks vi med Stig Sjöström, lärare i maskinteknik och Rolf Hahnsjö, lärare i svenska och tyska. Rolf tog mig med till Round Table, en världsomspännande klubb för unga män upp till 40 år. Det var mycket stimulerande att var fjortonde dag på Grand träffa andra personer från olika verksamheter i Halmstad. Dagmar engagerade sig med liv och lust i damernas klubb Ladies Circle.

Sydsvenska Ingenjörbyrå

När jag berättade för min chef Bertil Rylander att jag ville sluta för att tillträda en lektorstjänst i Halmstad, sa han att man hade funderingar på att starta ett avdelningskontor där. Han erbjöd mig att ta hand om uppbyggnad och organisation av kontoret. Jag nappade på det. Det blev arbetsamma år att jämsides med skolan bygga upp och leda kontoret, skaffa och utföra uppdrag och anställa ingenjörer och sekreterare. Vi hade en god atmosfär och gott samarbete på kontoret. En vårkväll bjöd vi hem dem alla till oss.

Det var ansträngande att ha två arbeten. Med en ledig dag i veckan och lektioner på lördagarna, när kontoret var stängt, gick det att pussla ihop det hela. Skrivningar rättade jag på sena kvällar. Jag hade svårt att lämna tekniken och begärde tjänstledigt sista året i Halmstad för att helt kunna ägna mig åt ingenjörbyrå. Men jag kände att jag ville utvecklas vidare och sökte och fick ett arbete på betongelementfabriken A-Betong i Växjö.

Familjeliv

I augusti 1961 flyttade vi in i en tvåplans lägenhet i ett loftgångshus på Järnvägsgatan i Halmstad. Kök och stort vardagsrum där nere och två stora sovrum med mellanliggande hall och badrum däruppe. Lägenheten var ljus med fönster åt båda hållen. Lägenheten ingick i det sedermera ökända miljon-programmet, men vi trivdes och uppskattade vår ljusa lägenhet. När jag borrade med slagborr i betongväggarna för att sätta upp tavlor och hyllor, kunde grannarna inte bestämma från vilket håll oljudet kom. Det fanns inte frys i lägenheter på den tiden. Man hyrde frysack i en andelsfrys i närheten. Det hade öppnats en liten sk snabbköpsbutik, där vi bodde. I centrum på Stora Torg fanns fortfarande en gammaldags speceributik, där varor plockades fram på disk av ”bodbetjänterna”.

Vi blev mycket goda vänner med närmsta grannarna i loftgångshuset, Eva och Yngve Olsson och deras dotter Karin. Vi gjorde ofta söndagsutflykter till skogarna utanför Halmstad. När Karin börjat läsa historia trodde hon att hennes pappa var född på vikingatiden.

På hösten 1961 skaffade vi taxvalpen Mia och TV i väntan på barn i maj året därpå. Vi var lättsinniga att över nyår åka på skidresa till Gausdal, Tretten i Gudbrandsdalen. På dagarna längdåkning och på kvällarna klädde vi upp oss som norrmännen brukar till smokingmiddag och dans. Dagmar var framgångsrik i musikgissningstävlingarna. En gång råkade vi utför oväder och vi fick hjälpa hem en man med dålig kondition. Efter hemkomsten la vi honom direkt i varmbad. På kvällen, när han kvicknat till beställde vi tillsammans upp en härlig råbiff till vårt rum.

15 maj 1962 föddes Eva på Halmstads lasarett. Hon vägde bara ca 2 300 g och gick sedan ner något hekto. På den tiden fick inte papporna vara med på förlossningen. Dagmar och Eva fick vara kvar på sjukhuset en vecka. Hon föddes på Sofia-dagen och pappa telegraferade: *Gratulerar till det nya livet. Namnet Sara Sofia är givet. Pappa hade velat döpa min syster Carin till Sara, men blivit avrådd av promenadvännen Arvid Hedvall som sa att i hans ungdom hade alla katter på landet namnet Sara.*



Lilla Eva

Eva döptes den 3 juni i närvaro av morfar och mormor. Hon fick tillnamnen Bengta och Ingeborg efter sin farmor Bengta och mormor Karin Ingeborg.

Som jag minns det



*1960 års män, Carin med Anders, Birgitta med Tor och Anna-Lena med Jonas
Kicken och Pelle i förgrunden*



Kaffe på Lyckan första sommaren med Eva 1962

Sommarsemestrarna tillbringade vi på Hällesdalen. Där träffades vi syskon med våra familjer. Carin och Lars hade eget sommarhus några år i början av 1970-talet i närheten av Josefina Persson. Efter deras flytt till Frankrike 1975 höll de till i stora huset och hjälpte våra föräldrar, medan Johans, Birgittas och vi turades om att bo i Lillstugan.

Vi hyrde också en stuga i Stensjö, Steninge utanför Halmstad. Sommaren 1963 i Stensjö började Eva gå i augusti, 15 månader gammal. Den sommaren knöt Dagmar och jag tillsammans en brandgul ryamatta.

I Stensjö hade en Söderbomsläkting Seth Manhem ett sommarhus. Vi umgicks mycket med hans familj och även i Halmstad. Det var också mycket roligt att följa med på hans fisketurer.

På våren 1963 tecknade vi oss för nybygge av ett fyrarums kedjehus med källare i Söndrum till priset av 89 000:-. Som jämförelse var min lön då 4400:-. Tjugo ggr månadslönen. Det var lätt för unga människor att skaffa egen bostad på den tiden. Det var tredje gången med en nybyggd bostad. Den låg i fint söderläge med en liten trädgård framför. Roligt arbete med att planera den lilla trädgården. Det fanns många barn i de nyinflyttade husen. Mammorna var hemma på den tiden med sina barn och de utvecklade ett fint umgänge med barnen och hade ofta förmiddagsfika.

Vi umgicks mycket med våra närmsta grannar på Härdgropsvägen, Mimmi och Karl-Henrik Vasseur. Karl-Henrik var storsäljare av jordbruksmaskiner från företaget i Morgongåva. Mimmi vårdade ömt sina två Bedlington-terrier, förtjusande små hundar. Vi träffades ibland till en avkopplande sommargrogg på en av våra terrasser. Trivsamma pratstunder som man nu minns med dess rogivande atmosfär.

Vi tyckte båda om att resa och svärföräldrarna var bussiga och ställde upp och tog hand om först Eva och sedan Ann och Sten. I januari 1963 åkte vi till Österrike för utförsåkning och i juni 1964 bilade Dagmar och jag ner till Paris. Vi bodde ute i östra Paris i Vincennes hos en gammal sömmerska, som Dagmars mamma hade kontakt med. Efter Paris reste vi ner i Loire-dalen och såg flera av de mäktiga slotten.



Eva tittar så på sin lillasyster Ann

Ann föddes den 28 oktober 1964 på Halmstads lasarett. Mimmi ställde upp och tog hand om Eva över natten. Jag skulle få vara med vid förlossningen om ingen annan skulle föda samtidigt. Men så blev det inte, så jag fick sitta i väntrummet och vänta på om jag skulle bli "far eller mor"...

Som jag minns det

På dopet var mormor och morfar med och också Eva och Yngve, Karl-Henrik och Mimmi. Hon döptes till Ann Elisabeth. När Karl-Henrik fick höra hennes namn på vägen till kyrkan, sa han med utbyte av h:na som den rospigg han är: *"I kan väl inte döpa enne till **HANN**, när on e en **ON**."* Namnet Elisabeth fick Ann efter min syster Carin Elisabeth.

På hemväg från ett tjänsteärende sommaren 1965 såg jag en sommarstuga i Ugglarp, som var till salu. Jag tyckte det var lockande och kunde passa bra att ha ett sommarställe på Västkusten, när vi skulle flytta till Växjö, långt från Västkusten. Vi sökte kontakt med mäklaren och slog till. Det har sedan dess varit till utomordentlig glädje för familjen.

A-Betong

På A-Betong fick jag tillfälle att utveckla mig inom Förspänd betong. Genom att förspänna betong med kablar eller trådar ökar man byggheders bärförmåga och kan minska deras höjdmått. En spännande uppgift var att beräkna en 43 m lång balk, som skulle transporteras ner till Skåne från fabriken i Vislanda. Transportsträckan fick förberedas, vägmärken flyttas undan och poliseskort fick ordnas.

Jag arbetade som bitr konstruktionschef under Mats Persson, en skicklig tekniker. Det var stimulerande att vara med om elementbyggeriets utveckling. Efter två år blev jag chef för en nyupprättad standardiserings- och utvecklingsavdelning. Konstruktionscheferna på de olika elementfabrikerna i landet träffades till regelbundna, stimulerande arbetsmöten. Men samarbetet med den nye tekniske chefen Tord Ågren fungerade inte. Jag vantrivdes med en pressad arbetssituation och sökte mig tillbaka till konsultbranschen och fick jobb hos Jacobson & Widmark i Helsingborg på hösten 1969.

Familjeliv

Vi flyttade in i en äldre tvåplans villa på Birkagatan på Öster i Växjö. Sex rum, övre och nedre hall och kök. Stor trädgård, som vi behövde planera och förbättra. Trottoarer sänkades. Huset låg invid en gatukorsning, där det hände att bilar krockade, innan vi fick ordnat med enkelriktning av de korsande gatorna. En gång tog Dagmar hand om en skadad. Sommartid var det svårt att vara ute i trädgården för alla flugor och mygg. Vintrarna var stränga med mycket snö. De uppskottade snövallarna fick efter hand en imponerande höjd.

Det fanns goda möjligheter till skidåkning i Växjö. I Fyllerydskogen fanns det bra skidspår och ibland åkte vi ner till A-Betongs jaktstuga för skidåkning. Vi åkte också med mormor, Eva och en vän som var distriktssköterska till Geilo på skidsemester februari 1966.



Ann och Eva på tipspromenad med mamma

Som jag minns det



Ann, Dagmar och taxen Mia

Vi gjorde ofta utflykter på helgerna och strövade i skog och mark. Ibland besökte vi glasbruk och några bondauktioner. Ann lärde sig snart hur det gick till och när hon satt på mina axlar ropade hon högt med skorrande r: *Femti krroner, femti krroner*. Jag böjde knäna och störtök med henne ner i folkträngseln för att undvika inköp.



Eva med öronbandage

Barnen var ofta krassliga. Det hör ju till småbarnslivet. Eva hade känsliga luftvägar och fick några gånger falsk krupp. Det var hemskt. Vi satte henne i varmt vatten i badkaret med paraply över henne för att lindra hennes plågor. Hon hade också känsliga öron och fick öroninflammation. Ann ville då också vara solidarisk och ha öronbandage. En gång hade Ann stoppat in en liten tredjedel av en tredjedels legobit i näsan. Läkaren som tog ut biten skällde ut oss. Sen sorterade vi ut alla dessa småbitar.

Eva var så rädd för Kullamannen på TVn, så hon gick och gömde sig bakom den.

När Dagmar började arbeta på labb på lasarettet hade vi i början en äldre dam som passade flickorna. När jag kom hem en lunch kom Ann emot mig storgråtande och visade upp en hand och sa: *Bänt barn, bänt barn*. Hon hade i ett obehagat ögonblick lagt handflatan på spisen och det hade bildats en stor blåsa på hela handen. Hon blev omlagd och handen läkte sedan. Sedan fick flickorna plats på lasarettets dagis. Eva deltog i kyrkans barntimmar och började i första klass sista året vi bodde i Växjö.

Vi umgicks mycket med Anna-Lenas föräldrar, som kommit till Växjö ungefär samtidigt med oss. Det var roligt att då också få besök av Johan och Anna-Lena på jul- och påsklov. Vi var också mycket tillsammans med arbetskamraten Göran Möller och hans familj. Eva och Ann lekte mycket med deras söner Kurt och Henrik. Vi besökte även släktingar som Ville och Kerstin på Heda och gjorde weekendbesök hos Carl-Fredrik och Kerstin i Gungvala och hos Dagmars farbror Inge och faster Vera på Öland.

Sten föddes 11 februari 1968 och då fick jag vara med på förlossningen. Glädjen var stor över att nu ha fått tre välskapta barn. Flickorna fick nu flytta ihop i ett stort rum och Sten fick Anns lilla rum. Jag lät min gode Round Table vän ädelsmeden Per Arne Lundahl göra en guldring till Dagmar infattad med en *sten* i slipad granit.

Vid dopet i Växjö domkyrka 20 april 1968 fick Sten tillnamnen Olof och Gösta efter sin farfar och morfar. Namnet Sten fick han efter två av mina ungdomsvänner, tidigare omnämnda Sten Sahlén från småskolan och Sten Karlgren från gymnasiet.



Gäster vid Stens dop 20 april 1968

*Inga (bortvänd),
Dagmars syster*

*Karin Olsson
Yngve Olsson
Eva Olsson*

*Farfar Olle
Eva*

*Farmor Bengta
Ann*

*Christer Holmberg, Ingas man
Aina, Dagmars syster*

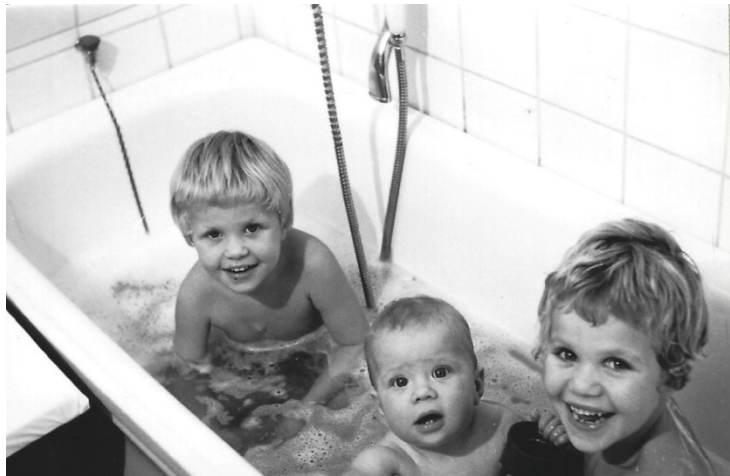
Dagmar med Sten

*Mormor Karin
Morfar Gösta*

Som jag minns det



Stens första sommar i Ugglarp



Alla i badkaret



Pepparkaksbak inför julen

Men jag var mycket pressad av situationen på A-Betong och behövde ett avbrott. Mamma Bengta kom ner till Växjö och tog hand om Eva och Sten så att vi kunde åka med Ann till Tunisien på en vecka. När vi satte oss i planet och spände fast säkerhetsbältena sa Ann: *Ska vi till Ugglarp nu?* Hon var så söt där nere och deltog i en barngrupp, där hon bl a lärde sig namnet på fingrarna, även lille Vicke Vire...

Så mycket som hände våren 1968. Stens födelse, resa till Tunisien och barndop. Det var inget lugn, Att vi orkade med.

Sen blev det Evas tur att följa med på en resa. En skidresa till Saalbach i Österrike 1969. Vi bodde flott på Saalbacher Hof och Eva lärde sig snart att hämta nyckeln. Hon behövde bara säga *Sieben*. Vi var förtjusta i Saalbach, hade varit där tidigare och åkte dit flera gånger därefter. Ann och Sten var den gången hos svärföräldrarna i Malmö. När vi kom hem gick Sten på sin ettårsdag.

Sommarställe på Ugglarp

Vi tillträdde sommarstugan i Ugglarp på valborgsmässoaftonen 1966. Det fanns mycket att göra på tomten som att fälla träd, plantera skyddstall och ordna terrass. Gäster fick delta i nybyggararbetet. Det blev ett älskat mål nästan alla helger under de kommande sommarhalvåren.



STEVAN sjösätts med hjälp av Erik Stenström

Badliv på den långgrunda stranden eller från klipporna på Salleberget. Med segelbåten STEVAN gjorde vi segelturer och fiskefärder, som ibland blev lite väl äventyrliga. En gång när vi var ute och fiskade fick Eva en krok i fingret. Snabbt i väg till Falkenberg, där hon fick god hjälp. En annan gång när vi seglade ut till Marsten, en ö utanför Ugglarp, överraskades vi av oväder och tog oss i land till Melanders på Bobergs udde. Vid återkomsten till Ugglarp hade bilhjulen grävts ner i sanden av de höga vågorna, så bilen fick dras upp med traktor. När Dagmar och jag en dag seglade ner till kusin Ulla och hennes man Per-Arne Gunnarsson i Haverdal lät jag reven hänga ute medan vi åt lunch. Reven kändes tung, när jag halade hem den. Jag fick jag upp en jättetorsk, som hängt med under lunchen. Huvudet var stort som ett barnhuvud. Vi gav med lätt hjärta fisken till Gunnarssons.

Vi blev bekanta med Olle och Brita Stenström på Berte kvarn och var mycket tillsammans med dem. Träffades ibland på Salleberget och hemma hos dem på Berte eller hos oss. Deras midsommarfester var underbara med tävlingar av olika slag och priser till alla i form av glassbåtar eller Trollis från deras företag SIA-glass. Olles bror Erik och hans fru Ingrid byggde sommarhus i närheten av oss. Vi var också mycket tillsammans och vi fiskade med Erik.

Round Table

I Round Table klubben i Växjö var greve Carl Posse medlem och vi hade våra möten ute hos honom i en annexbyggnad till Bergkvara slott. Efter måltiderna i den stora matsalen samlades vi i det trevliga sällskapsrummet, ibland med en tänd brasa. Varje möte inleddes med att en av oss höll s k 3 minuter, då man kunde ta upp vad som helst. Ofta blev det diskussion därefter. Därefter föredrag av någon inbjuden gäst eller av någon medlem. Det var mycket roliga och intressanta år, stimulerande tillsammans med trevliga kamrater från vitt skilda verksamhetsområden. Högertrafikomläggningen kom ofta på tapeten, då en av medlemmarna var general för denna i Växjö. Vi fick många goda vänner och umgicks även privat med några av dem. Carl Posse ordnade varje år julgranshuggning med lunch för alla med familjer. Vi gick en gång tillsammans på Växjö teater och såg *Lång dags färd mot natt*. Till en eftersitts ute i Bergkvara bjöd vi in skådespelarna, bl a Fylgia Zadig. Det blev en lång kväll mot natt in på småtimmarna, som också skådespelarna uppskattade.

Vi umgicks mycket med ädelsmeden Per Arne Lundahl. Han var med i glaskonstnärernas ballongflygningssällskap. Vi kunde komma med på deras konstnärsfest i Åfors glasbruk och där träffade vi bl a Bertil Vallien, Ulrica Hydman-Vallien och Erik Höglund. Dagmar fick då en glasskål av Erik.

Per Arne hade en gård vid Helgasjöns norra strand. Vi fick låna nycklar till hans bastu och för ut en vinterdag för bastubad. Först högg vi ved och sedan högg vi upp ett hål i isen. Sten, bara två år, var också med på äventyret.

Repetitionsmöten 1965, 67 och 69

I det militära trivdes jag bäst på repetitionsmötena i Karlsborg vid Vättern. Vi var krigsplacerade på staben till *Fördelningen för försvaret av Övre Norrland*. Denna Fördelning leddes av högre officerare i karriären. Några av dem blev senare arméchefer. Vi hade utbildning tillsammans med dessa officerare både i Karlsborg och på manövrer. De var mycket kamratliga och vi hade någon kvällsträff tillsammans på officersmässen. Särskilt minns jag den blivande arméchefen Bengtsson, alltid bäst på alla kunskapstester. På manövrarna satt vi i tält och skötte kartor och fälttelefon. En dag kom ÖB Stig Synnergren in i vårt tält, vi visade kartorna och han pekade med hela handen.

För att studera terrängen och förhållande i vårt fördelningsområde flög hela staben med ett Herculesplan på studieresa upp till Kalix och inkvarterades i Överkalix. Vi stabsbiträden med fältprästen tilldelades en jeep och fick bensin och fria händer att rekognoscera. En ljus sommarnatt i midnattssol for vi ned utefter Torne älv, ner förbi Kukkolaforsen och ner till Haparanda, där vi under fältprästens ledning undersökte kyrkans förutsättning av vara fältsjukhus.

Vi stabsbiträden bildade ett kamratgäng som träffades dessa månader vid repetitionsmötena. Vi gick ibland ut på krogen, särskilt minnesvärt var besöket på Hjo Stadshotell med vätternröding.

Äktenskapet med Dagmar var sedan många år allt annat än friktionsfritt. Vi gjorde visserligen mycket roligt med barnen och hade många goda vänner. Omväxlande och livligt. Men vi kunde inte komma överens och dra jämt. Vi var för olika. Semestern 1969 levde vi separat, Dagmar med barnen på Ugglarp och jag på Hällesdalen. Men för mig var det då otänkbart med skilsmässa. Vi skulle försöka göra en god fortsättning i Helsingborg.

Mer än ett halvsekel i Helsingborg

Jacobson och Widmark

1969-2000

Jacobson & Widmark J&W², ett av Sveriges ledande byggkonsult-företag, blev min sista och bästa arbetsgivare. Jag kom att arbeta där under mer än 30 år och fick arbeta och utvecklas inom många olika arbetsområden. Det slår mig, när jag nu sammanfattar min tid på J&W, hur omväxlande och stimulerande mitt arbete där har varit.

Min förste chef Sven-Erik G Andersson SEGA, distriktschef för kontoren i Södra Sverige, var en mycket generös och uppskattande chef. Han var en mycket skicklig tekniker. Han såg alltid möjligheter till förenkling. Han var också mycket framgångsrik att skaffa uppdrag, vilket är helt avgörande för ett konsultföretag. Han var en renässansmänniska med mycket charm och humor, som inspirerade oss anställda. Det blev en nästan elektrisk spänning av sympati när han cigarrökande kom in på vårt kontor. Jag minns en gång, när han var inne hos mig och rökte slut på en cigarr och sen satte fast den på en svärmors tunga jag hade på mitt skrivbord. Den cigarrstumpen fick sen sitta kvar där...

När jag sökte arbete hos J&W fick jag uppsöka honom på hans sommarställe i Blekinge, där han just avslutade ett möte med sina avdelningschefer i Södra distriktet omfattande Sverige söder om Varberg. Jag blev där anställd på stående fot och något senare träffades vi i Helsingborg för att bestämma anställningskontrakt, ett handskrivet blad som jag med glädje bevarat. Jag blev anställd från den 6 november 1969. När vi var klara bjöd han och min avdelningschef i Helsingborg Arne Björklund på middag på Parapetens restaurang. Det var nog enda gången jag åkte tvärs över hamnen med färjan Kvick, världens kortaste färjelinje, som därefter lades ner efter denna "triumffärd". Efter middagen bjöds jag att övernatta hemma hos SEGA i Hittarp, vilket jag kände som ett öppet och förtroendefullt välkomnande.

Genom honom fick jag många uppdrag som någon slags assistent inom Södra distriktet. Jag fick redan från första dagen i uppgift att beräkna och upprätta ritningar för en vägbro i Karlskrona. Då kom mina erfarenheter från Armerad Betong väl till pass. Jag kunde jobba hemifrån i Växjö och jag gjorde det klart på en och en halv vecka.

SEGA var också skicklig att skaffa internationella uppdrag. Han hade fått god kontakt med en holländsk arkitekt Jan Brouwer och genom honom fick vi uppdrag att konstruera ett höghus för Radio America i Jakarta. Det gällde att dimensionera och göra byggnaden säker mot jordbävningar. I Singapore samarbetade vi med en lokal konsult som vår representant och i Jakarta följde jag och kontrollerade byggverksamheten. Det blev många resor till Singapore och Jakarta under åren 1973-1978. Jag hade ett gott samarbete med myndigheterna i Jakarta och presenterade våra beräkningar och ritningar för en kines från byggmyndigheten. De indonesiska byggnormerna var svårtillgängliga och det accepterades att vi använde svenska normer, då vi tog hänsyn till jordbävningskrafterna.

Vi kom också att delta i ett Sida-projekt för ett nytt sjukhus på Azorerna. I huvudstaden Ponta Delgada undersökte jag det befintliga sjukhuset. Det var bräckligt som ett korthus. De behövde verkligen ett nytt sjukhus. Med ett konsultgång med arkitekt

² J&W uppköptes på 90-talet av ett stort engelskt byggkonsultbolag WSP

Alexandersson i spetsen gjorde jag ett par besök där. Vi hade kontakt med byggmyndigheter och studerade den nya tomten. Vi projekterade och upprättade förslagshandlingar. Sedan fullföljde ett portugisiskt företag uppbyggnaden sjukhuset. Vi hade också kontakt med en stor entreprenadfirma i Lissabon för rådgivning och samråd.

Jag arbetade också med ett stort engelskt entreprenadföretag CJB i London. Tanken var att tillsammans med dem utveckla pipe-lines för transport av uppslammad finkrossad järnmalm i form av s k slurry för SSAB i Luleå. Det gav anledning till resor till Aberdeen för att studera de enorma arbetena för pipe-lines från oljefälten i Nordsjön. Jag besökte även Cornwall för att se på pumpstationerna och de omfattande slurry-ledningarna i det stora dagbrottet för kaolin lera i St Austell. Långt senare har jag besökt det stora miljöprojektet EDEN PROJECT, som ligger i det nu övergivna dagbrottet. Samarbetet med Jan Jansson på J&W i detta projekt var mycket givande. Men SSAB avstod sedan från att fullfölja planerna på slurry-transporter av sin järnmalm.

Utlandsresorna under 70-talet förekom inte så ofta att de blev betungande utan istället enbart stimulerande. Det var en förmån att få uppleva olika länder och möta olika kulturer i Singapore, Indonesien och på Azorerna. I samarbetet med den engelske entreprenören CJB mötte jag några genuina brittiska gentlemän och den excentriska Harold Marson. När han mötte mig på Heathrow försökte han först öppna en annan bil av samma märke och var osäker om nästa bil var hans. På vägen därifrån svängde han hit och dit och det var mycket oroligt. Plötsligt kastade han bara upp bilen på en gräsmatta och rusade in på ett apotek. Jag begrep ingenting och trodde han var en missbrukare. Men det visade sig att han helt hade misskött sin diabetes...

Vi hade på uppdrag av Skanska startat projektering av ett storsjukhus i Skopje i Makedonien, också utsatt för jordbävningar. När Papandreou med PASOK kom till makten bestämde han att alla entreprenader skulle utföras av grekiska företag. Greece first ! Skanska var redan etablerade där nere och vi fick i ersättning som plåster på sår en månads arbete för arkivering. Jag hade dessförinnan tackat nej till alla andra uppdrag för att helt kunna ägna mig åt detta sjukhusprojekt. Det medförde att jag då stod helt utan uppdrag. Man ville då flytta mig till huvudkontoret på Lidingö. Det var ett hårt slag. Margareta och jag hade vårt liv med hennes barn och hon arbetade på Fritids. Tanken var att jag skulle veckopendla. Men det löste sig genom att jag engagerade mig i arbete med fukt- och mögelskador.

Fukt- och mögelskador förekom i stor omfattning under denna tid, framförallt i villor och radhus. Många byggföretag behärskade inte tekniken med platta på mark eller med krypgrund, trots att tekniken var välkänd. Jag utförde först undersökningar och utredningar av skadorna och föreslog därefter åtgärder. I detta arbete hade jag stor hjälp i de praktiska undersökningarna av min gode vän Tage Landin. Som regel ledde dessa skador till s k jordabalkstvister i både tingsrätt och hovrätt, där jag var sakkunnig för den skadelidande parten. Jag fick sätta mig in i den snåriga och svårtolkade jordabalkslagen. Det är mycket svårt att förutse utgången av sådana tvister. Därför kan det vara klokt att undersöka möjligheter till förlikning. Hade även uppdrag som skiljedomare i jordabalkstvister.

Under åren fick jag en mängd andra uppdrag inom olika områden:

- Slut- och garantibesiktningar efter avslutade entreprenader
 - Utredningar och åtgärder av andra byggskador än fukt och mögel
- Det kunde röra sig om stormskador och bygg- och konstruktionsfel

- Brandskador på industribyggnader. Brandskadeutredningarna fortsatte oftast med projektledning vid återuppbyggnaden.

Genom dessa uppdrag jag fick sätta mig in i nya tekniska områden och röra mig ute på byggen och där sammanträffa och förhandla med många människor. Besiktningar och projektledning är mycket stimulerande. Jag njöt av uppgifterna och var nog en hygglig projektledare.

Jag lider inte av höjdskräck och rörde mig oförväget på byggnadsställningar och på tak. Vid undersökning av taket på det ca 40 m höga Öresundsvarvets skrovhall efter en stormskada fick två man pressa mina ben mot taket, så att jag liggande kunde hasa mig fram mot och fram över takkanten. Vid ett annat tillfälle skulle jag undersöka en brandskadad silo i Karlshamns Oljefabriker. Jag hissades då ner i den mörka silon fritt hängande i en sele för undersökning av sprickbildningar. Lyckan stod den djärve bi...

Vid uppförandet av ett storslakteri i Bialystok i östra Polen visade det sig att konstruktionshandlingarna hade flera allvarliga brister. Jag fick i uppdrag att kontrollräkna allt. Upptäckte direkt att en pelare saknades och kastade mig på telefonen. Då sa man att man hade märkt att en balk hade alltför stor nedböjning och satt dit en pelare. Det fanns andra allvarliga fel. Takbalkarna hängde ner som slank spaghetti. Jag fick åka dit och på platsen mellan innertak och takbalkar spänna upp balkarna på liknande sätt som fiolsträngar spänner mot sitt stalp. Vid arbetet i det där trånga utrymmet strejkade de polska ficklamporna. *Djäkla polsk skit*, vågade min polske medhjälpare skrika och det var säkert skönt för honom under det kalla krigets dagar.

Av Tegelindustrin fick jag ett stort uppdrag att vara projektledare och huvudförfattare för en planerad Murverkshandbok, sedermera kallad MUR 90. Jag hade ett utmärkt samarbete med Sune Carlsson, erfaren murverkstekniker på Tegelcentralen i Malmö och Sten Ekström på Stråbruken. Det innebar också stimulerande och lärorika kontakter med medförfattare, som jag ibland fick försöka varligt lotsa fram. Arbetet bedrevs intensivt i flera år och under vissa perioder på mer än heltid. Jag kunde arbeta hemifrån på kvällstid efter middagen och det hände ofta att jag behövde hålla på över midnatt och ända till 2-tiden, men då endast med korrekturläsning inför tryckning. En november månad hade jag övertid alla dagar utom en då vi hade en personalfest på vårt kontor. Jag förvärvade vanan att kunna jobba koncentrerat under sena kvällar. Senast kunde jag använda mig av det när jag tillsammans med Carin höll på med att sammanställa våra föräldrars arkiv, OB-arkivet.

Murverkshandboken kom ut 1990 och jag fick presentera den på en murverkskonferens i Tromsö och sedan även i Helsingfors. Arbetet med murverk medförde att jag tillsammans med Arne Cajdert utvecklade nya beräkningsmetoder för bärande murverk, vilket jag fick tillfälle att presentera på murverkskonferenser i Calgary 1994 och i Shanghai 1997.

Under åren blev det även tillfälle att föreläsa vid intern fortutbildning inom J&W och på externa kurser för olika utbildningsföretag. Att undervisa och föreläsa medför ju också att man reder ut och lär sig nya saker. Det var också utvecklande att vara med i företagets teknksamordningsgrupp. Vi förlade våra möten till företagets olika lokalkontor för att se deras situation. Särskilt uppskattade jag besöket i Kiruna 1996 med besök nere i gruvan och dagsbesöket i ishotellet i Jukkasjärvi. Vi avslutade med några dagars skidåkning uppe i Riksgränsen.

Man skulle kunna sammanfatta mitt arbete i tre perioder med vissa överlappningar:

- 70-talet präglades av projektering av jordbävningssäkra byggnader och pipe-lines-projekt
- 80-talet av utredningar och åtgärder betr fukt- och mögelskador och andra byggsador
- 90-talet som projektledare och huvudförfattare för Murverkshandboken Mur 90 och utveckling av murverksteori
- Föreläsare vid interna och externa kurser i byggnadsteknik under alla perioderna

ARBETSKAMRATERNA



Sven Holmberg uppvaktas i trappan

På kontoret rådde en trivsamt och kamratlig atmosfär. Många olika händelser bidrog i hög grad till detta. Vår- och julfester, ofta med något tema som t ex bowling. Det ordnades en avskedsfest när någon på lokalkontoret slutade eller gick i pension, men inte för att vi ville bli av med vederbörande. En gång tog vi Landskronafärjan till Tuborg för att utkämpa femkamp på Bakken. Enkelt, men det skapade kamratanda.

Som jag minns det



Fika efter kontorsflyttningen 1985

När kontoret skulle flytta 1985 till en stor villa på Hebsackersgatan kom den idérike Bo Oskar Ekström med förslaget att personalen skulle överta flyttningen och därmed också budgeterad flyttkostnad, som vi använde till en studieresa. Med den goda kontakt jag hade med en byggfirma i Lissabon kunde jag med deras goda hjälp ordna studiebesöken för en studieresa dit.

J&W var mån om personalens fortbildning och avsatte arbetstid för detta. Då vi på Helsingborgskontoret genomförde vidareutbildningen på fritiden fick vi tillstånd att använda pengarna till väl förberedda studieresor utomlands. På så sätt kunde vi under åren 1988-1992 göra fem veckolånga utlandsresor. Efter studiebesök och omfattande välguidade stadsrundturer hände bl a detta:

- På Kreta gick några nedför den krävande Samariaravinen
- I London såg vi Glenn Hysén på Stamford Bridge mellan Liverpool och Chelsea
- I Grekland testade vi akustiken i Epidauros amfiteater
- I New York flög vi helikopter över Manhattan
- I Paris tog jag med mig gänget till cabarén på Lapin Agile i Montmartre



Sitter på Kreta och tänker på Pytagoras sats



Kjell lyssnar på J&W arna nere på scenen i Epidauros amfiteater på Peloponnesos



Fika på J&Ws uteplats

På Hebsackersgatan fanns en stor villaträdgård, som passade utmärkt till att bjuda in kunder och samarbetspartners till sommarfest. Den idérike Bo Oskar ordnade då ett figursytt tälttak över den stora uteplatsen.

I souterrängvåningen låg caféet för förmiddags- och eftermiddagsfikat. Där hade vi också Luciamorgon med egna artister före arbetsdagen och eftersläckningen efter den sedvanliga julturan för helsingborgskontoret på Öresund. Bo Oskar tog också initiativ till att inrätta ett eget gym med solarium. Mycket uppskattat på helgerna av personalens familjer.

Som jag minns det

J&W firade sin 50-åriga historia 1988 på ett överdådigt sätt. Detta var på det glada 80-talet. Alla anställda med respektive partner inbjöds till stor galafest på Stockholms Stadshus. Personalstyrkan uppgick till ca 2000 personer så festen fick delas upp på tre lördagar i rad, för södra, mellersta och norra Sverige. På tågresa upp bjöds vi på både frukost och lunch i bästa flygcharterstil. Tågvagnar kopplades in på södra stambanan successivt från Malmö, Helsingborg, Kristianstad, Karlskrona, Växjö, Kalmar och Jönköping. På Stockholms central mötte vd med mässingsorkester på vägen ut till väntande bussar till Grand Hotel. Margareta och jag fick rum 365, ett stort hörnrum mot Stallgatan utrustat med soffgrupp och bar. Jag blev så inspirerad av detta att jag kastade mig på telefonen och inbjöd tre andra par på drink i vår bar före middagen. Middagen i Blå Hallen var i bästa Nobelfeststil, dock utan kungligheter.



Improviserad fördrink i vårt stora hotellrum på Grand



Margareta i trappan i Blå Hallen

Underhållning av Lasse Berghagen mellan rätterna. Efteråt var baren vidöppen och dansen trädde i Gyllene salen.

Vid frukosten nästa dag i Vinterträdgården på Grand Hotel fick var och en en nytryckt tidning om festen. På första sidan dansar jag med helsingborgskontorets sekreterare Ulla Sjöberg. Ja, det var tider det på det rika 80-talet.



Till festen utav alla fester
vi kom med jubileumståg
och möttes med orkester
i allt man omtanke såg.

Hela helgen planerad tum för tum
från välkomsthälsning på vårt rum
till morronfikat - nå'n på språng
fixat bilder från kvällens hålligång
och i bussen till centralen gavs numret på perrong.

Storslaget ordnat i Blå Hall
festlig härold höll igång
ej heller glömmas skall
härlig menu och Berghagens sång.

Efter roliga tal
upp i den Gyllene Sal
J&W-arna syntes i dans
lyftas av festivitas och glans.

En fest så generös
nu jobbar vi med extra ös.

J&W:arna i Hbg tackar och bugar

Berättelsen om mitt privatliv i Helsingborg har jag delat upp på tillvaron med mina tre hustrur och de bostäder, där de varit eller är drottningar. Det verkar som jag är en man med regelbundna vanor, när man kan konstatera att jag gift mig vart 20:e år, 13 maj 1961 med Dagmar, 7 november 1981 med Margareta och 12 maj 2001 med Ellari...

Dagmar och Greve Ottos Plats 5 i Laröd

1969-1978

Då min anställning på J&W i Helsingborg började i november 1969 valde vi att jag skulle veckopendla fram till sommaren 1970, för att Eva skulle slippa byta skola under sitt första skolår. Ibland kom Dagmar och barnen i stället ner till mig i vår nya bostad i Laröd över en weekend. Huset var spartanskt möblerat med bl a två sängar så vi fick ta det enkelt. Vi passade på att orientera oss i Helsingborg och Dagmar etablerade kontakt med ridhuset.

Flyttningen ordnade vi själva och den skedde i början av juni 1970. Vi hyrde en stor flyttlastbil en kväll och tidigt nästa morgon började vi med grannars hjälp att tömma huset i Växjö. På kvällen kunde vi köra ner till Helsingborg. Jag hade aldrig kört lastbil förut men det gick bra. När vi kom fram till den nya bostaden och började bära in sakerna från lastbilen dök en hygglig granne upp och hjälpte till. Det betydde mycket när den tunga frysboxen skulle baxas ner i källaren. Lastbilen skulle lämnas tillbaka nästa dag, så jag återvände på natten till Växjö när vi tömt lastbilen. Jag var mycket trött och såg en lastbil framför mig som vinglade betänkligt. Föraren var tydligen trött som jag. I gryningen kom jag fram till Växjö och la jag mig direkt på köksgolvet för att sova några timmar med solen skinande in. Allt hade gått bra trots 24 tim arbete non-stop. Men det är farligt att blanda optimism med lättsinne.

Dagmar hade hittat villan på Greve Ottos plats i Laröd när jag var på ett repetitionsmöte. Det var en enplansvilla med källare. Bra planlösning med hall-kök-matsal-varagsrum separerat från sovavdelningen på tre rum. Principen för planlösning kopierades för nästa bostad på Södertäljegatan. Eva fick eget rum medan Ann och Sten fick dela rum tills vi inredde ett rum åt Eva i källaren.

Våra julbrev berättar om dessa år i Laröd, händelserika och viktiga i barnens utveckling. Alla barnen gick i Laröds skola. Eva och Sten hade samma underbara Gunnel Bergkvist som fröken i småskolan. Eva och Ann fortsatte efter låg- och mellanstadiet till Norrlyckeskolan i Ödåkra, medan Sten hann avsluta lågstadiet under dessa år.



Alla barnen till häst

Hästar och ridning är ett stort intresse i familjen. Redan första året rider Dagmar och Eva varje vecka. Ann och Sten börjar sitta upp på hästryggen. Eva och Ann är riktiga hästflickor. Ibland fick jag åka och hämta dem till middagen då de var i stallen hos hästarna eller uppe i höskullen. Eva tävlade t o m i dressyr. Sten gick också i ridskola. En gång när jag var där för att se på, tittade han hela tiden upp på mig och glömde styra hästen. Det var en snäll gammal ridskolehäst, som gick rakt in i gavelväggen på pin kiv bara för att det inte blev något kommando i bletslet. Stackars Sten som blev utskäld.

Dagmar engagerade sig på ridhuset, först som frivillig och sedan arbetade hon på deltid. Dagmar hjälpte också till på Djursjukhuset t ex vid kejsarsnitt på kossor och fick senare anställning på Smådjurskliniken där. Vi hade mycket umgänge med människor från ridhus och djursjukhus. Dagmar kunde komma hem en kväll med ett gäng unga veterinärer och djurskötare. Per telefon fick jag i uppdrag att laga till Coq au vin, men det var väl förberett, så jag behövde bara värma upp. Vi umgicks med min Round Table kompis hästveterinären Harry Pettersson och hans hustru Lilian. Nära granne var Gunnar Olsson, skicklig banläggare för hopptävlingar, och hans hustru Birgitta. Med i kretsen var ridskolechefen Rolf Wengelin och hans hustru Soili. Jag tog med Rolf till Round Table.

Vi tyckte alla om skidåkning, såväl längdåkning som utförsåkning. Många gånger åkte vi till Hålehall utanför Förslöv och sedan blev det några resor till Österrike i början på 70-talet. Därefter hyrde vi i två år väninnan Anne-Maries chalet i Morgins i Schweiz. Det var där Ann 1975 föll så olyckligt i en lång utförslopa och bröt benet, så hon fick åka pulka ner till byn. Dagmar körde Ann till Lausanne, där Anne-Maries man Renée var läkare, så hon fick excellent sjukvård. Hon stannade sedan några dagar hos dem i Lausanne i väntan på oss och hemfärd. Då Eva inte var med på den resan kunde Ann ha benet utsträckt i bilen.

Barnen hade många andra aktiviteter under dessa år. Eva gick redan första året med i blåvingarna, sedermera miniorerna och fortsatte som scout och deltog i ett scoutläger i Holland. Hon började spela blockflöjt och fortsatte sedan med tvärflöjt. Det var festligt den gången jag hade bjudit hem Harold Marson, den excentriske engelsmannen från CJB, ett engelskt pipe-line företag, på middag hemma hos oss. Det visade sig att Harold också spelade tvärflöjt och Eva och han turades om att spela för oss. Eva gick tidigt med i kyrkokören tillsammans med Dagmar och var också med i flickkören Cecilia.

Ann var också flitig scout, spelade blockflöjt och var intresserad av musik. Hon deltog i frivillig gymnastik och sysslade med keramik. Ann var lugn, ambitiös och spontan. Efter påsklovet 1976 cyklade hon med iver hem från skolan för att hämta en grammofonskiva till en lektion. Hon krockade i en gatukorsning med Bo Wallander, så illa att hon bröt lårbenet och båda underbenen. Hon fick ligga länge på lasarettet med gipsat ben i sträck ända till midsommar. Det var en jobbig tid för henne. Hennes klasskamrater uppmuntrade henne med flera besök på sjukhuset. Hennes gips blev alldeles fullklottat av kamraterna. Så'n otur att bryta ben två år i rad.

Sten var mycket rolig och livlig. En spjuver och påhittig. Verksam med att snickra, en tid var det flottar av spillvirke från mitt bastubygge i stället för att se på TV. Redan som 3-åring blev han bäste vän med jämnåriga Måns Mårtensson, som var hans absoluta motsats, mörk, släthårig och lugn. Dom har fortfarande god kontakt. När Måns fyllde fyra år i januari 1972 sa han till Sten: *Nu är jag snart fem år och Du är bara tre år*. Men Sten bara suckade och tänkte väl inte på att han också snart skulle fylla fyra år månaden därpå. Sten och Måns hade mycket roligt tillsammans och byggde kojor i Larödsbogen och ute på Lydeslund hos Måns föräldrar. Senare kom Erik Hofvendahl med i byggandet av

hyddor. Sten deltog med liv och lust som Skogsmulle och i Skogsströvarna och fortsatte sedan med Fältbiologerna tillsammans med Henrik Håkansson. Sten gick också i seglarskola för jollar i Hittarp. När jag hämtade honom en gång efter en tävling och frågade hur det hade gått. *Bra*, sa Sten, *jag kom trea*. Oj, så bra, tyckte jag och berömde honom. Men så frågade jag hur många det var som deltog. *Vi var tre*, sa Sten, *och jag kapsejsade....* I Ugglarp fick han fullt utlopp för sin lust att snickra. Han byggde flottar, båtar och allt möjligt och var ett riktigt energiknippe.

Vi umgicks dessa år mest med andra barnfamiljer. Ofta var vi tillsammans med Måns föräldrar Agneta och Ulf Mårtensson, först på Sjölandsgatan och sedan på Lydeslunds gård. Deras hund kom ibland springande till oss från Tågaborg till Laröd, en sträcka på ca 4 km, för att hälsa på vår tax Mia. Med Eriks föräldrar Stefan och Birgitta Hofvendahl gjorde vi ofta på söndagarna långpromenader på Kullaberg och avslutade med fika hemma hos varandra. Vi hade en mycket stimulerande samvaro med dem.



Badutflykt till Inre Skäret med kusinerna under Birgittas ledning. Skäddan hämtar.

Det var underbart för oss att få komma till Hällesdalen varje sommar och härligt för barnen att vara tillsammans med sina kusiner där.



*Sommar på Hälledalen med kusinerna
Eva, Jonas, Anders och Folke med Ingela och Mikaela längst fram*



Ingela rider på hästen Frida på Lyckan

I Round Table träffades vi var 14:e dag på Råå gamla Wärdshus. Mycket roliga år, tills jag föll för ålderssträcket 40 år. Dagmar och jag arrangerade under några år julgranshuggning för vår klubb RT 100 och gamla klubben RT 1. Sten kallade det för *huggningsmatch*. Efter samlingen vid Norra Vrams kyrka fortsatte hela sällskapet upp mot Söderåsen för huggning. Vi märkte att det var ovanligt lugnt i bilen och upptäckte då att Sten saknades. Vi var tvungna att stoppa bilkortegen med 17 bilar för att fråga i varje bil om de hade sett Sten. I en av de sista bilarna satt Sten tillsammans med sin kompis Måns... Efter granhuggning hade vi ordnat en tipspromenad och sedan grillades det korv. Vi stod för julgranshuggningen i ett par år innan yngre krafter fortsatte med denna tradition.

Som jag minns det



Dagmar och Ann i St Johann in Pongau

Två år följde vi med Kersti Wulffs tågresa 1977 och 1978 ner till St Johann in Pongau. Härliga skidresor tillsammans med många vänner. Det hade blivit bekant att det i en bondgård mitt i backen fanns en "lönnekrog" och där träffades vi några stycken i bondgårdens kök för klockan-elva-obstlarn.



Efter den släthåriga taxen Mia hade vi tuffa strävåriga taxar, först Muffi, som fick valpar 1977 och sedan kom Rickie.

J&W hade fått ett Sida-uppdrag att bistå Saudi-Arabien vid uppbyggnad och organisation av deras byggnadsministerium. Jag fick erbjudandet att delta i en grupp experter från olika företag. Meningen var att vi med våra familjer skulle vara borta i ett år.

Inför denna bortovaro inbjöd vi till en stor fest hos "Shejkstrands". Våra vänner Kerstin och Conny Prisell hjälpte oss att organisera. Vi tömde vardagsrummet helt och hade tre långbord där plus matsalen för inalles 35 personer. Gästerna fick komma in genom källaren och dit hade vi ordnat en pipeline av trädgårdsslangen, så drinken kunde tas ur en kran. För att få hyfsat tryck fick Conny stå i badrummet uppe på toalettstolen och fylla på drinken i slangen med en tratt, assisterad av Eva och Ann. Sten och jag var utklädda som schejker. Det var en rolig och lyckad fest.



Sega tackade nej till festen med detta shejkporträtt

Sten tar emot som shejk junior

Den kurdiske byggnadsministern, som hade tagit initiativet till detta projekt, hade emellertid inte förankrat det hos sin saudiske generaldirektör, mr Habib. Denne Habib var motspänstig och ifrågasatte det hela. Han misstrodde oss och höll på med att tentera oss i stället för att samarbeta i projektet. Han bad mig redogöra för hur man proportionerar en betongblandning, vilket jag undervisat i flera år vid olika tekniska gymnasier. När Habib inte fick exakt det svar han lärt sig i Tyskland misstrodde han mig. Projektet skulle pågå under ett år, men vi var flera som fick sluta efter två månader. Jag kände inte det som ett misslyckande utan mer som en upplevelse av en kulturkrock.

Saudi-Arabien är ju ett helt annorlunda land. Kvinnorna fick då inte köra bil och även de europeiska kvinnorna måste bära slöja. På fredagskvällarna brukade vi åka ut till *ensamma trädet* i öknen utanför Riadh för att träffa andra skandinaver. Vi såg då att det vimlade av bilar med två pojkar i framsätet. Att träffas mellan könen var otänkbart för dem. På fredagarna skedde handstympningarna av tredje resans tjuvar på ett centralt torg med ambulanser parkerade i sidogator för snabb transport till sjukhus. Detta ville vi naturligtvis inte bevittna.

Första tiden bodde vår grupp i en villa med två tjänare. Sedan skulle vi bo i ett litet hus med familjelägenheter för var och en av oss. Meningen var att familjerna då skulle komma ner. Det var säkert tur att detta inte blev av. Det hade blivit väldigt instängt för vår familj i en liten trädgård med en pytteliten pool.

På hemvägen passade jag på att stanna några dagar i Kairo. Ute vid pyramiderna erbjöds jag att under ledning att få klättra upp på Cheops-pyramiden, men jag avböjde. Säkert mycket ansträngande och så var det förbjudet. På kvällarna såg jag många unga par vandra hand i hand på promenaden utefter Nilen. Stor kontrast mot Saudi-Arabien.

Då jag kom hem hade Eva gjort en resa med Ceciliakören från Allerums kyrka. De hade sjungit sig ner genom Belgien till Paris, där de sjöng i Notre Dame. Eva besökte då också Carin och Lars och kusinerna i Paris. Hemväg via Reims. De sjöng t o m för tullen, när de klev in i bussen i Helsingborg.

Varje år ordnades en sk 00-träff, en internationell träff ned andra Round Table klubbar i Europa med klubbnumret 100. Det årets träff hade just ägt rum i Helsingborg,

Som jag minns det

vilket jag missade då jag ännu inte hade kommit hem från Saudi-Arabien. Dagmar hade då kommit överens med engelsmännen om att Eva och Ann skulle få komma och bo hos några RT-familjer i Londonområdet till sommaren. Eva och Ann for sedan på sommarlovet ensamma med buss via Calais till London. Eva fick bo hos tre olika familjer. Ann bodde först hos en familj och sedan hos familjen Baker, där hon stortrivdes och grundade en livslång vänskap med Caroline.

Dagmar, Sten och jag for sedan med bil till England för att hämta hem flickorna. Först gjorde vi en givande rundresa till Cambridge – Coventry – Stratford-upon-Avon – Oxford, innan vi kom till London, där vi var tillsammans med Harry och Lilian Pettersson. Vi såg Jesus Christ Super Star och Sten blev mycket fascinerad. Vi hämtade upp Eva och Ann hos de olika familjerna. Från Henley väster om London, där vi gästade RT-paret Ruth och Ian några dagar, for vi med bil till färjeläget Sheerness. Sträckan är bara ca 140 km, men det tog en hel dag. Det fanns inga motorvägar då, utan vi fick snigla oss fram genom det ena samhället efter det andra. Vi hade förberett oss genom att boka hotell nära färjeläget.



Med Agneta och Bo Larsson till 00-möte i Bourges

1978 var det 00-möte i Bourges i Frankrike. Vi bilade ner tillsammans med Agneta och Bosse Larsson. Vi stannade först några dagar hos Carin och Lars i Saint Germain-en-Laye, vårt första besök hos parisarna. Carin guidade oss då både i Paris och ute i Versailles. Ann och Sten stannade kvar medan vi fortsatte ner till 00-mötet. Eva var inte med på denna resa då hon i samband med Saudi-äventyret börjat gå i skola i Lundsberg.



Carin guidar i Versailles



På Champs Elysées



Eva, Ann, Sten och Dagmar

Skilsmässan

Trots det aktiva livet och allt roligt vi gjorde med barnen och vänner blev äktenskapet ohållbart. Efter lång vandan hade jag till slut i juni 1978 blivit klar över att vi borde skiljas. Jag avvaktade ett tillfälle att säga det till Dagmar, då vi var ensamma för jag ville förskona barnen från några scener. *Äntligen!* skrek Dagmar och kastade ringarna. Jag kunde inte bo kvar, det var otänkbart. Jag lämnade hemmet samma kväll med lite saker och gångkläder och flyttade över till Pelle och Lillemor Trönet i Viken. De var förvarnade. Under sommaren fick jag bo i deras villa, då de var på semester på Blidö. Det var en stor förmån, jag målade en hel del i Viken och umgicks mest med Kerstin och Conny. Skilsmässan blev svår med var sin advokat. Det var plågsamt för alla parter. Min syster Birgitta var mig till mycket god hjälp. Dagmar fick vårdnaden om barnen och bodde kvar i Laröd-villan under betänkeåret.

Året efter Dagmar

1978-1979

Efter tiden i Viken hos Lillemor och Pelle fick jag en tid på hösten bo i arbetskamraten Jan Leisdals lägenhet i Hamilton House, medan han var i England på praktik. Också mycket förmånligt. Senare på hösten fick jag genom Helsingborgshem en trerums lägenhet på Närlunda. Jag hade bra kontakt med Eva och Sten under detta år, men det var mycket smärtsamt att helt förlora kontakten med Ann. Men jag blev glad då jag kunde vara med och fira hennes studentdag 1983 och sedan fick vi bra kontakt när hon började studera ekonomi i Lund. Då lärde jag också känna Lars-Olof, som ursprungligen var hennes fadder i Lund.

I Närlunda-lägenheten hade Sten ett eget rum och Eva hjälpte mig att flytta in. Eva fortsatte på gymnasiet i Lundsberg. Jag besökte henne där och var sedan med på hennes studentdag.



Sten i Närlundaköket



Laxfiskepremiär i Mörrumsån hos kusin Carl-Fredrik

Hällesdalen var och är en verklig tillgång. Det betydde mycket för mig att där få tillbringa en tid tillsammans med Eva och Sten. Visar här några bilder som visar den trevnad och kärleksfulla atmosfär som där råder.



Med Eva, Sten och Richy på båtutflykt från Hällesdalen med gamla Skäddan



Folke och Sten jobbar med gamla skrindan



Kaffestunderna på Lyckan är verkliga högtidsstunder



Bengta, Carin och Olle – de tre naven på Hällesdalen

Som jag minns det



Njutningsfylld stund vid den vackra utsiktsplatsen



Per och Birgitta bjöd alla på middag i Lillstugans kök. De andra ungdomarna satt ute

Dagmar uppmanade mig redan 1976 i Ugglarp att hänga med Ingrid Stenström på en målarkurs i Halmstad för Arne Björklund. Somrarna 1978 och 1979 fortsatte jag att måla för Arne i Halmstad och där träffade jag igen målarvännerna Molly Rudemar, Anna-Maria Guldborn och Georg Nilsson, Lars Jansa samt Christina och Nisse Odebo. Vi bildade då vår målargrupp "Halmstadmålarerna" och vi höll ihop i många år, långt in på 2000-talet. Vi träffades ofta hos varandra på långhelger och målade tillsammans. Under dessa år gick jag också på kvällskurser i målning och kroki för Peter Göransson. Senare har jag också deltagit i sommarkurser för honom.

På sommaren 1979 kunde jag efter betänkeåret flytta tillbaka till villan i Laröd.

Våra första år

De första åren med Margareta vill jag särskilt lyfta fram, de är så späckade av händelser, DET VAR som om vi upplevde en ny ungdom.

Fredagen den 17 augusti 1979 hade jag just målningsbättrat volvon ”den gröna faran” och fick lust att fira min födelsedag med att ge mig in till sta’n och dansa. Där på restaurang Maxim satt den bedårande Margareta Forsman med sina kamrater på Fritidspedagog-utbildningen. Jag blev med en gång förtjust i Margareta och fick lov att slå mig ner i hennes gäng. Vi dansade och dansade och sedan skjutsade jag henne hem i den uppfräschade volvon. Jag bad om hennes telefonnummer och la det väl på minnet. Helt livsavgörande att lägga på minnet...

Morgonen därpå for jag upp till Hällesdalen och pappas 85-årsfest, väl bevarande min nyvunna hemlighet.

Efter helgen åter i Helsingborg ringde jag Margareta och föreslog att vi skulle träffas på onsdagskvällen för middag och dans på Parapeten. Margareta hade bett sin exmake Lars-Erik att vara barnvakt. Jag blev oförlåtligt försenad, men Margareta stod utanför sitt hus på Sofiebergsvägen och väntade i regnet. Hennes uthållighet betydde allt.

På söndagen var Margaretas barn hos Lars-Erik och jag kunde då bjuda ut henne till Laröd och grillning. Vi blev då ett par. Sedan blev jag hembjuden till Margareta i hennes radhus på Sofiebergsvägen och fick träffa hennes barn Hans-Olov, Anki och Mia. En gång blev kvällen sen hos henne och Hans-Olov bjöd mig generöst att övernatta nere i vardagsrummet på soffan där.



Margareta på Kopparhatten

Vi gjorde söndagsutflykter med Margaretas barn och då grillade vi alltid. Margaretas förberedda falukorv med instuckna tomater och bacon smakade förträffligt. Särskilt minns jag vår första utflykt, som gick till Kopparhatten, då Anki inte utan skäl kallade oss turturduvor.

Som jag minns det



Vi var också hemma i Laröd, tog upp båten och plockade äpplen. Så fick jag en ny kärnfamilj och flyttade hem till Margareta och mina bonusbarn Hans-Olov, Anki och Mia. En helg när Margareta övernattat hos mig i Laröd kom Sten på söndags-morgonen på spontanbesök till mig. Han blev nog lite paff när han då fick träffa Margareta för första gången. Sedan var han i fortsättningen ofta hos oss på helgerna och passade bra in i den nya familjen.



Fika i Laröd

I oktober hade Margareta bjudit hem sin bästa väninna Ellari och hennes sambo Gösta Delfin. Det var de första jag träffade utanför hennes familj. Vi trivdes jättebra tillsammans och firade sedan nyår, först drink hos Margareta och sedan blev vi bjudna på helkväll på restaurang Maxim, vår egen brottsplats.



Nyårsafton 1979

Redan i mellandagarna bjöd Margareta hem vännerna från Pomonagatan-Apelgatan, där hon tidigare bott. Det var starten på mångårig vänskap med Ann-Marie och Tage Landin, Karin och Ingemar Olsson, Inez och Stig Jönsson samt Solveig och Arsie Arvidsson. Sedan firade vi alltid midsommar i dagarna fyra i Karins och Ingemars trädgård. Dagen före midsommarafton samlades karlarna för att skruva ihop ramarna till det stora partytältet som täcktes med presenningar. Med stora flak lades dansgolvet ut.

Efter majstångsresning på midsommaraftonen var det kaffedrickning vid ditsläpade trädgårdsbord och roliga tävlingar för alla åldrar. Vid dåligt väder kunde vi vara i det stora partytältet. På kvällen var det middag med dans och även tävlingar. På midsommardagen följde samma ritual. Och på söndagen, den fjärde dagen, fick gubbarna riva tältet.

Jag hade lyckats övertyga Margareta och barnen att vi skulle åka till Flachau i Österrike på februarilovet för att åka skidor och Sten hängde med. Det blev lite trångt i baksätet... På vägen ner fick vi motortrassel redan på motorvägen till Köpenhamn och blev ordentligt försenade. Vi hade emellertid bokat ett Holiday Inn hotell i München. Vi var där först vid midnatt och såg lite överraskande Holiday Inn skylten dyka upp. Vi lastade av skidor och bagage från takräcket och gick in till receptionen. När jag tog fram vår voucher, visade det sig att vi stannat vid fel Holiday Inn hotell. Det fanns ett annat längre bort.... Det var bara att lasta på skidor och bagage på takräcket igen. Till slut kunde vi vid 2-tiden installera oss i våra rum, barnen hade ett och Margareta och jag hade ett annat rum. Men barnen hade knappt tid att äta av Margaretas nattamat, när de fick klart för sig att det fanns en simbassäng i källaren som var öppen. De flög bara iväg med badkläder, medan Margareta och jag somnade in.

Efter frukost åkte vi ut till Olympiastadion och beundrade de mäktiga tälttaks-konstruktionerna innan vi fortsatte till Flachau.

Som jag minns det



Paraply vid paraplytaket i München

I Flachau bodde vi i en stor lägenhet och hade både frukost och middag där. Margaretas barn hade ingen vana vid utförsåkning och de sattes under protester i skidskola. De fick då blodad tand och har sedan blivit erfarna skidåkare. Sten som åkt tidigare var mycket angelägen att vi alltid skulle kolla om hans långa halsduk alltid stod rakt ut från honom, när han susade ner för backarna. Margareta var inte så van, så vi tog det lugnt. Hon ville gärna stanna vid varje tvärräkning och ta ett bloss.



Hela gänget i Flachau



Svårt skadade på väg till Fasching-fest

Vi var där i fastetiden och i Österrike firar man då Fasching med utklädsel och maskerad. Vi var hemskt utstyrda, med fingerade armbrott, mitella, svåra ansiktsskador, vilket tog hårt på Margaretas sminkförråd.

På hemvägen blev till slut trängseln i baksätet olidlig och Anki lämnade bilen och ville gå hem. Vi stannade sedan i Lübeck, tittade på sta'n och köpte Niederegger-marsipan.

Vi var också tillsammans med mina vänner Kerstin och Conny Prisell, som jag hållit god kontakt med efter min skilsmässa. Vi hade redan första julen julgransplundring med dem och några av barnens kamrater. Senare blev de till ovärderlig hjälp vid Margaretas 40-årsdag, vårt bröllop och min 50-års-dag.

Bekantskapskretsen ökades vid Margaretas födelsedag 31 mars med Bengt och Sonja Persson och fortsatte på Bengts 40-årsdag i Laröd, där Margareta höll bejublat tal till Bengt stående på middagsbordet. Där slöts då kretsen av det s k kortspelsgänget med Berit och Sven Ohlsson. Margareta spelade nämligen whist med Anne-Marie, Sonja och Berit.



Margreta höll tal på många sätt



Vid utspark som fritidspedagog

Som jag minns det

Margareta tog examen som fritidspedagog i början juni. Efteråt hade vi stor examensskiva hemma hos henne med många gäster.

I juni for vi till Hällesdalen för jag ville presentera Margareta och hennes barn för mina föräldrar. På vägen passerade vi Ängelholm och hälsade på hos min syster Birgitta och hennes man Per. På Hällesdalen var vattenledningen tillfälligt ur bruk och barnen fick pröva på att bära vatten från Skepparns som vi gjort förr om julloven. Jag grävde och korphackade upp en ledningsgrav från vattenborran på norrsidan fram till huset i den stenhårda moränen. Men vi hann med fisketurer och vi firade pappa Olle som blivit jubeldoktor.



Min nya kärnfamilj med mina föräldrar på Hällesdalen

Efter en vecka på Hällesdalen fortsatte vi norrut till Sälen för en veckas fjällvandring där. På vägen dit stannade vi i Rottneros och i Mora, där vi grundligt besökte Zorngården, Zornmuseet och Zorns fäbod. Vi åkte upp till Zorns målarstuga i Gopshus, flyttad som en slags parallell till Abu Simbel-templet pga vattenhöjning vid en Dalälvsreglering. Vi kikade in genom fönstren i fäboden och Margareta lyckades utlösa larmet. Vi lämnade stugan i hast under ihärdiga larmsignaler. När vi kom fram till parkeringen stod en bil och blockerade vår utfart. Hotfullt tyckte vi. *"Tog ni mycket?"* hörde både Margareta och jag att de frågade, men de sa nog bara: *"Såg ni mycket?"* Det var lördagskväll och vi var besvärade av att det var flera polisbilar som körde runt på vägarna.

Sedan hade jag lovat barnen att vi skulle göra Siljan runt. Men Anki sa: *"Det liknar mera Zorn runt, tycker jag."*

Vi fick uppleva ett riktigt midsommarfirande i Sälen med stångresning och folkdanser, innan vi återvände till Helsingborg på Midsommardagen. Barnen kom hemrusande och berättade att midsommarfirandet pågick för fullt i presenning-tältet på Apelgatan. Vi kastade oss dit och upplevde en härlig festkväll med Sofiebergsvännerna med folkdans och tävlingar.

Dagen efter midsommardagen kom Tage med ett förslag till tomt på Södertäljegatan där vi kunde bygga ett hus. Ganska snart bestämde vi oss att slå till. Tage sålde Hjärtevadshus och det ingick att vi fick villan arkitektritad efter våra önskemål. Vi kopierade till stora delar planlösningen i Larödvillan. Vi behövde då inte genomföra långt gångna planer på att dela upp Ankis och Mias gemensamma rum till två rum.

På tomten stod en förtillverkad Västkoststuga, en slags fritidshusstuga som kunde plockas ner i delar och återuppföras. Jag försökte att sälja Västkoststugan på rot, men det rādde då energikris 1980. Man drog sig för långa bilresor och sommarstugor blev då svårsålda. Vi tömde huset, barnen hjälpte till att plocka ner tegelpannor från taket och jag hade en man som förberedde nermontering. Grannar och andra vänner hjälpte sedan till med borttransporten av de olika byggnadsdelarna till en lada som RT-vännen Torsten Gerge ställde till förfogande. Först tänkte Margareta och jag att själva bygga upp stugan och vi var under hösten på jakt efter en fritidshustomt, men insåg snart att vi nog inte skulle ha ett hus till. Först på våren lyckades jag sälja alla husdelar. Jag samlade de tre spekulanterna och vi for i väg till Torstens lada, där de fick kliva runt och titta. Och, se det var en som nappade för att föra upp stugan i Skummeslöv. Vi blev inbjudna dit, men det blev inte av med något besök.



Västkoststugans elementväggar transporteras bort med goda vänners hjälp

Som jag minns det

Vårt ettårsjubileum firade vi med en kräftskiva på Margaretas terrass. Grannen hade också kräftskiva. Vi sjöng snapsvisor i kapp med dem och kräftskivan utvecklades till en riktig brakfest. Anne-Marie och Tage avvek hem, men Tage återkom, då vi skulle fira min födelsedag efter midnatt. De enda som var någorlunda medvetna var Ellari och jag, så vi kunde fixa kaffet och tårtan. På morgonen ringde Gösta och sa att han saknade sitt Rolex-ur och misstänkte att den kunde ha slunkit med ut i kräftskalen. När jag hunnit rota igenom soptunnan ringde Gösta igen och sa att han hade hittat sin klocka.



Första spadtaget med Mia, Anki och Hans-Olov

Schaktningen började 17 nov 1980 och i maj 1981 kunde vi flytta in. Anki och jag var på bygget nästan varje dag. Anki följde mycket noga hur hennes rum skulle växa fram. Hon blev besviken på mig när det inte skulle vara träbrädor i taket i hennes och Mias rum.

I slutet på november for Margareta och jag ner till Agadir för att förlova oss. Margaretas väninna Hjördis bodde den veckan hos oss och tog hand om barnen. På förlovningsdagen 28 november var vi på en utflykt, där en gatuförsäljare sprang omkring och viftade med en orm. Margareta, som var extremt rädd för ormar, klängde sig ordentligt fast i mig, så att en medresenär undrade vad vi hade för oss. Det var ju enkelt att förklara att vi just hade förlovat oss.



Nyförlovade i Agadir

Efter nyår kunde vi fira två taklagsfester, en för byggarna och hjälpande vänner och en för våra andra vänner. I mars for vi med tåg till Jämtland och Storhogna för att åka skidor. Det gällde att hålla reda på 17 kollin vid alla tåg- och bussbyten. Sist räknade jag in Mias lilla väska och då var allt med. Barnen hade fått ledigt från skolan mot löfte att de skötte sina uppgifter och läxor. De gjorde alla utom Sten, som smet undan. Sista dagen när vi skulle städa ut stugan fick jag sätta mig med honom och läsa i *Hej matematikboken* och på tågresan hem gick vi igenom de övriga ämnena.

Vi firade Margaretas 40 år med stor fest den 31 mars 1981 i den gamla HIF-villan på Olympiavägen med alla våra vänner. "En så härlig fest, för det var verkligen en FEST!" skrev Birgitta och tryckte på de *väldansande* och *flitigt dansande* vännerna på Sofiebergsvägen.



Birgitta och Per uppvaktar från familjen



Sång till Margareta, stående mellan de bästa kvinnorna i mitt liv jämte min mamma

Till Margareta 40 år fritt efter Birger Sjöberg

Den första gång jag såg Dig, det var en sommardag
på aftonen då dansen var i fart
och Maxims alla danspar av många vackra slag
de stodo bugande i par vid par.
Och tangon drog så saktelig och nere invid baren
där smög en pojke kärleksfullt till "snäckan", hon en rar ´en.
Den första gång jag såg Dig, det var en sommarkväll,
Den första gång Du tog mig uti handen.

Den andra gång jag såg Dig, då läckte sommarskyn
så plaskande som vattenkannan full.
Då kom jag sent, ja alltför sent där nere ifrån byn
Till Maggan blöt inunder paraplyn.
Då ljöd en sång från hjärtat, så skönt som inga flera
det var den stora glädjen då, så svår att observera.
Den andra gång jag såg Dig, då läckte sommarskyn
så plaskande och blöt som nu numera.

Och därför när jag ser Dig, om ock i vinterns dag
då dimman ligger ruvande och kall
nog hör jag sommarns vindar och Maggans friska skratt
och vågens brus i alla fulla fall.
Då tycker jag ur sömnig bädd vi sakta oss uppdraga
Med gäspningar och armsträck som älskande behaga
och sommarsolen skiner på Dina anletsdrag
som lysa och som stråla och behaga.

I början på maj 1981 kunde vi flytta in i vår nybyggda tvåplansvilla och sedan följde en rolig tid med målning av hus, trädgårdsplanering och byggande av uteplatser. Det var inte tid att tänka på bröllop som vi sköt på till hösten.



Vi gifte oss den 7 november 1981



Som bröllopsgåva ordnade Kerstin och Conny bröllopsmiddagen i vårt hus med några av våra närmaste: Margaretas syster Gun med Börje, min syster Birgitta med Per, Ann-Marie och Tage, Ellari och Gösta, Hjärdis, vår förlovningshjälp och barnen. Sten kunde inte vara med då han skadat ögonen vid en sprängolycka. Och därmed var våra första två år tillända.

Som jag minns det



Södertäljegatan 23 första vintern 1982

Det goda livet fortsätter

Vi hade ett aktivt och omväxlande familjeliv i det nya huset. Barnen disponerade ovanvåningen och hade som uppgift att städa däruppe och även tömma diskmaskinen var sin vecka. Hans-Olov löste ut sig genom att stå för lagning av alla punkteringar. Med två systrar hade Hans-Olov bara begränsad tillgång till badrummet däruppe, skoldagar mellan 07.25 och 07.30.

Vi fortsatte att åka skidor nästan varje år, men Hans-Olov som fått blodad tand föredrog senare att åka med kompisar. Till sist blev bara fotbollsföräldrarna kvar i skidresor till Brixen och Ischgl i Österrike. Semestrarna tillbringade vi Lillstugan på Hälledalen och ungdomarna fick många vänner där. En gång tog vi vägen till Hälledalen genom Danmark och hade då campingsemester med besök i Legoland, sedan Lejonparks-safari och sist en tur upp till Skagen.



Margareta med Emma

Stor glädje hade vi av Emma, vår lilla Westie-hund, som blev vår nya familjemedlem i juni 1983. När Margareta var borta på bröstrekonstruktion med anledning av hennes bröstcancer på hösten 1985 sörjde Emma sin matte så mycket att hon i kombinationen med pälsryckning fick långvariga bölder i tassarna. Hon blev en flitig och tapper patient på Djursjukhuset. Hon hade den största journalportföljen där. När vi på sommarsemestern i Stockholms skärgård besökte Vaxholm väckte hon stort uppseende med sina vita strumpor, som Margareta hade sytt åt henne.

Damerna i Kortspelsgänget spelade varje år ihop en spelkassa som skulle festas upp på en maskerad. Vi karlar fick hänga med i detta illustra gäng och varje vår fick vi i uppdrag att ordna middagen till maskerad. Vid ett sådant tillfälle lagade jag Bouillabaisse för enda gången i mitt liv.



Maskerad med kortspelsgänget 1982



Sailor och Shejk



Tant, Stålmannen och Kissekatt

Som jag minns det

1984 ersatte vi maskeraden med en vårutflykt. Och det har vi fortsatt med allt sedan dess med något undantag. Vi fyra par har sedan i tur och ordning arrangerat dessa vårutflykter fyllda med roliga händelser och upplevelser runt om i de sydsvenska landskapen, som vi hemsökt. Vi har även härjat i London, på Bornholm och flera andra platser i Danmark.

1985 började vi fira nyår tillsammans i våra hem. Det är bara pandemin som hindrat oss under dessa alla år. Det ursprungliga kortspelsgänget har blivit både vårutflyktsgång, nyårsgång och teatergång. Varje år inbjöds vi också av Tage till seglarklubbens Sillapromenad på Råå med efterföljande sillbuffé.



*Tredubbelt examensfirande 1986: Sten från Skogsbruksskolan i Osby.
Anki student på Tycho Brahe och Hans-Olov maskiningenjör där.*

Under dessa år växte barnen upp och utvecklades väl. Hans-Olov och Anki gick på Tycho Brahes Tekniska gymnasium. Han blev maskiningenjör 1986 och hon blev kemiingenjör 1987. Hans-Olov utvecklade sig i Kista inom data och Anki fick jobb på dåvarande Leo först på kontrollaboratoriet. Hon har varit trogen sitt företag och hängt med i alla ägar- och namnbyten och har sedan gått över till datahantering. Mia gick på vårdskolan och blev där undersköterska för att sedan fortsätta två år i Göteborg och blev 1994 sjuksköterska. På fritiden har de varit aktiva. Hans-Olov först med bowling, scouting och som fältbiolog tillsammans med Sten och på senare år mest fiske och utförsåkning. Anki deltog i körsång, volleyboll och Mia sjöng också i kör, provade på som unglotta och framförallt spelade hon fotboll i flera år med Eskilsminne tillsammans med Ulle.

När de flugit ut, fick vi många och uppskattade besök av våra sex barn och barnbarn. Skaran har med åren vuxit till 16 barnbarn.



Med Sten, Eva och Ann på väg till farmor och farfar

Vi följde också mina barn när de gav sig ut i livet och det blev många besök hos dem. Först Eva och Ann när de studerade ekonomi i Lund och då fick vi träffa Anns fadder Lars-Olof, hennes blivande man, som studerade juridik. Efter naturbruksgymnasiet i Osby hade Sten en fri och skapande tillvaro några år, som den kreativa person han är. Först var han vikarierande lärare i grundskolan i Allerum och arbetade sedan som någon slags trädgårdsmästare i trakten av Övedskloster, innan han fortsatte till Umeå för slöjdläroutbildning. Därefter sökte han sig till Blakers Högskola för Industridesign och träffade där Merethe och blev norrman. Han har varit i Lettland lärt sig konsten att bygga spisar enligt kakelugnprincipen, som han nu utvecklat till egen entreprenadverksamhet.

Under alla dessa år hade vi livlig kontakt med älskad släkt på båda sidor och med massor av goda vänner. Vi besökte regelbundet Margaretas syster Gun och Börje i deras vackra hem i Kopparmora på Värmdölandet. Den första resan gjorde vi 1982 för att fira Börjes 60-års-dag. Vi hade vi svårt att hitta fram på Värmdövägarna och ramlade väl inte in förrän efter midnatt. Vi passade på att göra Stockholm grundligt med barnen. En annan gång efter det att vi firat Guns 70 års dag 1994 hade vi en fruktansvärt stormig hemresa. Det var den natten som Estonia förläste. Vi trivdes så bra tillsammans och många gånger var Gun och Börje hos oss i Helsingborg. Vi besökte även Margaretas syster Marianne med Åke i Härnösand.



Syskonen Carin, Johan och Birgitta med maken Per uppvaktar på 50-års dagen

Min 50-års dag firade vi med stort kalas för släkt och alla våra vänner i en festlokal i Påarp 1983. Det var roligt för mig att kunna samla alla mina syskon med sina makar. Kerstin och Conny arrangerade festen, lagade och serverade maten. Dessutom underhöll Conny med imitationer av Jussi Björling – *Nu är jag pank och fågelfri*, Lasse Berghagen – *Ding, dong* och Carola – *Främling*. Han hade alla kläder på från början, som han sedan tog av i lager efter lager. Hänfört jubel.

Förutom alla vänner i Helsingborg träffade vi mina målarvänner från Halmstad-tiden. Vi hade många målarträffar hos Anna-Maria Guldborn på Tjörn och i Stockholm, hos Georg Nilsson och Lars Jansa i Falkenberg, hos Molly Rudemar i Landskrona och på Ven och även i Stockholm samt Christina och Nisse Odebo i Surte. Det var en rolig och stimulerande samvaro.

Sofiero inbjöd hugade målare till Monet-vecka i parken i slutet av juli 1995. Jag var tveksam och vågade inte ge mig iväg, men Margareta manade på mig att delta. Och det har jag verkligen inte ångrat. Första året trodde många att man skulle måla som Monet och det blev smockfullt med stafflier runt näckrosdammen. Sedan ändrade man namnet till Målarveckan. På den efterföljande utställningen på Sofiero fick jag ställa ut två tavlor och båda blev sålda.

Vi var några där som fortsatte att måla tillsammans under hösten och då bildade vi en mindre grupp som antog namnet *Sofieromålarna Nio Målare*. Vi har blivit goda vänner och har hållit ihop sedan dess. Genom åren har vi målat tillsammans, först vid den årligen återkommande Målarveckan på Sofiero och senare från 00-talet och framåt även varje sommar under en målarvecka, som vi själva arrangerat på olika platser runt om i de sydsvenska landskapen. Vi har då också ordnat maten med inköp och tillagning i olika grupper. Herrarnas Chili con carne blev minnesvärd. Det var festliga middagar med sång och uppsluppna tävlingar. Till kaffet gick vi igenom dagens målningar med diskussion och frågor. Vi har också haft ett flertal samlingsutställningar. Vår första utställning var i Ängelholm redan i mars 1996.



Vännen Tage och jag seglade tillsammans i femton år. Efter ett par år anslöt även Karl-Axel "Kacke" Neiglick, Anne-Maries kusin, till besättningen. Vi gjorde mest Danmark, men även skånska syd- och Bohuskusten. Härliga minnen från kamratlig samvaro ute på öppet hav till Anholt och bort till Jylland.



Margareta uppvaktas i sängen på sin 50-års dag

Som jag minns det

Margareta 50-års dag firades med öppet hus hela dagen den 31 mars 1991. Det började med morgonuppvaktning, då alla fick plats i sängen hos Margareta. Ellari, Kerstin och Krister Hollander med Ida sjöng Al Capone och uppvaktade med champagne och rysk kaviar från St Petersburg. På eftermiddagen underhöll Emil på gitarr och skapade en härligt uppsluppen stämning.



Familjen 1991

Sommaren 1988 skulle vi göra en resa till Jersey tillsammans med Bengt och Sonja, men hon blev sjuk, så vi fick åka ensamma. På denna resa träffade vi några trevliga människor, som sedan blivit våra närmsta vänner. Det började med att vi gav oss ut tillsammans på Sing-a-long-kvällar på St Heliers pubar och hade mycket roligt där. På färjan hem över Öresund sa Toni och Gunnel Sjö att vi måste träffas och inbjöd till återträff i Växjö till hösten. Så bildades Jersey-gänget med de två andra paren Barbro och Rolf Billström, också i Växjö, och Inger och Björn Hesselbeck i Österskär. Vi har fortsatt att träffas hos varandra en långhelg varje höst och vår i tur och ordning i Växjö, Helsingborg, Österskär och senare även i Karlshamn, då Barbro och Rolf flyttat dit. Det är ju en prestation att kunna hysa tre par liggäster i sitt hem, men ett kärt besvär och vi har haft väldigt roligt. Med de fullspäckade programmen med kulturella upplevelser har det blivit en berikande kavalkad av goda och berikande minnen och vi har bättre fått lära känna några andra orter i vårt land.

Utöver dessa Jersey-träffar kom vi överens om att dessutom göra en resa tillsammans vartannat år. Vi började 1990 med Öst-Europas pärlor som Berlin, Prag, Budapest, Salzburg.

Två år senare arrangerade jag en minibuss-resa som startade i Harz och fortsatt till Rhen- och Mosel-dalen ända ner till Trier och Luxemburg.

1994 åkte vi på Medeltidsvecka på Gotland, som Inger ordnade. Vi deltog med liv och lust i medeltidslivet i dräkter som Sjös och Billströms hade fixat. Vännerna hade bett mig att lära dem något om målning. Sagt och gjort. Första kvällen inhandlades akrylfärger och penslar och första förmiddagen var det målarskola med färgcirkeln i det alltför vackra sommarvädret i vår lägenhet. Det knorrades en hel del, men på eftermiddagen tillhandahöll jag pannåer för praktiska övningar i badparadiset Tofta. Vi fortsatte att måla på Fårö. Toni blev så häftigt gripen av måleriet att vi fortsatte att måla i Visby. Vi har målat mycket tillsammans sen dess i alla år och han har utvecklat sig till en riktig konstnär.

Nästa resa gick 1996 till Santorini och Naxos, där Toni och jag målade i gränderna i olika byar och i hamnar. 1999 gjorde vi en minibussresa till Danmark, då Gunnar Nilsson kom med i gänget. På den resan upplevde vi den verkliga pärlan Äro och besökte Römö.

De många träffarna och resorna med vännerna i Jersey-gänget är en rik skatt med massor av roliga minnen.

Under alla dessa år kämpade Margareta tappert mot cancer. Redan vid nyåret 1983 drabbades hon av bröstcancer och opererades i mars. Sedan följde en tuff tid med strålbehandling i Lund och därefter behandling med cytostatika-behandling var 7:e vecka. Efter tre veckors återhämtning orkade hon med allt som vanligt. Margareta var strong och orkade arbeta ibland halvtid och senare även heltid.

Under behandlingsuppehållen passade vi på att ha gäster och att resa. Hennes läkare Per Ebbe Jönsson frågade alltid vart vi planerade att resa.... Det blev många resor, minst en varje år. Barnen var alltid hemma och tog väl hand om Emma och när barnen var utflugna ställde alltid min farbror Calle och hans Maggie upp som hundvakt.

Vi besökte Berlin under murens tid och upplevde den tyska tragiken. Två gånger var vi i Frankrike och var då också tillsammans med Carin och Lars i Paris. Vi cyklade i olika länder som i Danmark *Fra kro til kro*, sedan på Gotland och därefter på Kos, där vi *"närmade oss jordens innandömen"* vid heta källor. Vi uppskattade att resa till Medelhavsländerna. De blev både Cypern och en resa med Mia till Rhodos. Hon fick där utstå Stormästarens palats några gånger, sista gången vid hemlig utflykt för ungdomar. Vår femåriga bröllopsdag kunde vi fira på Azorerna, där jag hade jobb. Det blev också två långresor, en till Florida och en till Thailand.

När vi hade bestämt den resan till Margaretas födelsedag i mars 95, läste vi att *"ingen vettig människa åker till Thailand under den tiden"* men vi klarade av det och hade efter Bangkok en underbar vecka i Hua Hin. Just då födde Anki sonen Filip den 4 april. Vi skickade fax till Stefan, den lycklige fadern. Vi hade inte tänkt på tidsskillnaden så han blev omilt väckt mitt i natten. I juli firade vi semester tillsammans med Ankis familj i Apelviken och Margareta kunde då riktigt få pyssla om Filip.

I oktober 1994 bilade vi tillsammans med Ellari ner till Waterloo för att besöka Anna-Lena och Sten Palmquist i Waterloo. Vi gjorde stora marknaden i Bryssel, åt musslor och drack det goda ölet. Vi besökte också platsen för slaget vid Waterloo och dess krigsmuseum.

Som jag minns det

Vid hemkomsten från en kryssning i grekiska skärgården tillsammans med Anne-Marie och Tage mötte Anki oss på Hamntorget och berättade att vi hade haft inbrott. Det var många kära arvesaker som försvann och många av Margaretas smycken. Margareta la ner stor energi på att göra listor och vi besökte alla antikhandlare i stan och kunde spåra och få tillbaka flera klenoder. Man fick insyn i hur häleriet florerar. Men tjuvarna hade inte vandaliserat och skändat hemmet. De hade t o m försiktigt lagt ner ljusen, då de plockade med sig några ljusstakar. Det var nog en kvinna med i spelet, tror jag.



En go clown full av livslust

Resor gav oss stor stimulans och stor glädje och hennes goda humör gjorde att vi trots hennes sjukdom hade ett gott och lyckligt familjeliv.

Hösten 1985 genomgick Margareta en bröstrekonstruktion i två omgångar, då man tog vävnader från buk och lår. Sommaren 1991 fick hon metastaser i revbenen och hade svårt att sitta men var tapper och deltog med en gåstol i umgängeslivet. Fyra år senare hade hon blivit immun mot cellgifter och övergick till behandling av hormoner. Vid vårt Stockholmsbesök i samband med Inger Åmans 50-års dag 1995 drabbades hon plötsligt av en allvarlig inflammation. Ambulansfärd till Danderyds sjukhus. Efter några dagar orkade hon trots allt med resan med bil tillbaka till Helsingborg. Under 1997 avtog hennes krafter. Vi kunde ändå genomföra en resa med barnen till Teneriffa och fira hennes födelsedag där. En skön vecka i solen med bad och bilutflykt på ön och storsjöfiske för Hans-Olov. Hon fick sedan fin vård i hemmet och de sista två veckorna fick hon palliativ vård på Romares Stiftelse. Margareta lämnade oss den 15 juni 1997 efter 14 års strong kamp, djupt sörjd och saknad.

Bengt var ett gott stöd i sorgen under dessa år. Runt omkring mig hade jag de sex barnen och deras familjer som lättade upp sorgen. Birgitta och jag hade mycket kontakt, både vid hennes utsökta trädgårdsluncher i Lund och i Helsingborg. När jag lagade mat till gäster och hon inte var med, hade jag het telefonlinje till henne för gott stöd. Jag utmanade ödet med att ibland bjuda vännerna på tre-rätters middagar.

Träffarna med Jersey-gänget och Vårutflyktsgänget fortsatte liksom seglingarna med Tage och Kacke.

Målning med målarvännerna i "Halmstadsgruppen" under målardagar hos varandra och tillsammans med Toni betydde mycket för mig. Samtidigt utvecklades samarbetet och vänskapen med Nio Målare. Efter vår första samlingsutställning redan 1996 på Midgården i Ängelholm fortsatte vi med samlingsutställningar i Mölle Stationshus och på flera andra ställen.



Till min 65-års dag bjöd jag in och fyllde huset med släkt, alla vänner och alla gäng. Köket sköttes av Ellari, Birgitta, Anki och Cäthe. Carl-Fredrik sa att han anade att det var något med Ellari redan då, men det visste inte jag...

Carin och Lars bjöd generöst mina och Margaretas barn till Ingelas och Guillermos bröllop i Paris i april 99. Jag bjöd då i min tur alla mina barn och bonusbarn med respektive på en veckas resa till Paris. Vi bodde alla på samma hotell. Systrar Birgitta och jag kamperade ihop och vi gjorde Paris grundligt. Kvällen före bröllopet hade vi alla jämte Gösta och Birgitta på en drink i vårt hotellrum – 14 personer ! (Eva och Sven kom först senare.) Sedan fortsatte vi ner på kvarterskrogen för middag, då de anslöt.

Bröllopet stod i Svenska kyrkan med efterföljande stor middag under kryssning på Seine. Dans till jazzorkester. Vi hade sedan roliga dagar i Paris, först sightseeing med ungdomarna i Paris och guidning av Carin ute i Versailles och sedan med Carin

Som jag minns det

tillsammans med Gösta och Birgitta. Vi var mest på vänstra Seinestranden och insöp Parisatmosfären. Minnesvärd är lunchen på matgatan Rue Mouffetard.

Min gamle vän från Göteborgstiden Per-Åke PeÅ Walton ringde en dag. Jag blev mycket glad och vi tog upp kontakten. Vi har sedan träffats många gånger både i Helsingborg och i Göteborg, först med hans Agneta och sedan med Irene. Minns hans festliga rekapitulation av den revy han skrev och satte upp med sina elever på Burgårdens samrealskola i Göteborg. Till hans 90-års dag i oktober 2020 skrev jag denna drapa:

Fanfar för PeÅ 90 år

Till flydda tider återgår
min tanke än så gärna.
Jag minns det nästan som igår,
försöker här att våra minnen värna.

Vi möttes först då jag gick med i KGF
då spelte Du Chopin på denna första träff.
Du gav därefter gymnasietiden relief.

En ordförande Du var med karisma,
slagfärdig och med klarhet som ett prisma.

Du väckte min håg att filosofi studera
och fick oss att Strindbergs Påsk repetera.

Se´n fick Du en djärv idé
att fara till England och jobba på BBC,
våra vägar skildes, sån´ t kan ske.

Du återknöt vår vänskap under nittiotal
då visade Du vad i Götet hänt se´n Ada och Kal.
För minnen, vänskap och för Dig vi höjer vår pokal !

Våra första två år

Redan hösten 1979 hade jag lärt känna Ellari som Margaretas bästa väninna och vi umgicks flitigt genom åren och hade också fortsatt god kontakt under mina ensamma år efter Margareta. Den 12 juni 1999 var vi båda bjudna på middag hos våra gemensamma vänner Liza Armandt och Lasse Norling. Efter middagen följde jag Ellari hem till Hjälmshultsgatan och när jag skulle ta farväl frågade hon om jag inte ville följa med upp och ta en whisky. Det lät trevligt, jag blev så glad och efter en stund gav jag henne en kyss. På vägen hem förstod jag att Ellari var min kvinna. Dagen därpå kom Jersey-vännerna hem till Södertäljegatan för att starta vår Danmarksresa. Under hela den resan var Ellari i mina tankar och Jersey-vännerna sa det *var* något särskilt med mig. Väl hemma från den resan ringde jag Ellari och bjöd henne på Pålsjö krog. Veckan därpå, på Midsommardagen, bjöd Ellari på middag och dagen därpå cyklade och badade vi på Ven. Sedan träffades vi ofta hos varandra. Vi hade fått tycke för varandra. Nu citerar jag 1999 års jultrev:

”Vi började ’kila stadigt’ precis när Ellaris fyra-veckors semester stod för dörren – en semester Ellari helt tänkt ägna åt att utveckla sitt golfspel. Nu blev det inte så.... Sommaren var härlig med många salta bad ända in i september, ibland på nyöppnade Tropical Beach mitt i sta’n. Det blev också många grillkvällar hemma i våra trädgårdar på Södertäljegatan eller på Hjälmshultsgatan, där vi då kunde samla barn, barnbarn och våra vänner ikring oss.”



Ett sånt välkomnande

Som jag minns det

Jag fick ytterligare en ny familj med Ellaris barn, Klas och Marie och deras familjer. Det är fascinerande att följa hur familjerna växer och utvecklas med barn och barnbarn. Och vänkretsen har vuxit med Ellaris vänner, som blivit mina vänner.

En annan stor händelse vår första sommar var H99, den succéartade bostadsmässan i Norra Hamnen. Vi besökte den flera gånger med tillresta vänner och några kvällar drog vi oss ner dit för att ta ett glas vid kajpromenaden och träffa flanerande vänner. En kväll samlade vi några vänner till en danssupé på sommarrestaurangen Parapeten, vackert belägen nere vid Sundet.

I slutet av oktober bjöd jag med Ellari på Rotarys vin- och konstresa till Toscana. Så här beskrev jag resan i Rotarys tidning Rotary Norden:

”Resan präglades förutom av vin och kulinariska upplevelser i hög grad av mötet med det toscanska landskapet och med några av konstskatterna, som detta härliga kulturland är så rikt på.

Vi bodde på ett vinslott strax söder om Florens mitt i Chianti-distriktet och gjorde flera dagsutflykter med buss till olika medeltida fästningsstäder som t ex San Gimignano. Vi besökte vingårdar, badade i termalbad och upplevde det omväxlande och starkt kuperade landskapet med vinfält, olivlundar, strama cypresser och vida pinjer i för det mesta härligt sommarväder. Besök gjordes också i kulturstäder som Pisa, Siena och i synnerhet Florens med sina överväldigande rika konstskatter.

I 1999 års vinresa under tiden 23-30 oktober deltog totalt 44 personer, varav 24 rotarianer från 16 rotaryklubbar från Ystad i söder till Järfälla i norr. Med på resan var också två kockar från Helsingborg, Torbjörn Lagmark och italienfödde William Sale. På hemmaplan står de för det lekamliga vid två Helsingborgsklubbars lunchmöten. Under resan bjöd de på kulinariska höjdpunkter som en sexrätters och en niorätters (!) middag och en väl tilltagen pick-nick med bl a grillad vaktel. En kväll hade vi Intercountry-möte med Firenze Rotary Club med tillfälle till förbrödring med våra italienska värdar och deras damer.”

Detta möte gästades även av distriktsguvernören. Han höll ett extremt långt tal på italienska och plågade oss i mins en-och-en-halv timme. När vi uppfattade ord som *finalmente* eller *come conclusione* spetsade vi öronen, men förgäves. Det var falskt alarm...



Frukost med La Margaritha-gänget

Vi var några par som blev förlagda vid sidan av vinslottet i en angränsande slottsliknande villa, La Margaritha tillsammans med kockarna Torbjörn Lagmark och William Sale. Vi hjälpte dem att plocka oliver och smultronliknande bär, som vi doppade i choklad till niorätters middagen och vi skötte med nöje också serveringen vid denna middag. Vi hade ibland trevliga luncher med dem i vår villa och någon gång uppsluppna nachspiel. Vi blev så goda vänner, kallade oss Margaritha-gänget eller La Famiglia och vi fortsatte sedan att träffa våra nya vänner efter denna resa hos varandra.

Efter denna härliga resa friade jag till Ellari och fick ja. Vi förlovade oss den 11 december 1999 för att inte kollidera med Nobeldagen.



Och vem tog kortet, undrade Josef.

Som jag minns det

Under våren 2000 började vi spana efter en ny bostad. Vi ville inte bo kvar på Södertäljegatan med väggar så fulla av goda minnen utan bygga vår egen framtid. I maj 2000 fann vi vårt drömhus på Östhammarsgatan 7. Redan när vi sett halva huset var vi ”sålda” och fick nypa oss i armen för att inte verka för entusiastiska.

I slutet av maj blev vi också sambos på Södertäljegatan. Jag slutade då mitt arbete på J&W och Ellari gick i pension ett halvår senare. Vi blev då ett friherrepar med all frihet i världen. Hela sommaren hade vi huset till försäljning. Med tanke på alla visningar var det alltid finstädat inne och trädgården hölls välansad. Ellari tillbringade flera kvällar efter jobbet med att packa ihop sin lägenhet och i september gick flyttlasset från hennes lägenhet med hjälp av barn och barnbarn i staden. Ellari hade ordnat en gryta i nya huset för 14 personer och alla undrade sedan var mina saker skulle få plats. Från Södertäljegatan gick nästa flyttlass den 20 oktober och samma tappra skara lyckades då klämma in mina grejor.

På tomten fanns en redskapsbod, en Friggebod med jordgolv. Vi bestämde oss för att vinterbona och bygga ut den till en kombinerad målar- och gäststuga. Det blev nödvändigt att gräva djupt under huset för utrymme för bjälklag, krypgrund och dränering. Det blev 14 m³ som i väntan på borttransport lades ut som min ”skyddsvall” för Ellari runt tomten innanför häcken. Vår gode vän Tage byggde och vi hjälpte till. Då föddes idén att hålla en konstutställning på påsken 2001 i den nya Målarstugan. Tage anammade denna utmaning och på fem intensiva veckor slutfördes bygget. Ellari och jag fick då lägga in isolering på kvällar och nätter, så Tage kunde fortsätta nästa dag.



Tage jobbar och jag stöttar huset eller tar igen mig...



Ellari isolerar på natten



och jag schaktar på dagen

Till konstutställningen blev det även ”galleri” i garaget och i Ellaris keramikverkstad med vitmålade spånskivor. Sista spånskivan målades vid 3-tiden natten före vernissagen.

Jag fick blodad tand efter mer än 100 besökare och fortsatte med vårutställning nästa år. Året därpå 2003 ställde också Ellari ut keramik i sin nya keramikverkstad, där hon installerat drejskiva och stengodsugn. Vi fortsatte med vårutställningar tillsammans t o m 2012 med undantag av två år. Sedan har vi haft påskutställningar på Galleri Tegelbruket i Rydebäck och sommarutställningar på galleri Hoddan i Lerberget. Vi vaktade alltid dessa utställningar – det blev som en ”semestervecka” – frikopplade från alla vardagsbekymmer hemmavid. Den sista utställningen hade vi i Lerberget 2016. Då fick jag ljumskbräck p g a av alla lyft med bord och bänkar, som behövdes till utställningslokalen.



Det har varit mycket stimulerande att ordna dessa utställningar. Det har gett tillfälle till många lättsamma träffar med släkt och vänner. Det har också inspirerat oss i våra strävanden med keramik och målning.

Som jag minns det



Birgitta, kusin Lasse och Rita Juhlin på vår utställning i garaget.

Målning, konstutställningar och målarresor

Målning har varit ett dominerande intresse och engagemang under många år. Jag har deltagit i många sommarkurser, framförallt tvåveckorskurserna i Gerlesborg, på Ölands Skogsby och i Provence. Man är då helt uppslukad av måleriet och får brottas med färg och komposition, inspirerad av goda lärare och i trevligt målarsällskap. Vintertid har jag också gått på några kvällskurser här i Helsingborg.

Jag höll länge kontakten med mina gamla målarvänner från Halmstad och än en gång kunde jag nu tillsammans med Ellari stå för en långhelg med målarvännerna hemma hos oss, då vi fortfarande bodde kvar på Södertäljegatan.

Samtidigt utvecklades samarbetet och vänskapen i målargruppen Nio Målare. Efter vår första samlingsutställning redan 1996 på Midgård i Ängelholm fortsatte vi i flera år med samlingsutställningar i Mölle Stationshus och på flera andra ställen. Det var en intensiv tid i början på 00-talet, då jag även hade egna utställningar tillsammans med Ellari och hennes keramik i personalmatsalar hos olika företag och på bibliotek.



Paus med Toni och Gunnel under en målarvecka på Sofiero

Under de årliga Målarveckorna på Sofiero har vi i Nio Målare sedan den första veckan 1995 träffats en eller ett par dagar och haft gemensam fika under akacia-trädet.

2000 ordnade vi våra första målardagar på Norrebro på Ven och sedan har vi varje sommar fortsatt med dessa målardagar. Flera gånger har vi varit på Ven, Skillinge och Skanör och dessutom på flera andra platser runt om i de sydsvenska landskapen. Vi har själva ordnat maten med inköp och tillagning i olika matlag. Herrarnas Chili Con Carne på Tofta Gård utanför Ellös 2009 blev minnesvärd. Till kaffet har vi brukat gå igenom dagens målningar med diskussion och frågor.

Toni och jag har dessutom målat tillsammans många gånger hemma hos varandra samt i grekiska övärlden, på Öland och ett par gånger i Blekinge skärgård.

Vid Ellaris och mina fjällvandringar och på våra resor till Medelhavet har jag också haft med mig mina målargrejor.

Bröllop och bröllopsresa

När vi fått Målarstugan färdig och haft den första konstutställningen kunde vi planera för vårt bröllop. Vi planerade att gifta oss i Sorrento i Italien. Vi ville vara väl förberedda, så vi gick på en nybörjarkurs i italienska under våren. Det visade sig emellertid att det skulle bli så krångligt med bröllop utomlands, varför vi valde att gifta oss på Citadellet i Landskrona.



Foto Lars Norling

Vigseln ägde rum den 12 maj 2001 i ett vackert torn på Citadellet med våra vänner Liza Armandt och Lars Norling som vittnen. Det var en strålande, varm och vacker vårdag. Efteråt vandrade vi runt i strandpromenaden och blev bröllopsfotograferade av Lars. På Östhammarsgatan stod plommonträdet i överväldigande vit blomning och vittnena bjöd på champagne innan vi for iväg till bröllopsmiddagen på Pålsjö krog – återvändande till vår första ”brottsplats”. Vi hade beställt hummer till förrätt, men de hade glömt den i frysen... Det kan betyda lycka och det har ju stämt. I den vackra vårvällen kunde vi flytta ut på restaurangens strandterrass mot havet.

Som jag minns det

Två dagar efter bröllop flög vi iväg på vår bröllopsresa till Sorrento och Rom. I Sorrento bodde vi på Hotel Continental, som ligger på klippkanten mot havet. Därifrån gick en hiss ner genom berget till badplats och marina. Vi besökte Capri med Blå grottan och AnaCapri med Munthes fantastiska San Michele. Vi gjorde också sköna utflykter till Amalfi och Pompei.

Sedan fortsatte vi en andra vecka i Rom och gjorde sta'n grundligt med alla de märkliga konstmuseerna i gamla adels- och kardinalspalats.

Vid Jersey-gängets resa till Skottland i augusti blev vi grundligt firade av vännerna på färjan till Newcastle. De hade t o m ordnat så orkestern spelade upp en egen brudvals för oss. På hemresan från Newcastle kom en liten flicka fram till oss. Hon hade varit med på utresan och hade då sett oss dansa. Och nu bad hon oss: "Kan ni inte gifta er en gång till!" Och så var våra första två år till ända.

Fjällvandringar och långresor till Medelhavet - med målning



Foto Ellari

Foto Olof

Lättklädda i Oviksfjällen 2005

Vi älskar att resa och vi har haft förmånen att kunna göra många resor. Resor till främmande miljöer och länder ger så många upplevelser i mötet med det annorlunda. I september 2001, när myggen försvunnit i fjällvärlden, gjorde vi en fjällvandringsvecka vid Grövelsjön i Dalarna. Vi hyrde en stuga, hade eget hushåll och gjorde en vandring varje dag på så där en 15 kilometer. Det föll så väl ut att vi följande år gjorde vandringar, längre och längre norrut, först i Härjedalen i Ramundberget och i Ljungdalen för att 2005 avsluta i Höglekardalen i Oviksfjällen i Jämtland, då Ellaris knän sa ifrån. På vägen upp till fjällen hälsade vi alltid vi på hos Eva och Sven i Storfors och på hemvägen gjorde vi en del av Norge på väg till Sten och Merethe i Fredrikstad. Ett år besökte vi den märkliga gruvstaden Röros. Efter Oviksfjällen körde vi hela vägen ner genom Norge från Trondheim, överkorsade flera norska fjordar, for utefter norska kusten och besökte flera kuststäder, särskilt minns vi Ålesund – denna pärla med många hus i jugendstil. Vi körde

genom många och långa vitmålade tunnlar, behagligt svängande. Vi körde också den vackra *Atlanterveien*, som svingar sig upp på höga broar mellan öar och kobbar i det norska havsbandet. En stark och mycket vacker upplevelse av detta vackra land.

Vandringsblodet drev oss senare efter några års uppehåll till båtluftning i den grekiska övärlden 2008 och 2009. Man åker färja mellan öarna och på kajen är det lätt att få logi av de många som står där och raggar logigäster. På öarna vandrade vi runt, badade nakna i ensliga vikar och klättrade upp till högt belägna kyrkor och kloster.

Ellaris 65-årsdag beslöt vi fira med en långresa till *Andalusien*. I tre veckor bodde vi i *Nerja*, öster om Malaga. Ellari plockade vita rundslipade stenar på stranden och gjorde halssmycken med handknutna garn och jag målade. Vi gjorde utflykter till Gibraltar och i Granada besökte vi det obeskrivligt vackra Alhambra på väg till Kerstin och Krister Hollander i Alicante. Sista veckan avslutade vi med en rundresa bland Andalusiens kulturstäder: Cordoba, Sevilla, Jerez de la Frontera, Ronda och Malaga. Otroliga kulturminnen bland moskéer, katedraler, slott och andra historiska byggnader.

Det här var ett upplägg som passade oss utmärkt som vi använde oss av vid följande års resor. På *Sicilien* bodde vi först i en olivlund i det vackra *Taormina* och avslutade sista veckan med en tur runt hela ön och såg enastående grekiska, romerska, och normandiska kulturminnen. Vi kom en söndag till ett öde, soldränkt *Palermo*, tittade som hastigast på sta'n och det tomma operatorget och hade tänkt fortsätta ut till en badort. Men då fick jag se att det var ett gästspel med baletten från Staatsoper i Dresden. Vi lyckades få biljetter till denna kanonföreställning med *Ravels Daphne och Chloé*, *Debussys En fauns eftermiddag* och *Stravinskys Våroffer*. En så'n upplevelse! Vi behövde då hotellrum, frågade på ett ställe invid torget och blev först nekade, men när jag sa att vi ville ha rum för två nätter, då gick det bra. Vi såg nog mycket förälskade ut!!

Året därpå bodde vi först i en lägenhet i *Lavandou* vid Medelhavet, målade, badade och handlade maten på marknaden och gjorde sedan hela *Provence*: Nice - Menton - Monte Carlo - Nice - Aix - Arles - Camargue - Nîmes - Avignon - Apt - Antibes - Nice. Fantastiskt att ha fått uppleva allt detta!

Några år senare när vi gjorde *Barcelona* blev vi mycket förtjusta i den staden med Las Ramblas och Gaudis märkliga byggnader. Vi bodde sedan också i charmiga *Tossa del Mar* på Costa Brava och gjorde utflykter till Salvador Dalis märkliga museum i den gamla teatern i Figueres och besökte även hans bostad i Cadaqués.

Vi har kunnat fortsätta att resa flera gånger varje år och det har berikat oss med massor av upplevelser och intryck. Med lite förutseende och god tur har det alltid avlöpt väl utan några större missöden. Att göra resor ser jag som goda investeringar i värdefulla och berikande minnen.

Sundsgårdens Folkhögskola – Konst och kulturreSOR

Hösten 2002 anmälde vi oss till en kulturskola på Sundsgårdens Folkhögskola strax utanför Helsingborg för 55 plussare. Det var förmiddagslektioner med lång fikarast måndag till onsdag. Ofta stannade vi kvar på lunch och hade sedan eftermiddagen fri. Man fick delta i två år. Vi hade utmärkta lärare. I samhällsorientering hade vi Sven Gunnemo, i livsåskådning Gunnel Andersson och i data Synnöve Larson. I konsthistoria hade vi Kent Holmberg, som trots sin starkt nedsatta syn föreläste och berättade inspirerande om konst från grottmålningarna fram till det senaste inom postmodernismen. För Eva Svensson ägnade vi första året åt skånsk och dansk historia och kultur och det

andra året åt anglosachsisk historia och litteratur. Vi gick då igenom alla nobelpristagare i litteratur på engelska språket. Vi gjorde också flera skolutflykter till Hilleröd, Köpenhamn och Arken, Helsingör och även Göteborg och Landskrona under dessa år.

När vi höll på med Irland föreslog Ellari att vi skulle göra en studieresa dit, vilket medförde att vi under jullovet fick börja planera en resa dit. Men Eva Svensson, som studerat vid Trinity College i Dublin blev så intresserad och hon tog över. Hon arrangerade en fantastisk innehållsrik studieresa till *Irland med rundtur* till Belfast, norra Irland, Galway med de karga omgivningarna i Connemara, Burren, Cliffs of Moher och Arran Islands. Det var roligt att Ellaris bror Pelle med hustru Eva kunde vara med på denna resa.

Efter Sundsgården 2004 har elva damer sedan dess fortsatt att träffas första tisdagen i varje månad och kallar sig följdriktigt för Elvorna. De har endast gjort uppehåll för pandemin under dessa år.

Redan före Sundsgården lyckades Ellari och jag komma med på Kemiras konstförenings *konstresa till Danmark, Schlesvig och Lübeck* med Per Nyström som kunnig reseledare. Jag blev efter denna resa så intresserad av att fördjupa mig i konsthistoria att jag under fyra år följde Per Nyströms utmärkta föreläsningsserie över hela konsthistorien.

2009 genomförde vi en *stor konstresa till Italien*. Vi började i Rom och fortsatte sedan genom Umbrien och Toscana upp till Siena och Florens. Vi besökte 14 gamla bergsstäder, alla med rika konstskatter i katedraler och i andra historiska byggnader. Renässanskonstens utveckling i Italien är helt bedövande.



Umbrien från vårt hotellrum i Todi

Andra dagen kom vi till Todi. In på turistbyrån där vi fick ett tips om logi på Via San Lorenzo 3. Citerar dagboken: "När vi går där på gatan säger ett ungt par att vi just passerat nr 3 och då kommer värdinnan ut ur huset för att lämna det. Vilken tur vi hade. Det visade sig vara ett gammalt adelsresidens från 1500-talet. Vi fick ett sagolikt vackert rum med en underbar utsikt ut över det gröna Umbrien. En helt magisk upplevelse. Den förtjusande värdinnan bodde där i 7:e generationen. En ung man bar vänligt upp våra

väskor för den magnifika trappan.” Frukosten intogs i den vackra 1500-tals matsalen och värdinnan bjöd på hembakat matbröd och sockerkaka.

Det regnade nästan hela tiden under denna 17 dagar långa resa i mitten av april. Vi klarade det bra för i kyrkor och i museer regnar det inte in. Vi hade på hela tiden endast kunnat äta en lunch och en middag utomhus i Rom, medan det i Sverige rådde högsommarväder.

Resor till Serbien och Montenegro

Ellaris svärdotter Elena kommer från Serbien och vi har gjort resor dit för att hälsa på Elenas mamma och släkt i Belgrad och i Slatina, familjens bostad invid Donau, ca 30 mil öster om Belgrad. Vi har även andra år besökt hennes sommarbostad Dobra Voda (Gott Vatten) i Montenegro med de underbara baden i Adriatiska havet.

Skidresor med Friskis och Svettis-gänget

Redan 1998 följde jag med Friskis och Svettis på bussresa till franska alperna. Man reste i sovbus på fredagskvällen. Efter kvälls- och middagspaus nere i Tyskland byggde chaufförerna om bussen till liggflak i två plan. Man stuvade in sig huvud mot huvud och fötter mot fötter. Men det var ett farligt arrangemang. Man kan lätt tänka sig röran redan vid en häftig inbromsning. Senare begränsades hastigheten för sådana busstransporter till 80 km/tim och då blev det inte genomförbart. De sista åren flög vi därför ner till Geneve.

Emellertid trivdes jag bra med bussresorna. Utvilad kröp jag ur bussen på lördagsmorgonen till en välkomnande frukost och sedan klädde alla om i någon bar och kunde direkt börja åka skidor. Man fick på så sätt åtta skiddagar, eftersom vi först åkte hem på lördagskvällen. Skidresorna fortsatte varje år och vi blev snart ett trivsamt kamratgäng. Jag fortsatte att hänga med på dessa resor ända till Madonna di Campiglio 2011 vid 77års ålder. Då besegrade vi tillsammans Madonnas brantaste svarta pist. Om man ramlade där rutschade man helt enkelt ner för hela branten. Jag skulle nog ha fortsatt, men jag fick diskbråck nästa höst. Och numera gör jag bara mina enkla ”Vasalopp” på Vasatorps golfbana utanför Helsingborg de år då det finns någon snö. Men jag minns en gång då jag åkte skidor där 12 gånger i mars månad! Snacka om klimatförändring!

Det blev också några resor med Friskis och Svettis till Hemsedal och Hafjell i Norge. Ellari och jag gjorde också två resor för längdåkning till Orsa. Grönklitt och till Hovfjellet norr om Torsby i Värmland.

Rotary

Utöver vinresorna till Alsace 1998 och Provence 1999 ordnade min Rotaryklubb en konstresa till Wien 2007. Att under en vecka med goda vänner få njuta av alla konstskatter i denna ljuvliga stad är ett privilegium. Dessutom kryddat med en konsert i Musikverein – platsen för de årliga nyårskonserterna.

Vår Rotaryklubb hade under många år ett givande utbyte med Lübeck-klubben. Vi turades om att vartannat år inbjuda till gästmöte. Margareta och jag deltog från 1994 och fick många goda vänner i Lübeck genom åren och sedan har Ellari och jag fortsatt. Världklubbarna bjöd på logi i sina medlemmars hem och ansträngde sig till det yttersta med topparrangemang. I Lübeck var det alltid Niederegger marsipan på huvudkudden. De senaste gångerna ordnade Michelle Rockström-Schulz, Anders Pählman, Ellari och jag

Som jag minns det

mötena. Först 2007 hos Mor Cilla i Arild med förläggning i alla annexen där och med tillfälle till morgonbad.

Efter återbesöket i Lübeck med deras fantastiska julmarknad tog vi följande år lämpligen emot dem i nya Hansestaden Jakriborg söder om Lund. Ellari fick en välförtjänt eloge av generalen Ernst Lissina för hennes sätt att leda den långa konvojen av tyska bilar till Helsingborg. Middagen i den vackra sensommarkvällen på Havsbris i Domsten med musikkvartett, operasång och dans var en härlig upplevelse.

Lübeckarna bjöd nästa år 2010 på ett magnifikt möte med bussresa till Hamburg och professionell visning av det storartade Hamburg Hafen-projektet avslutat med buffé på kryssning i Hamburgs stora hamn. Tyvärr förstod inte de yngre rotarymedlemmarna att uppskatta detta synnerligen givande utbyte, varför vi var tvungna att lägga ner denna verksamhet. Vi har efter detta träffats någon gång, men det är med sorg jag konstaterar hur svårt det är att hålla kvar en givande vänskap. Det behövs två parter för att det skall hållas levande.

1997-98 var jag klubbens president.

Familjer och vänner

Ellari och jag samlar en stor krets omkring oss med tre familjer, mina barns, hennes barns och mina bonusbarns familjer.

Ellaris bror Pelle och hustru Eva i Kungälv träffar vi ofta vid veckoslutsbesök hos varandra. Vi trivs med att göra resor tillsammans och utöver Irland har vi gjort St Petersburg, västra Turkiet och Sydafrika med safari.

Mina syskon Carin och Johan bor i Göteborg och vi träffas också ofta. När Carin fyllde 90 ställde hon till ett stort och flott kalas i Göteborg för alla våra föräldrars ättlingar, dvs för syskonen och deras barn och barnbarn.



Hip, hip, hurrah

Birgitta älskade lövsalsfester i sin trädgård - här med bl a Jan och Lillemor Carlestam

Ellaris barn finns i vår närhet och dyker ofta upp på spontanbesök över en fika. Klas och Elena flyttade ner hit från Stockholm 2009. Marie och Pelle bor på en gård i ute i Sjunkamossa nära Örkelljunga.

Mina barn och deras familjer - Ann och Lars-Olof i Stockholm, Eva och Sven i Storfors i Värmland och Sten i Fredrikstad i Norge – kommer alltid på besök sommartid och ibland även till Påsk och Jul och vi besöker dem.

Mina tre bonusbarn och deras familjer Hans-Olov och Cäthe, Anki och Fredrik och Mia och Anders, bor alla i Helsingborg och vi träffas som regel på barnbarnens födelsedagar och firar jul omkring lillejulafton med hela Forsmanklanen.



Med nära och kära på vår sommarfest - Ann och Marie närmast.

Alla dessa våra familjer bjuder vi in till vår årliga sommarfest i trädgården med inledande trekamp. Vi har alltid haft tur med vädret och kunnat sitta till bords ute i trädgården...

Till min 75 årsdag bjöd vi in våra syskon och alla våra barn och barnbarn till firande med övernattnings på Sörgården i Eket utanför Örkelljunga. Det ösregnade, tipspromenaden fick avkortas och på söndagen utnyttjades gymnastiksalen till innebandy turneringar i olika generationer. Vi tycker att det är viktigt att våra barn och barnbarn i de olika familjerna får träffas och lära känna varandra.

Det är en stor tillgång att vi på så sätt kan följa barnbarnens uppväxt och utveckling och väg ut i livet. Nu växer kretsen ytterligare med barnbarnens sambos och barnbarns barn. I skrivande stund har Ellari tre barnbarns barn och jag har ett bonus barnbarns barn.

Vi håller fast vid våra gamla vänner. Vi saknar Anne-Marie och Tage Landin, som lämnat oss. Kvar i vårutflyktsgänget är då vännerna Bengt och Gunvor Persson/Almgren, Sven och Berit Olsson och vi träffar dem kontinuerligt även utöver de traditionella evenemangen: vårutflykten och nyårsfirandet. Under pandemin har vi fått inskränka oss till luncher.

I Jerseygänget kände flera att det blev betungande att ha tre par som liggäster över en långhelg. Vi fortsatte i stället att träffas på annan ort, vald och arrangerad av ett par.

Som jag minns det

Först gjorde vi Karlstad med Lars Lerins härliga Sandgrund. Ellari kunde då också visa sin barndoms- och ungdomsstad. Vi fortsatte sedan med Skagen och därefter visade jag min barndoms- och ungdomsstad Göteborg för vännerna. Numera har gänget decimerats, men vi fortsätter med uppfriskande möten tillsammans med Gunnel och Toni Sjö i Växjö och här hos oss.

Vännen Peå Walton och hans hustru Irene försöker vi hälsa på när vi passerar Göteborg.

Vänkretsen minskar, men vi försöker hålla fast vid vänner från gamla tider som Kerstin och Krister Hollander och Rotaryvännerna Agneta och Bosse Larsson och Gunilla och Anders Pahlman. Pandemin-sommaren 2020 kunde vi ha middagar för ett par i taget på vår terrass.



Ellaris 80-års fest med Kajsa

Kajsa herself

Ellari fick inte röra sig från bordet, då barnbarnen Jason och Josef samt dottern Marie skötte hela festen med inköp, tillagning och servering.

Ellari hade i några år en bild på kylskåpet på en söt Cavapoo-hund (korsning mellan Cavalier King Charles och Pudel). Jag var länge mot att vi skaffade hund, men så kom jag att inse hur bra det är för hälsan att ha en hund och det beslutet har jag sannerligen inte ångrat. Lilla Kajsa, snart 6 år, är en förtjusande stark personlighet, intelligent och med stor integritet. Hon är fortfarande lekfull och följer matte som en skugga och hon får separationsångest om Ellari och jag på en promenad måste gå åt olika håll. Hon utstrålar annars trygghet och harmoni, som också påverkar oss.

Efter min farbror Carl-Johans död bestämde Maggie sig 2010 för att flytta till ett äldreboende. Vi hjälpte henne med att förbereda flytten. Det blev jättemycket att ta hand om. De hade sparat på allting. Kusin Annika med man Anders Lundmark kom ner från Uppsala två helger i rad och hjälpte till. Kusin Anna-Brita Schygge skötte allt det administrativa. Detta flyttarbete gav oss förnyad och fördjupad kontakt.

Studielust

Ända sedan jag vaknade upp i tredje klass med geografi och matematik som älsklingsämnen har studielusten följt mig. Det är alltför lockande att slå sig ner vid datorn och skrivbordet, men tack och lov har jag trädgård och lusten till resor i blodet.

Franska språket

Redan under Chalmerstiden kände jag lockelsen till det franska språket. Jag gick då på en kvällskurs för den i Göteborg välkände och skicklige pedagogen René Modiano. Han lärde ut några eleganta och bra grammatikaliska knep. Efter skilsmässan har jag sedan ungefär vart tionde år försökt friska upp min franska. Vid millennieskiftet följde jag radions och TVns utmärkta kurs Pique-nique 3 och deltog också i en veckoslutskurs på Visingsö.

2010 hade jag börjat en brush up kurs i engelska för Gunilla Grimsland, då jag fick höra att hon också hade en kurs i franska. På cykelturen hem bestämde jag mig att hoppa på denna ”utlagda bricka”. Och på den vägen är det. Efter fyra år för Gunilla fortsatte jag för fransyska Maryse Pugin och sammanlagt har jag nu läst franska i elva år. På senaste året har undervisningen skett på internet via zoom och då har vi läst och diskuterat böcker.

Efter första året med Gunilla fick jag lust att åka ner till Frankrike och gå på en 14-dagars intensivkurs i franska. Jag har varit i Antibes två gånger, i Aix-en Provence, i Hyères, i Nice och i Montpellier. Jag har valt att bo i familj för att få tillfälle till övning och hela tiden hålla mig i min franska bubbla. Under frukostar och middagar blev det tillfälle till samspråk. Att bo i familj har utfallit mycket växlande. Första året hos ett ungt förälskat par, som gav blanka tusan i mig, andra året på en bondgård utanför Antibes med middagar i deras trädgård. Middagarna blev livliga, då samtidigt bodde där också två andra studerande. Tredje året var jag hos en änka i Aix. På lördagkvällen inbjöd hon mig att delta tillsammans med hennes väninnor i deras samkväm. I Hyères var jag med på den svenska Pique-nique klubbens sommarkurs. Men vi pratade bara svenska med varandra. I Nice hamnade jag hos en äldre man, rasist och Marine Le Pen anhängare. För att undvika obehagligheter upptäckte jag att Churchill var en gemensam vän och vi hade intressanta historiska samtal under måltiderna. Han måste ha uppskattat mig så att han inför hemfärden körde mig till flygplatsen, vilket normalt inte ingår i vistelsen. Det sjätte året bodde jag i Montpellier hos en änka och vi följde med spänning det franska presidentvalet, som Macron vann.

Efter kursen i Aix kom Ellari ner till Marseille, där vi först tillbringade några dagar. Vi hyrde bil och körde, efter att ha besökt Paul Cézannes ateljé i Aix, i hans fotspår. Passerade utefter Mont Saint Victoire till Saint-Maximin-La-Sainte-Baume, en gammal charmig fransk småstad. Där ramlade vi formligen på ett hotell inrymt i ett gammalt kloster intill den stora katedralen. Vi fick en munkcell med badrum och utsikt ner över den vackra klostergången. Efter ett par dagar fortsatte vi ner till Cassis, där vi bodde i det gamla impressionisthotellet Le Liautaud nere vid kajen, Cassis är en upplevelse med hamnen och Calanquerna, de vita kalkstensvikarna, som djupt skär in i landskapet. Vi besökte även La Ciotat, känt för bröderna Lumières första filmvisning i den ännu bevarade första biografen i världen.

Ellari kom också ner till Montpellier efter min kurs där. Vi genomkorsade Frankrike från Medelhav till Atlant. Det blev en mycket innehållsrik resa med besök i flera medeltida städer med historisk charm: *Carcassonne* med det sönderrenoverade slottet i Disney-stil, *Albi*, Toulouse-Lautrecs födelsestad med biskopsborg, som också inrymde ett utmärkt Toulouse-Lautrec museum. I *Toulouse* gästade vi Ingela, Nina och Daniel några dagar över Kristi Himmelsfärdshelgen. Ingela visade oss sin stad i mördande värmebölja. Färden fortsatte till *Sarlat*, där vi hade turen att komma just när en

Som jag minns det

av Frankrikes största marknader ägde rum. Det var inga dåliga grejor som dukades upp, gåslevertryffel t ex. Den imponerande anläggningen *Lascaux II* ligger inte långt därifrån. Man har byggt upp en exakt kopia av den berömda Lascaux-grottan, som måste skyddas för nedbrytning av besökares utandningsluft. Detta är en världsattraktion med massor av besökare. Vi passerade *Perigueux* och följde Dordogne-dalen på väg till *Bordeaux*, Vi bodde bara ett kvarter från Grand Théâtre och blev mycket förtjusta i denna vackra klassiska 1700-tals stad vid floden Garonne. På väg söderut utefter atlantkusten passade vi på att bestiga de enorma sanddynerna i *Dune du Pilat*. Resan avslutades med några baddagar i fashionabla 1800-tals *Biarritz*.

För tre år sedan arrangerade Stadsbiblioteket ett språkår med start med franska språket i januari. Ett bibliotek, i sta'n inbjöd intresserade till språkcafé. Vi var några francofiler som kom dit och nu är vi ett gäng på fyra herrar och fyra damer som träffas en timme i veckan för prat om ditt och datt. Detta språkcafé är så stimulerande, så jag har kunnat slopa språkkurserna i Frankrike. Under pandemin har vi träffats via zoom och då också börjat läsa och diskutera böcker.

Jag kan väl hyggligt läsa och skriva franska, men det har inte lyckats mig att komma över den latinska barriären med att obesvärat prata à la Française. Att uppfatta franska i radio och på Tv är mycket svårt.

Stort släktintresse

Mitt intresse för släkt och genealogi väcktes tidigt genom föräldrarnas stora släktintresse. Redan i unga år lärde jag känna de flesta av mina många kusiner då föräldrarnas syskon med familjer kom på besök till Hällesdalen. Sedan var jag ofta på Tybble hos mormor och moster Dagmar eller i Nockeby och träffade kusinerna där.

Släktföreningar och Släktmöten



Syskonen Sjöstrand utanför Barnarps Prästgård vid första släktmötet 1959

*Fr v: Ville, Kerstin, Arvid, Brita, Elsa, Ina, Olle, Birger, Gösta och Carl-Johan.
Bertil, Eva, Nils och Pehr var avlidna och Sture deltog ej i detta möte.*

Farbror Wilhelm Sjöstrand tog initiativ till att bilda *Släktföreningen JJB Sjöstrand*. Första mötet ägde rum 1959 i Barnarp, där farfar JJB verkade som kyrkoherde. Det var stort deltagande bland syskon och bland den då unga kusingenerationen. Sextio år senare ägde det 21:a mötet rum i Gårdsby utanför Växjö, där farfars farfar Theodor Sjöstrand verkat som komminister. Kusinerna har då hunnit bli far- och morföräldrar.

Från 1984 till 1998 hade jag förmånen att vara föreningens ordförande.



Syskonen Carlestam på Bengtas 50-års fest 1948 i åldersordning från vänster: Torsten, Bengta, Dagmar, Tage och Bengt. Andre sonen Åke dog i unga år 1934.

Morbror Bengt och moster Inga Carlestam tog initiativ till en släktträff 1969 på Svartå Herrgård för Per Nilsa-släkten, dvs alla ättlingar till mormor Maria *och* hennes syskon. Efter släktmöte i Örebro med resa i tid och rum till släktplatser runt Hjälmarens och möte i Marstrand insåg vi att det blev för oformligt stort med alla sysslingar till oss kusiner. På släktmötet i Örebro bildades då Carlestamsläktens släktförening under namnet *Karl och Maria Karlssons släktförening*. Det 14:e mötet ägde rum på Visingsö 2017, 48 år efter Svartå. Dessutom har vi kusiner haft fem kusinmöten i varandras hem.

Dessa släktföreningar har helt olika karaktär. Den Sjöstrandska föreningen är ganska formell med stadgar, medlemsavgift, tre-årsmöte med protokoll och släktmöten med namnbrickor och grenpresentationer samt hemsida, medan den Maria och Karl Karlssons släktförening inte har något sådant, men det fungerar alldeles utmärkt ändå och håller våra minnen levande. Släktmöten ordnas i båda föreningarna av några yngre medlemmar utsedda att ingå i en släktmöteskommitté, s k SLÄKO. Släktmötena äger rum vart tredje år med ett års förskjutning mellan släktföreningarna, så vi kan undvika kollision för vår familj.

Min erfarenhet av släktföreningar säger att det finns en tendens till att bäst före datum kan gälla. I början är kusingenerationen ung, man känner varandra bättre då föräldrarna umgås och anslutningen är praktiskt taget 100 %. Efter ytterligare två generationer har kusinernas barnbarn, bryllingarna, ingen kännedom om varandra, om man inte har träffats. En del syskongrenar tappar intresset. Det är mest kusinerna och i någon mån även sysslingarna som är intresserade. Så länge vi kusiner finns kvar, hålls det hela ihop, vi har levande minnen av far- och morföräldrar, fastrar och farbröder, mostrar och morbröder. När vi är borta blir det mer naturligt att varje syskongren har sina möten som vi i Olles och Bengtas gren redan har.

Kontinuiteten förbättras i en släktförening och dess överlevnad kanske kan förlängas om det finns någon form av organisation med ordförande. Det är en tillgång med en hemsida, där minnen och aktualiteter kan samlas. Det kan stärka gemenskapen.

Sjöstrandsläktens handlingar. Omfattning och arkivering

Pappa Olle samlade brev under sitt liv. Denna brevsamling omfattar släktbrev från 1836 – 1984, fyra generationer under nästan 150 år. Den är en stor skatt att ösa ur, som berättar om tillvaron i olika miljöer i familjer som hos präster, glasblåsare, smeder, provinsialläkare, lärare, industrimän, USA-emigrant och ensamstående kvinnor med pensionätsrörelse mm mm. Totalt omfattar brevsamlingen nära 2400 brev.

Brevsamlingen har uppdelats i kategorierna *Brev från äldre generationer* och *Brev i syskongenerationen*. Min syster Carin har läst alla dessa brev. Hon har i början av 2000-talet gjort två omfattande sammanställningar på 108 resp 159 sidor innehållande *utdrag* av väsentligt innehåll för var och en av dessa två kategorier brev. Imponerande.

Carin hade också tagit hand om äldre släkthandlingar och böcker.

Jag hjälpte Carin att sammanställa det omfattande materialet och på släktmötet med Sjöstrandiska släktföreningen i Evedal 2007 presenterade vi tillsammans *förteckningar* över detta arkiv. Till ordföranden Håkan Sjöstrand överlämnades en Ordförandepärm betr släktmöten mm och en Arkivpärm med *förteckningar* av släkthandlingar, släktbrev, släktrönika, som fanns i Carins förvar. Dessutom överlämnades några arkivalier.

Carin tyckte emellertid att det var vanskligt att förvara originalen av alla dessa släkthandlingar på Hällesdalen och väckte tanken att få detta arkiv överlämnat till släktföreningen eller något arkiv.

Carin och jag fortsatte därför att uppdatera Sjöstrandsarkivet. Släktföreningen avstod från att ta emot detta arkiv och den 10 april 2018 kunde vi till Jönköpings Stadsarkiv som enskilt arkiv, betecknat *Släktföreningen JJB Sjöstrand*, överlämna brevsamlingen av *äldre generationers brev*, vissa äldre släkthandlingar, vissa äldre böcker och släktfotografier. Dessutom överlämnades pappa Olles *Släktrönika* i alla versioner från 1959 till 2013 samt pappa Olles memoarer *Den försvunna tiden* och ett USB-minne innehållande alla digitaliserade Sjöstrands-dokument.



Carin med *Äldre generationers brev*



Överlämnande av hela arkivet till Jönköpings Stadsarkiv 2018

Som jag minns det

Carlestamsläktens handlingar. Omfattning och arkivering

Mamma Bengtas brevsamling *Breven berättar* omfattar flera hundra brev till henne från framförallt mormor Maria men även morfar Karl och något av syskonen Carlestam har fört pennan.

Även dessa har Carin läst och gjort utdrag av väsentligt innehåll, presenterat i *Breven berättar*. Ovärderligt.



Några exempel på Marias brev med sin vackra handstil

Foto Gösta Carlestam

Tillsammans med kusin Gösta Carlestam insåg Carin att vi borde samla alla släkthandlingar och få dem placerade i något arkiv. Gösta har skrivit släktberättelsen *Karlskrönikan*, med hänsyftning på morfar Karl Karlsson och *Den långa kedjan ... ännu längre*, som berättar om släkten och släktnöten samt ytterligare andra skrifter. Carin har bidragit med den stora *Släktkrönikan* om Maria och Karl Karlssons släkt. Tillsammans med dem deltog jag i att ordna ett arkiv, som vi slutgiltigt sammanställde vid ett särskilt kusinmöte i Örebro. Till Örebro Stadsarkiv kunde vi, dvs kusinerna Gösta, Lena Lindquist, Carin och jag, den 31 oktober 2016 överlämna Carlestamsläktens arkiv, benämnt *Tybble Gårdsarkiv, släkten Carlestam Almby/Örebro*. Vid överlämnandet plockade arkivarien Per Roth fram en väst ur arkiven, en väst som burits av skalden Jeremias i Tröstlösaa. Jeremias hade varit hyresgäst på Tybble och blev nära lierad med släkten Carlestam.

På släktnöten 2017 på Visingsö presenterade Carin arkivet för släktingarna.



Foto Thomas Lindquist

Gösta, Carin och Olof förbereder överlämnandet av Tybble Gårdsarkiv



Under släktlinden efter överlämnandet av arkivet *Foto Gösta Carlestam*
Barbro Carlestam, Lena, Thomas, Carin och jag

Släktlinden hade en gång planterats av min morfar Karl Karlsson och Jeremias.

Som jag minns det

Olle-Bengta-arkivet

Sedan återstod att ta hand om föräldrarnas egna dokument, som Carin också förvarat. Carin kontaktade Landsarkivet i Göteborg, som var beredda att ta emot dessa handlingar under namnet *Olof och Bengta Sjöstrands privatarkiv*. Arkivet omfattar en mängd kartonger med *Brev i syskongenerationen* och många andra originalhandlingar samt ett USB-minne, som innehåller en *Arkivpresentation* och *föräldrarnas alla digitaliserade handlingar*. I USB-minnet har även tillagts digitala *Sjöstrandsarkivet* och *Carlestamsarkivet*, så nu finns de båda släkternas digitaliserade arkiv samlade på ett ställe.



Brev i syskongenerationen finns i två stora kartonger bland de 14 i *Olof och Bengta Sjöstrands privatarkiv* 2020

Olles Släktrönika

I början av 2010 fick jag av min gode vän Toni Sjö en intressant tidningsartikel i Smålandsposten om *Två kvinnoöden i Växjö*, som berättade om Ulrika och Maria ”Kråka” Sjöstrand, dotter resp barnbarn till gamle Theodor. Det födde tanken på att digitalisera pappa Olles *Släktrönika* från 1959. Under fyra år höll jag på med detta. Jag kompletterade med några nyritade släkttavlor och fotografier av gamla släktingar samt flera appendix med släktberättelser om gamla tider. Jag fick också tillgång till och kunde lägga in en släktrönika om min farmor Anna Söderboms släkt. På släktmötet 2013 i Eksjö kunde jag ta upp beställningar på en nyutgåva av *Släktrönikan*. Den ursprungliga 100-sidiga släktrönikan hade då vuxit till 370 sidor. Nu finns släktrönikan i sin helhet och hela Sjöstrandsarkivet på släktföreningens hemsida jjbs.se.

Under mer än tio år har Carin och jag haft ett roligt och stimulerande samarbete om slakten och dess minnen. Så undra inte på om man blivit lite nostalgisk, vilket ju inte är *comme-il-faut* nuförtiden. Men det har sitt värde att bevara och komma ihåg gamla tider och dess människor och det är dessutom ett roligt arbete.

Till Carin på 91-årsdagen under pandemiåret 2020

Tiderna kommer och tiderna går
ett år har gått sen Du firade nittio år.
Då var det fest och dans och ingen måtta
i år kan man bara vara åtta.

Tänker på resor till Louveciennes
då Du guidat i Versailles och i Paris, igen o igen o igen.

Du i långa tider vårdat våra fäders minnen
som stimulerat och berikat våra sinnen.
I flera år tillsammans nu vi ordnat arkiv utan divergens
för vi har alltid kommit så bra överens
inte särskilt svårt med Din suveräna Common Sense.

Med Hällesdalen vid Hakefjordens innanhav
Du är för oss och för hela klanen som ett nav.

Som jag minns det

Syskonberättelser



Barnarps prästgård

Berättelser om syskonen Sjöstrand från Barnarps prästgård och deras äkta hälfter skrivna av deras barn och barnbarn

Vid Maggie Sjöstrands begravning 2011 utmanade jag alla mina kusiner på Sjöstrandssidan att skriva om sina föräldrar, så som jag gjort i berättelserna om mina föräldrar. Maggie, yngste farbrodern Carl-Johans hustru, var den sista i den generationen som lämnade oss. Efter mycket övertalning har jag erhållit flera berättelser och nu saknas endast berättelser om fem av de fjorton föräldraparen. Dessa berättelser finns nu också på släktföreningens hemsida.

Kusinträffar med Olles och Bengtas alla ättlingar

I augusti 2009 inbjöd Ellari och jag mina syskon och våra barn och barnbarn till en veckoslutsträff på Nösund på Orust. Det blev nästan hundra procentig anslutning till denna kusinträff eller Bengta-Olle-fest. Det blev ett mycket lyckat möte med släktbad från bohusklippa och kusinernas berättelser om sommarlivet på Hällesdalen. Carin och Lars inbjöd därefter alla till en mycket uppskattad lunch på Hällesdalen på söndagen.

Efter detta möte ordnade Ann och Anders möte på Hönö tre år senare. Därefter har kusin- och sysslingenerationen ordnat möten i Falkenberg och på Rönnäng vart tredje år, då de andra släktföreningarna inte har möten. Efter Hönö och Rönnäng har vi också blivit inbjudna till uppskattade avslutningsluncher på Hällesdalen. Ett femte kusinmötet i Varberg planeras sommaren 2021, om inte pandemin ställer till det.

Kusin Vitamin möten

Ellaris dotter Marie och hennes kusin Karin Jakobsson ordnade ett välbesökt s k Kusin-vitamin-möte för *sina* kusiner hos Marie ute i Sjunkamossa i maj 2018 för familjerna Almgren och Karterud. Till det mötet gjorde jag en kusintavla med allas fotografier liknande den jag gjorde till Nösundmötet. Det roade mig att också göra en antavla, som sträckte sig genom Ellaris franska släkt d'Orchimont tillbaka till en greve Chiny i Flandern på 800-talet.

Året därpå ordnade Karin ett möte i Kungälv och sen har den förskräckliga pandemin satt krokar i benen för fortsatta möten.

Som jag minns det

Efterord

När jag nu tänker tillbaka slår det mig att jag fått leva *och* lever ett gott liv. Jag har haft och har god hälsa utan allvarliga krämpor. Ett styrkebälte är min goda sömn. Helt sömnlösa nätter kan räknas på ena handens fingrar och under gymnasieårens funderingar hade jag mycket svårt att somna. Livet har nästan gått på räls och jag har lyckats med det jag företagit mig. Mindre motgångar har jag väl haft, men de har jag förträngt. Två stora prövningar har jag mött, det kraschade äktenskapet med Dagmar och Margaretas sjukdom och sedan förlusten av henne.

Jag tycker mig vara glad, optimistisk och spontan, men jag har också varit försiktig och jag avskyr bråk och konflikter. Som kontrast är jag också sangvinisk, lättsinnig intill dumdristighet, men jag har som med så mycket annat i mitt liv haft mycket tur.

Helsingborg i maj 2021

Olof Sjöstrand j:r